SCHITTER

**‘Sta op
en schitter.’**

Jes 60,1

1

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Illustraties geluksdriehoek: geluksdriehoek.be
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.1 SCHITTER Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

1

SCHITTER

IK BEN WELKOM MET MIJN VERHAAL

‘Sta op
en schitter.’

Jes 60,1

'Licht in je hart
wijst je de weg naar huis.'

Rumi - islamitisch dichter

VRAGEN

SCHITTER

1 STAP

VERTELLEN & VERKENNEN

'Hoe ervaar ik mijn unieke levensverhaal?'
'Hoe ervaart mijn medemens zijn unieke levensverhaal?'

2 STAP

VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Wat is letterlijke en figuurlijke taal?'
'Hoe kan ik mezelf zijn?'

3 STAP

VERDIEPEN & VERBREDEN

'Hoe ervaar ik de mens en God?'
'Welk mens- en godsbeeld reikt de cursus me aan?'
'Hoe wordt de bezielde mens beschreven in de Bijbel?'

4 STAP

VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Hoe kan ik mijn lichtje meer laten stralen?'
'Hoe kan ik omgaan met moeilijkheden?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

!

SAMENHANG

INHOUD

IK BEN WELKOM MET MIJN VERHAAL

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 IK VERTEL MIJN VERHAAL
p. 7 1.2 MIJN VERHAAL - JOUW VERHAAL

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 8 2.1 EERSTE EN TWEEDE TAAL
p. 10 2.2 IK BEN WELKOM ZOALS IK BEN

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 14 3.1 MIJN ERVARING VAN MENS EN GOD
p. 15 3.2 VISIE OP MENS EN GOD IN DE CURSUS
p. 22 3.3 IK BEN MÉÉR DAN MIJN SPIEGELBEELD

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 20 4.1 OP ZOEK NAAR 'MIJN LICHTJE' - VISUALISATIE-OEFENING
p. 28 4.2 PERSOONLIJK STILTEMOMENT
p. 30 4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

! SAMENHANG

p. 33 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1 VERTELLEN & VERKENNEN

'Hoe ervaar ik mijn unieke levensverhaal?'

1.1 IK VERTEL MIJN VERHAAL

opdracht **1**

Mijn verhaal

Wat?
- ○ Ik schrijf een waargebeurd verhaal met mezelf in de hoofdrol.
- ○ Ik kies een verhaal dat mijn klasgenoten en leerkracht mogen lezen.

Doel?
- ○ Mijn klasgenoten leren mij door dit verhaal beter kennen!

Hoe? **Kladversie**
- ○ Ik werk eerst in het **klad** in mijn dagboekschrift.
- ○ Het verhaal is waargebeurd.
- ○ Ik speel de hoofdrol in het verhaal.
- ○ Ik schrijf 10 zinnen.

Taak op afzonderlijk blad
- ○ Ik noteer mijn gegevens bovenaan.
- ○ Ik noteer de titel en het nummer van de taak.
- ○ Ik schrijf mijn verhaal netjes over.

Tekening op tekenpapier
- ○ Ik maak er een passende tekening bij.
- ○ Ik kleur de tekening netjes in.
- ○ Ik gom overbodige potloodlijnen weg.

Klaar? **Taak afgeven**
- ○ Ik kleef mijn taak netjes op de achterkant van mijn tekenblad.
- ○ Ik geef deze taak af op: _____

opdracht **2**

Na het schrijven van mijn verhaal

○ Ik markeer de woorden/uitspraken die beschrijven wat ik in mezelf beleefde en wat ik ontdekte bij en door het schrijven en tekenen van mijn verhaal.

herinnering(en) deugddoend blij grappig pijnlijk lastig

vermoeiend boeiend geeft energie moeilijk te vinden

Kan niet wachten om te vertellen aan anderen! Is het wel goed genoeg?

Zullen ze me niet uitlachen? Doe ik het goed? Moet dat nu echt?

Ik vertel liever niets over mezelf. Wat zullen de anderen vertellen? Weeral hetzelfde!

Schrijven? Graag! Tekenen? Niet graag! Tekenen? Graag! Schrijven? Niet graag!

LEERSTOF

Mijn hele leven is een ketting van **kleine** en **grote gebeurtenissen** en **ervaringen**.
Ze **vormen** samen mijn **levensverhaal**.

IK KAN

1 ○ - **vertellen**: een ervaring uit mijn eigen levensverhaal
2 ○ - **uitleggen** waardoor een ketting van een levensverhaal gevormd wordt

1.2 MIJN VERHAAL - JOUW VERHAAL

Uitwisselen van verhalen

opdracht 3

Wat? ○ Ik ga 'op bezoek' bij mijn klasgenoten.

Doel? ○ Ik leer mijn klasgenoten beter kennen!

Hoe? ○ Ik **ga** rond in de klas met mijn dagboekschrift en mijn pen of potlood.
○ Ik **ontmoet** mijn klasgenoten doorheen hun verhaal.
○ Ik **lees respectvol** de verhalen van mijn klasgenoten.
○ Ik **bekijk** de bijhorende tekeningen vanuit mijn hart én mijn verstand.

○ Ik **noteer** telkens in mijn dagboekschrift:
- ○ de titel en de datum
- ○ de naam van mijn klasgenoot
- ○ wat mij heeft geraakt
- ○ wat ik over mijn klasgenoot wil onthouden
- ○ wat ik mijn klasgenoot wil vragen

Klaar? ○ Ik ga rustig achteraan in de klas wachten tot iedereen klaar is.

Na het lezen van de andere verhalen

opdracht 4

○ Ik markeer de woorden/uitspraken die beschrijven wat ik bij mezelf beleefde en wat ik ontdekte bij en door het beluisteren en bekijken van de verhalen van mijn klasgenoten.

opgelucht · deugddoend · blij · grappig · pijnlijk · lastig
vermoeiend · boeiend · oordelend · Geeft energie!
Weeral hetzelfde! · Andere klasgenoten interesseren me weinig!
Ik leer je beter kennen! · Ik herken me in Jou! · Zo totaal anders! · Ik leef mee!
Iets anders: _____

LEERSTOF

Kenmerken van elk levensverhaal?

Elk levensverhaal is
- verschillend = mensen zijn anders
- uniek = daardoor is elk mens met zijn levensverhaal ook enig
- evenwaardig = elk mens is even veel waard
- erg waardevol = elk mensenleven is belangrijk, heeft erg veel waarde

IK KAN

○ 3 - **respectvol luisteren** naar een ander levensverhaal
○ 4 - **me inleven** in het verhaal van de ander
○ 5 - **opsommen**: kenmerken van 'elk levensverhaal'
○ 6 - **benoemen**: het unieke anders-zijn van een klasgenoot
○ 7 - **waarderen**: het unieke anders-zijn van een klasgenoot

2.1 EERSTE EN TWEEDE TAAL

opdracht 5

Pluimpje

○ Ik lees onderstaande situaties.

SITUATIE 1
Dit weekend gingen we wandelen in het bos.
Ik vond een mooie pluim.
Ik gaf deze pluim aan mama.

SITUATIE 2
Na de wandeling drinken we warme chocomelk.
Ik bak lekkere pannenkoeken.
Mama geeft mij een pluim.

○ Geeft mama mij de pluim uit het bos terug? Ik leg uit.

_____

_____

○ Ik **noteer** in de linkerkolom wat hieronder **precies = letterlijk afgebeeld** staat.

○ Ik **noteer** in de rechterkolom wat **de diepere betekenis is**.

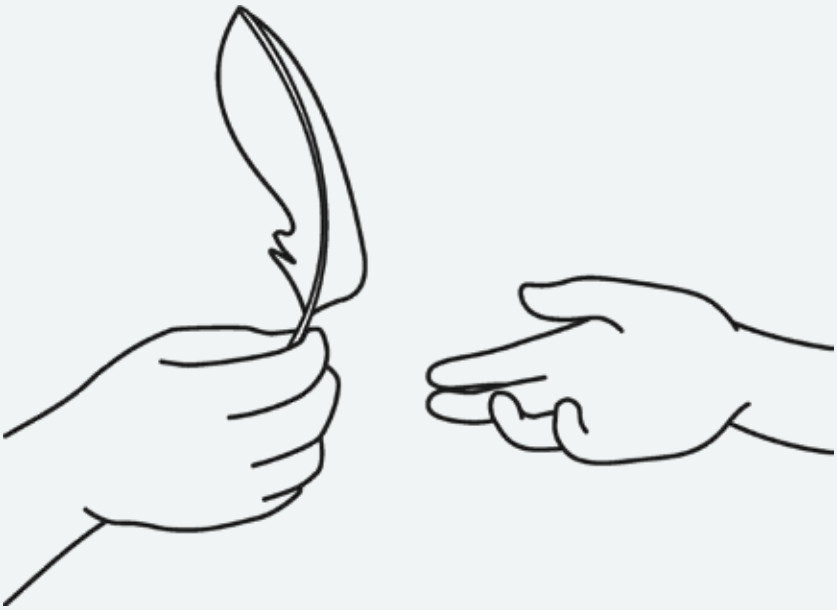

Wat wil de tekening uitdrukken
als ik deze **letterlijk** beschrijf?

_____

_____

_____

_____

_____

Wat wil de tekening uitdrukken
als er een diepere betekenis in zit?

_____

_____

_____

_____

_____

LEERSTOF

	Eerste taal	Tweede taal
Synoniem?	= **letterlijke** taal	= **figuurlijke**, **symbolische**, **intuïtieve** taal
Gebruik?	= taal van de **feiten**, **cijfers**, **materiële zaken**, **gedachten** = geeft het **objectieve** weer **tastbare**	= taal van de **beelden**, **gevoelens,** het innerlijke, het spirituele = zoals ik het **ken** en **beleef** = verwoordt het **subjectieve**
Hoe te begrijpen?	Wat er uitgedrukt wordt: - is **letterlijk** te begrijpen - betekent **precies** wat men letterlijk zegt	Wat er uitgedrukt wordt: - is **symbolisch** te begrijpen - betekent **meer** dan wat men letterlijk zegt - heeft een **diepere betekenis**

Eerste en tweede taal

opdracht 6

○ Ik markeer in onderstaande zinnen: **BLAUW** **eerste taal**
GEEL **tweede taal**

We gaan op kamp met 100 jongeren.

Na een geslaagd werkjaar is het kamp de kers op de taart.

Eerste en tweede taal

opdracht 7

○ Ik noteer één voorbeeld van **eerste taal**:

_____

_____

○ Ik noteer één voorbeeld van **tweede taal**:

_____

_____

IK KAN

8 ○ - **uitleggen** wat eerste en tweede taal is
9 ○ - **uitleggen**: het verschil tussen eerste en tweede taal
10 ○ - **verwoorden**: het nut, het gebruik van eerste en tweede taal
11 ○ - **herkennen in voorbeelden**: eerste en tweede taal
12 ○ - **voorbeelden geven** van eerste en tweede taal
13 ○ - **inzien** dat men eerste en tweede taal anders moet begrijpen

2.2 IK BEN WELKOM ZOALS IK BEN

We kijken samen naar de kortfilm '**Alike**'.

opdracht **8**

'Alike' en ik

○ Ik noteer in enkele zinnen wat me raakt en/of opvalt in deze kortfilm.

opdracht **9**

'Alike': stralen dankzij ...

De hoofdpersonages in deze kortfilm
krijgen kleur = beleven **vreugde**
= **voelen zich vreugdevol**
= beginnen te **stralen**
= beginnen **voluit** te **leven**

○ Ik omschrijf waardoor deze mensen terug beginnen te stralen.

LEERSTOF
Ik heb figuurlijk een **lampje in mezelf.**
Dit is mijn kern van Liefde = mijn **diepste ik**
= mijn **lichtje**
= mijn **ziel**
= mijn **goddelijke vonk**

Dit Licht flakkert diep in mezelf.
Als ik leef in contact met dit Licht,
kan ik volledig mezelf zijn.

In de ziel stroomt **mijn Levens-Kracht** door.
Hoe groter en sterker mijn Levens-Energie kan doorstromen,
hoe meer ik straal.

'**Ik straal**'
= Levenskracht en liefde stromen door mij heen.
Dit geeft mij leven en warmte.
Deze liefde en warmte laat ik doorstromen naar anderen.

'**Ik straal** vanuit verbondenheid met God'
= Gods Levenskracht en Gods Liefde stromen door mij heen.
Dit geeft mij leven en warmte.
Gods Liefde en Warmte laat ik doorstromen naar anderen.

In het Oosten wordt Levens-Energie Chi of Ki genoemd.

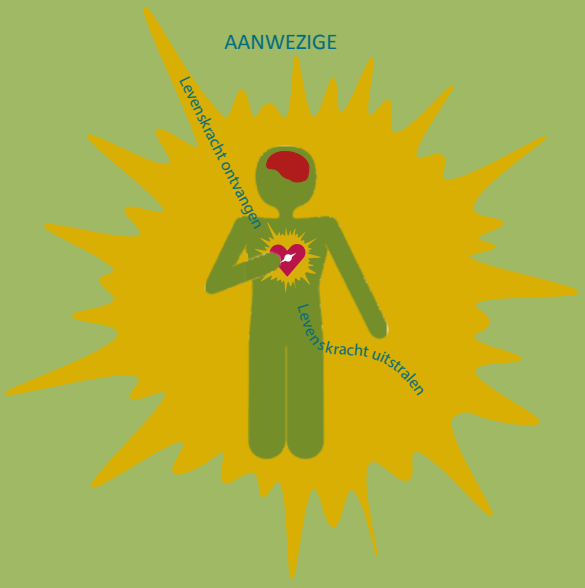

IK KAN
- 14 - **synoniemen geven** van 'mijn ziel'
- 15 - **uitleggen** wat 'ik straal' betekent
- 16 - **uitleggen** wat 'ik straal vanuit verbondenheid met God' betekent
- 17 - **neerschrijven**: de namen van Levens-Energie in het Oosten

opdracht
10

Zelfreflectie 'mijn lichtje versterken'

Wat? Stilstaan bij de vraag: '**Hoe wordt mijn lichtje sterker, aangewakkerd?**'
= wie is in mijn leven 'de violist'?
= wie of wat doet mij stralen?

Hoe? Ik werk twee voorbeelden uit: concreet, levensecht.
In het voorbeeld moet beschreven staan:

- ○ **Wie of wat doet mij stralen?**
  = een persoon, een dier, een boek, een film …
- ○ **Waardoor precies?**
  = Wat ze doen of hoe ze zijn voor mij …
- ○ **Wat is het effect op mij?**
  = het gevolg = de invloed op mij.
  Ik kan volgende zinnen aanvullen om het effect te beschrijven:
  Ik voel mij nu … Ik denk nu … Ik doe nu ... Ik ben nu …
  Ik word nu gewaar … Ik weet nu vanbinnen ...

VOORBEELD 1 - mijn lichtje versterken

Wie of wat? _____

Waardoor? _____

_____

_____

Effect op mij? _____

_____

_____

VOORBEELD 2 - mijn lichtje versterken

Wie of wat? _____

Waardoor? _____

_____

_____

Effect op mij? _____

_____

_____

IK KAN

- ○ 18 - **ervaren** wat mij laat 'stralen'
- ○ 19 - **voorbeelden geven** van het aanwakkeren van mijn lichtje, mijn ziel
- ○ 20 - **herkennen** in mijn leven of dat van anderen: het aanwakkeren van het lichtje, de ziel

opdracht
11

Zelfreflectie 'mijn lichtje verzwakken'

Wat? Stilstaan bij de vraag: '**Hoe wordt mijn lichtje zwakker, verduisterd?**'

Hoe? Ik werk twee voorbeelden uit: concreet, levensecht.
In het voorbeeld moet beschreven staan:

- ○ **Wie of wat verduistert 'mijn lichtje'?**
  = een persoon, een dier, een boek, een film …
- ○ **Waardoor precies?**
  = Wat ze doen of hoe ze zijn voor mij …
- ○ **Wat is het effect op mij?**
  = het gevolg = de invloed op mij.
  Ik kan volgende zinnen aanvullen om het effect te beschrijven:
  Ik voel mij nu … Ik denk nu … Ik doe nu ... Ik ben nu …
  Ik word nu gewaar … Ik weet nu vanbinnen ...

VOORBEELD 1 - mijn lichtje verzwakken

Wie of wat? _____

Waardoor? _____

_____

_____

Effect op mij? _____

_____

_____

VOORBEELD 2 - mijn lichtje verzwakken

Wie of wat? _____

Waardoor? _____

_____

_____

Effect op mij? _____

_____

_____

IK KAN

- ○ 21 - **ervaren** wat mij verduistert
- ○ 22 - **voorbeelden geven** van het verduisteren van mijn lichtje, mijn ziel
- ○ 23 - **herkennen** in mijn leven of dat van anderen: het verduisteren van het lichtje, de ziel

3.1 MIJN ERVARING VAN MENS EN GOD

= Welk mens-beeld en gods-beeld heb ik meegekregen van anderen en/of ervaar ik?

opdracht **12**

Mijn visie op de mens

- ○ Ik teken én beschrijf de mens met alle lagen of deeltjes die **ik** waarneem en ervaar.
- ○ Hoe is God - in mijn ervaring - bij de mens wel of niet aanwezig? Ik teken én schrijf.

3.2 VISIE OP MENS EN GOD IN DE CURSUS

= Welk gelovig mens-beeld en gods-beeld wordt er in de lessen godsdienst aangereikt?

3.2.1 LAAG 1 - HET LICHAMELIJKE

opdracht 13

Mensbeeld in de cursus - Lichamelijke laag

○ Ik markeer de woorden en zinnen die me raken, die ik herken.

Ik 'NEEM WAAR' met mijn LICHAAM

Dankzij mijn zintuigen
kan ik ruiken, voelen, smaken, zien, horen.

Ik 'WORD GEWAAR' met mijn LICHAAM

Ik 'DOE' en 'DRUK ME UIT' met mijn LICHAAM

Hoe wordt ons LICHAAM betrokken tijdens de godsdienstles?

We leren aandacht geven
aan de signalen die ons lichaam geeft.

Ik heb buikpijn als ik te veel eet.
Ik voel de kriebels in mijn buik
bij het horen van leuk nieuws
of de rillingen over mijn rug
bij de gedachte aan iets engs.
En wat met de brok in mijn keel
als ik iets niet durf vertellen?

Hoe gaan we lichamelijk aan de slag tijdens de godsdienstles?

Wat we bestuderen en ervaren,
verwerken we creatief - waar mogelijk -
met een - zeer onderschat - leerinstrument:
onze handen!
Of omgekeerd:
het werken met onze handen
leidt tot plotse inzichten en
'dieper zien met hart en ziel'.

Zo ontstaan zeer persoonlijke
'kunstwerken'
als expressie van mijn hele mens-zijn!

SCHEMATISCH WEERGAVE 'LAGEN VAN DE MENS'
LAAG 1: LICHAMELIJKE LAAG

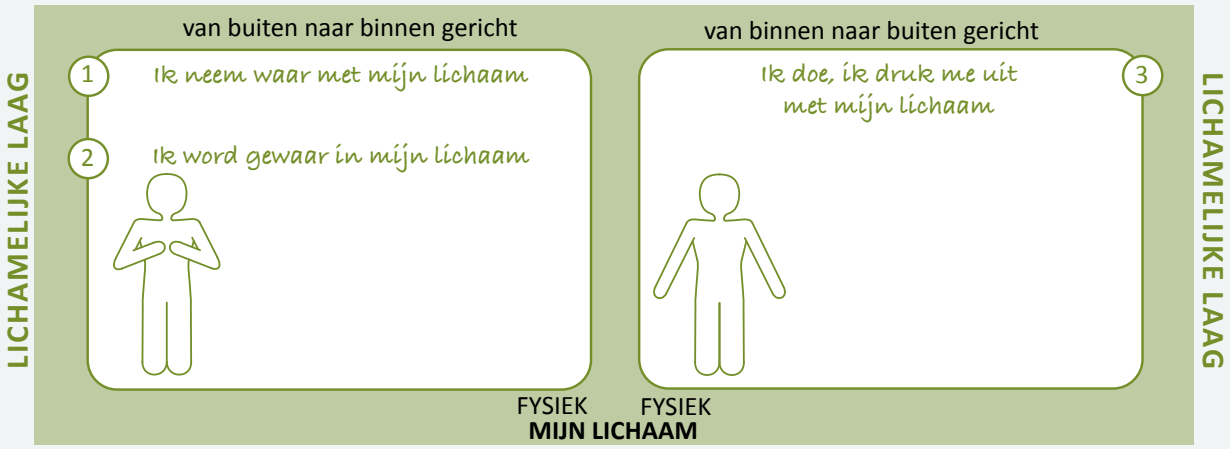

○ Ik noteer in de groene vakjes op p. 19 - opdracht 16 - een levensecht voorbeeld.

3.2.2 LAAG 2 - HET PSYCHISCHE

opdracht 14

Mensbeeld in de cursus - Psychische laag

○ Ik markeer de woorden en zinnen die me raken, die ik herken.

Ik 'DENK'
met mijn VERSTAND, met mijn GEEST
mijn gedachten
= mentaal, rationeel

Ik 'WIL'
Ik kan plannen maken, beslissingen nemen …

Ik 'VOEL'
met mijn HART
mijn gevoelens = emoties
= emotioneel

Hoe wordt ons HOOFD betrokken tijdens de godsdienstles?

We bestuderen de christelijke godsdienst
én andere godsdiensten,
zoeken naar gelijkenissen en verschillen,
vergelijken culturen,
graven in de christelijke traditie,
trachten religies
of de beleving ervan
te begrijpen, aan te voelen …

We denken na vooraleer we in ons
dagboekschrift schrijven.
Ik denk na hoe ik wil leven.

Hoe wordt ons HART betrokken tijdens de godsdienstles?

Ik ervaar, voel, leef in …
bij wat er gebeurt …
Om dan 'dieper te voelen met ons hart' …
in onszelf,
bij anderen, onze medemens,
in de natuur,
bij de 'Liefdevolle Aanwezigheid'
bij God …

Gevoel is in de eerste fase vaak geen wilskeuze!
Het overkomt me.
Maar vanuit mijn zielskompas
kan ik een keuze maken
om mij niet te laten leiden
door gevoelens en gedachten
die afbreuk doen aan
- mezelf
- anderen
- de natuur
- God.

SCHEMATISCH WEERGAVE 'LAGEN VAN DE MENS'
LAAG 2 - PSYCHISCHE LAAG

○ Ik noteer in de rode vakjes op p. 19 - opdracht 16 - een levensecht voorbeeld.

3.2.3 LAAG 3 - HET SPIRITUELE

opdracht 15

Mensbeeld in de cursus - Spirituele laag

○ Ik markeer de woorden en zinnen die me raken, die ik herken.

Ik beluister mijn 'INNERLIJKE STEM'
mijn GEWETEN

Ik beluister mijn 'INNERLIJK KOMPAS'
mijn INTUÏTIE

Ik ervaar 'Gods Aanwezigheid'
mijn GODSVERLANGEN

**Hoe gaan we met onze ZIEL
aan de slag tijdens de godsdienstles?**

Ik ga op zoek naar
wat mij doet stralen,
wat mij levenskracht geeft,
wat mij richting en zin geeft!

Ik leer vertrouwen
op mijn innerlijke stem,
mijn kompas dat me intuïtief
de juiste weg wijst!
Dit kompas is
Gods Licht in de mens!

**Hoe gaan we met onze ZIEL
aan de slag tijdens de godsdienstles?**

Ik word fijngevoelig
om te luisteren naar Zijn Woord.
om te voelen dat Hij er is.
voor zijn Aanwezigheid.
om te horen hoe Zijn Boodschap,
Zijn Liefde me inspireert
om Liefde te doen
én Liefde te zijn.
Beeld van God!

We leren luisteren naar Zijn Diepe Aanwezigheid.
We leren voelen dat Hij er is, Aanwezig is.
We leren horen wat Zijn Boodschap,
Zijn Liefde me influistert
te doen, hoe te handelen.

SCHEMATISCH WEERGAVE 'LAGEN VAN DE MENS'
LAAG 3 - SPIRITUELE LAAG

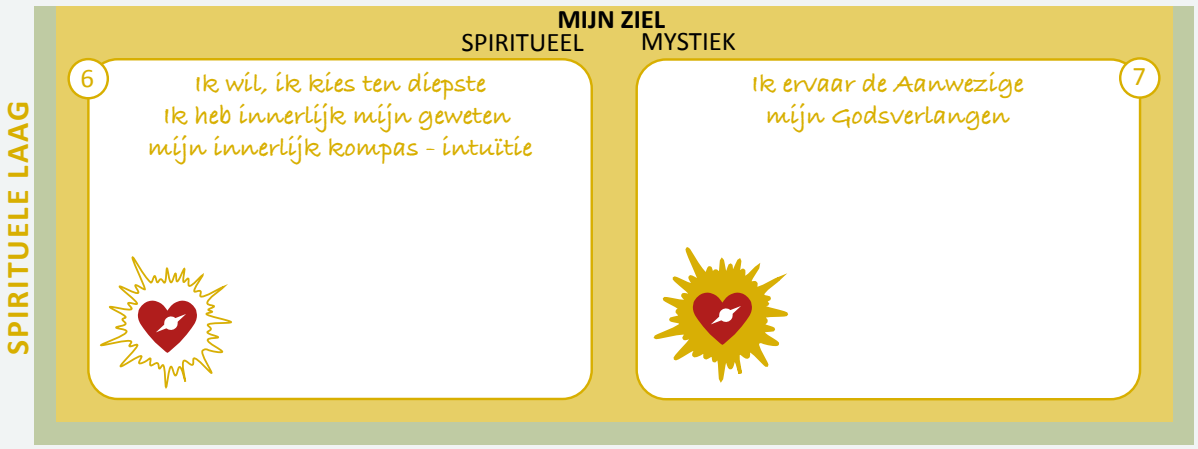

○ Ik noteer in de gele vakjes op p. 19 - opdracht 16 - een levensecht voorbeeld.

3.2.4 OVERZICHT MENS- EN GODSBEELD

IK BEN EEN MENS = EEN BE-ZIEL-D LICHAAM

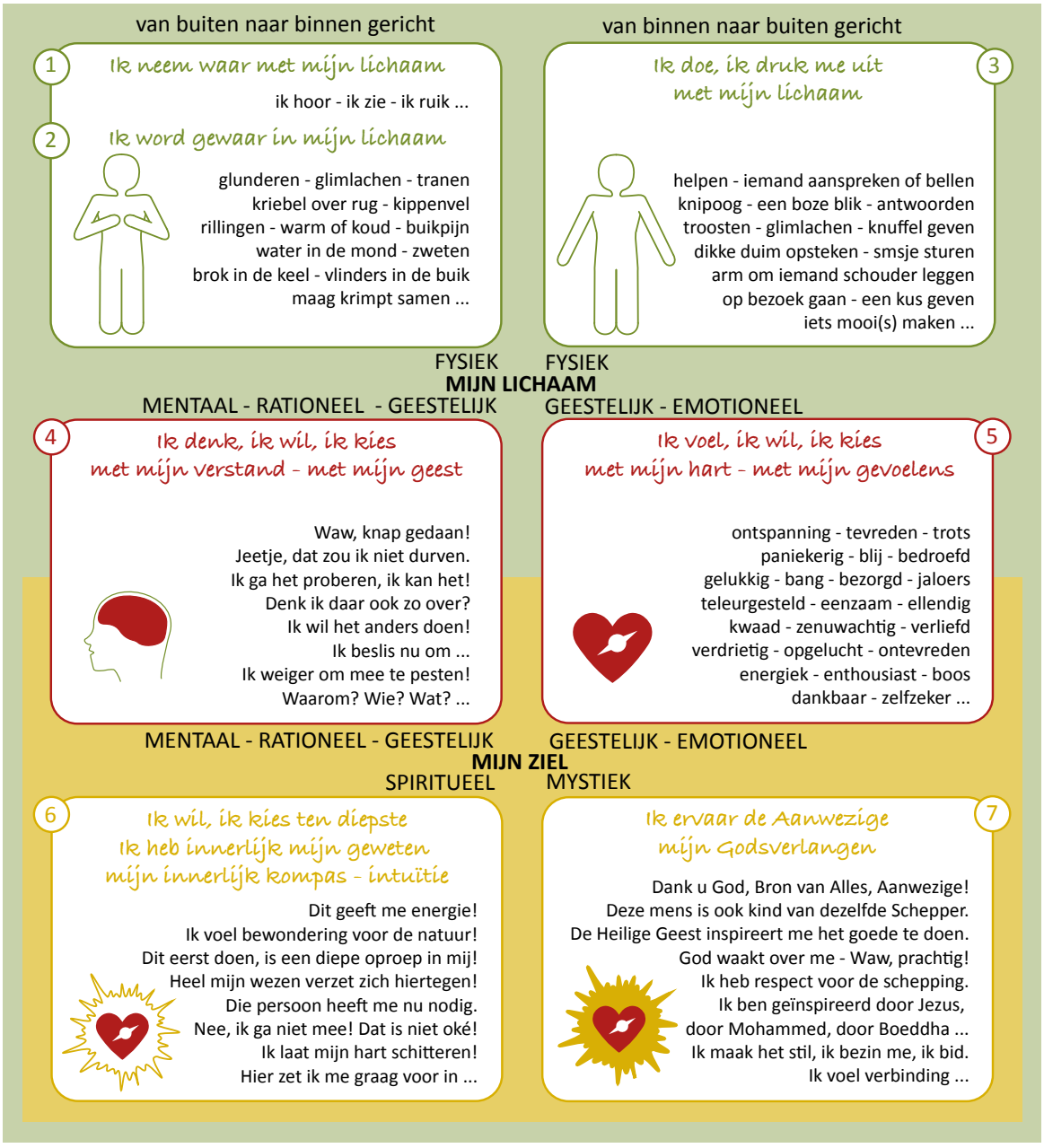

MERK OP:
In de Nederlandse taal
gebruiken we het woord 'geestelijk'

- voor het psychische — bv. de geestelijke gezondheidszorg
  = gezond denken, voelen en handelen

- voor het spirituele — bv. de geestelijke begeleider
  = begeleidt bij de innerlijke, spirituele groei van de mens

In het Engels maakt men het onderscheid door 'de geest' met twee woorden te benoemen:
'mind = het denken'
'spirit = de ziel'

opdracht
16

Mens- en Godsbeeld in de cursus - Eigen voorbeelden

○ Ik noteer in elk vakje een levensecht voorbeeld.

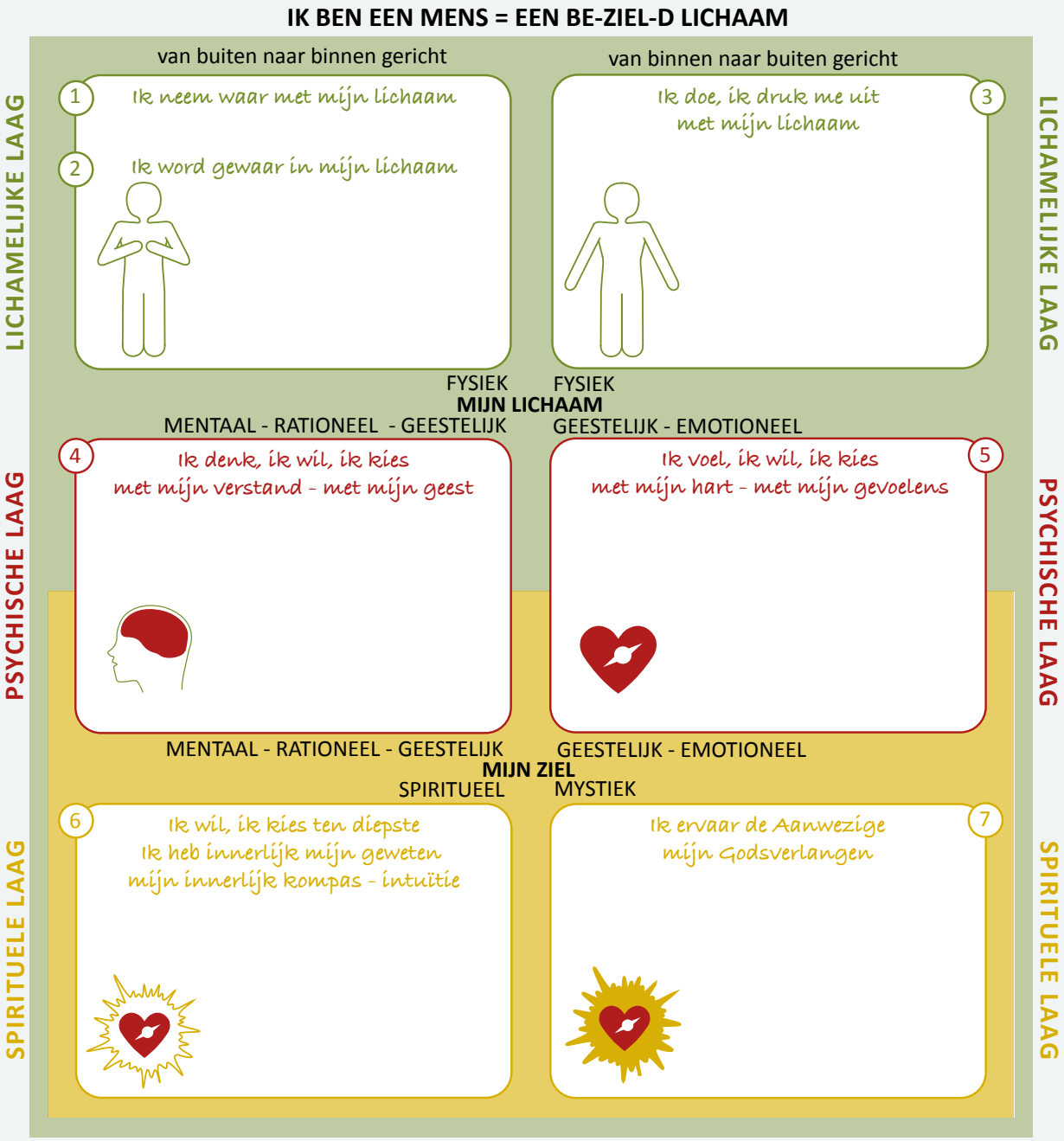

IK KAN

○ 24 - **omschrijven** met vier werkwoorden uit het schema: de activiteiten in de lichamelijke laag
○ 25 - **invullen**: de aangeduide woorden in het schema
○ 26 - **noteren**: de juiste laag bij de niet-aangeduide woorden

LEERSTOF

Een mens is méér dan de bovenste 10 cm van zijn lichaam ...
Een mens wil, kan, mag en moet **zijn denken** ontwikkelen
én tegelijk **zoveel meer**: **zijn voelen**
zijn creativiteit
zijn geweten
zijn omgaan met anderen
zijn zielenleven
zijn spiritualiteit
...

Leren en Leven betekent dan ook véél méér
dan enkel herhalen, reproduceren, denken ...

Daarom willen we
- ook in het vak godsdienst -
aandacht geven aan
'leren en ervaren
met heel mijn zijn en doen:
met heel mijn lichaam,
met geest,
met hart
én met ziel'.

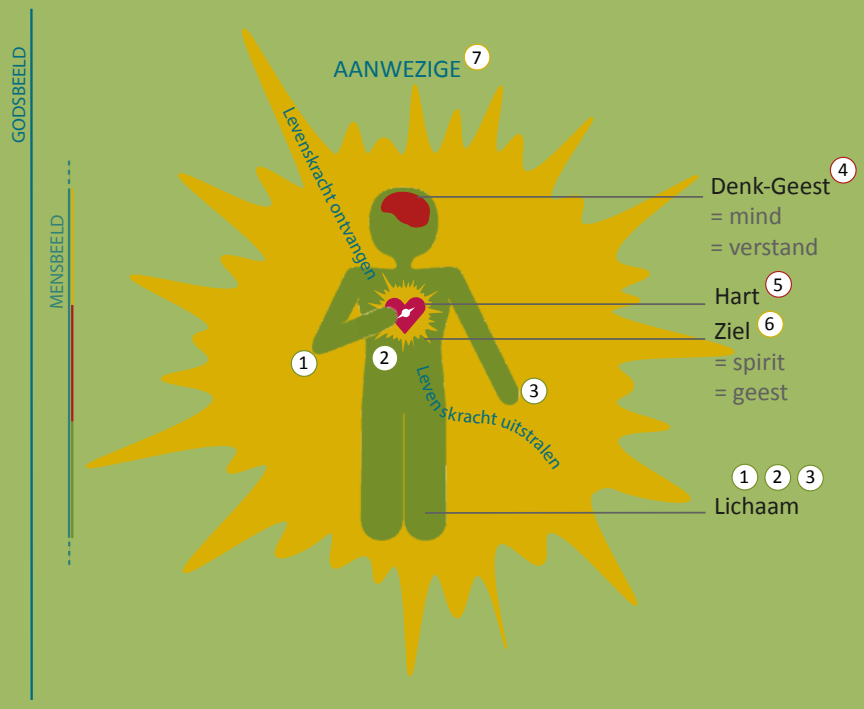

Er is een **voortdurende wisselwerking**,
een relatie tussen al deze delen.

Gevoels en gedachten overkomen me.
Vanuit mijn zielskompas kan ik echter wel de keuze maken:
- om mij niet te laten leiden door gevoelens, gedachten en handelingen
die afbreuk doen aan
- mezelf
- anderen
- de natuur
- God

- om wel te kiezen voor zorg voor
- mezelf
- anderen
- de natuur
- God

LEVENSLES

Dit 'mensbeeld' en 'godsbeeld', aangereikt in de godsdienstlessen,
hoef ik niet onmiddellijk, niet volledig aan te voelen en te begrijpen.

Dit 'mens- en godsbeeld' is een **groeikader**.

Door regelmatig die verschillende lagen van mezelf te verkennen.
Wanneer ik in mijn logboek/dagboek schrijf
of wanneer we daarmee oefenen in de les,
krijg ik de tijd en de ruimte
om deze lagen van mezelf
én Gods Aanwezigheid
te verkennen, zelf te ervaren, bewust te worden.

DEEL VAN DE MENS	WORDT BENOEMD ALS ...	WAT KAN IK ERMEE?	
MIJN LICHAAM	**FYSIEK** = **lichamelijk**	**WAARNEMEN** = naar binnen gericht **GEWAARWORDEN** = in mezelf **HANDELEN**, het **DOEN** = naar buiten gericht	1 2
MIJN GEEST = GEEST als MIND = VERSTAND	**PSYCHISCH** = **geestelijk** - mentaal - rationeel	**DENKEN** **KIEZEN** oppervlakkig, enkel ego **WILLEN** oppervlakkig, enkel ego - mijn gedachten - mijn plannen - mijn beslissingen - mijn keuzes	3 4
MIJN HART	**PSYCHISCH** = **geestelijk** - emotioneel - mijn gevoelens - mijn emoties	**VOELEN**	5
MIJN ZIEL met innerlijk kompas = GEEST als SPIRIT	**SPIRITUEEL** = **geestelijk** richtingwijzer, wegwijzer, geweten **SPIRITUEEL** = **mystiek**	**INNERLIJK ERVAREN en WETEN** **KIEZEN** vanuit mijn kern **WILLEN** vanuit mijn kern **ONT-MOETEN van AANWEZIGE**	6
LEVENSKRACHT **LEVENSKRACHT VAN GOD**	**ENERGETISCH** **HEILIGE GEEST**	**LEVEN** **LEVEN** naar Gods wil, Gods droom **LEVEN** verbonden met mijn Bron	7 8

3.3 IK BEN MÉÉR DAN MIJN SPIEGELBEELD

opdracht **17**

Bijbelteksten

- ○ Ik lees onderstaande teksten.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.

23 'Ik bid dat de God van de Vrede

jullie hele leven heilig maakt.

Zodat **jullie geest, jullie ziel en jullie lichaam**

zuiver blijven.'

BRON: deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Nieuwe of Tweede Testament
in de eerste brief van Paulus aan de christenen van Tessalonica
hoofdstuk 5, vers 23
KORTE NOTATIE: 1 Tes 5,23

37 'Gij zult de Heer uw God beminnen

met geheel **uw hart**, geheel **uw ziel** en geheel **uw verstand**.

38 Dit is het voornaamste en eerste gebod.

39 Het tweede, daarmee gelijkwaardig:

Gij zult uw naaste beminnen als uzelf.'

BRON: deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Nieuwe of Tweede Testament
in het evangelie volgens Mattheüs
hoofdstuk 22, verzen 37 tot en met 39
KORTE NOTATIE = Mt 22,37-39

LEERSTOF
Religieuze mensen ervaren de mens als een 'be**ziel**de Mens'.
'Religieus' komt van het Latijnse woord '**religare**' = **zich verbinden met**

Religieuze mensen zijn zich bewust en/of ervaren de Aanwezigheid van **het 'hogere', het 'onzichtbare'**.
In volgend terrein staan we hier verder bij stil.

LEVENSLES

Door te spreken over 'be**ziel**de mens'
drukken we het besef uit:

- dat de mens méér is dan enkel het zichtbare
- dat de mens méér is dan enkel het lichaam
- dat de mens een innerlijk kompas heeft
- dat dit innerlijk kompas:
  - eeuwig is
  - deel van God is
- dat dit innerlijk kompas luistert naar,
  gericht is op,
  verbonden is met:
  - de wereld om ons heen
  - wat de aarde overstijgt
  - wat van God komt

  = transcendent

Als we over de ziel als 'spirit' spreken, gebruiken we dikwijls het woord 'hart'.
We spreken dan over 'wat er in het diepste van ons hart leeft'.

IK KAN

- ○ 27 - **benoemen**: de verschillende lagen van de mens
- ○ 28 - **uitleggen**: de verschillende lagen van de mens
- ○ 29 - **ervaren**: de verschillende lagen van de mens
- ○ 30 - **illustreren** met een zelf gevonden voorbeeld: de lagen van de mens
- ○ 31 - **inzien/aanvoelen** dat Jezus' leven in woord en daad, zoals verwoord in de Bijbel, de bron is van het mens- en godsbeeld in de cursus

4.1 OP ZOEK NAAR 'MIJN LICHT' - VISUALISATIE-OEFENING

opdracht **18**

Visualisatie-oefening

Mee te brengen:
- ○ slaapzak of deken
- ○ dagboekschrift en potlood
- ○ kaarsje met onderzetter
- ○ stukje uit de natuur. Bv. blad, bloem, steen …

Zoek een plek in deze ruimte waar je je veilig voelt.
Laat voldoende ruimte tussen jou en de anderen.

Installeer je in of op je slaapzak.
Leg je gemakkelijk op je rug.
Leg je handen, niet gekruist, naast je.
Beweeg nog even goed met armen en benen.
Schud alle spanning eruit.

En … nu liggen we stil.
Adem diep in ... en rustig weer uit.
Volg met aandacht je ademhaling.

Denk even terug aan de kortfilm 'Alike'.
Bij het horen van de prachtige muziek begon het kind te stralen.
Hij voelde zijn levenskracht stromen.
Hij voelde zijn 'lichtje' branden.
Hij voelde verbondenheid met zijn Ziel.
Ik nodig jullie dan ook uit om mee op stap te gaan.

Denk aan één heel mooi moment in je leven.
Je maakte zoiets zeker al mee, misschien in je gezin
of op vakantie of op kamp met je vrienden ...
Probeer het je opnieuw voor te stellen.
Leef je weer helemaal in!

Stel je terug de omgeving voor en het tijdstip en wie er toen bij was.
Vraag je af wat het zo tof maakte.
Denk aan de rust, de sfeer, het plezier, de grap ...
Blijf met je aandacht nog even op die plaats, bij die mensen ...
Voel terug hoe blij je toen was!
Verlaat nu die plaats.

Reis nu naar een fijn plekje in je tuin of in de natuur,
waar je je erg vrij en helemaal jezelf voelt.
Stel je voor alsof je daar nu echt aanwezig bent.
Kijk aandachtig naar wat er allemaal te zien valt.
Luister naar de geluiden die bij deze plaats horen, ruik de geuren ...
Voel de zon, de regen of de wind.
Geniet ervan en ontspan je helemaal.
Voel bewust wat deze plek bij jou oproept.
Groet deze plaats en verlaat ze.

Ga nu naar je liefste dierenvriend, je troeteldier,
je hond of kat, je vis, je hamster, je cavia, je paard, je schaap of ...
of je knuffel op je kamer.
Neem deze in gedachten dicht bij je en hou het even zo.
Stel je voor dat je je troetel of knuffel over zijn kop aait
en dat je hem in zijn oor fluistert,
je geheimpjes, je grote en kleine zorgen, je verdriet, je gekke gedachten ...
Zie hoe je dierenvriend je aankijkt en je aanvoelt.
Geniet even van die nabijheid.
Voel hoe je dierenvriend ook dit ogenblik zalig vindt.
Druk je kameraad nog eens dicht tegen je aan,
en zeg hem 'tot straks'.

Ontmoet nu de mensen van wie je echt houdt.
Kijk wie vandaag het meest je aandacht trekt.
Deze lieve mens kan ook al overleden zijn.
Hou zijn of haar beeld even vast en blijf er bij.

Knoop een gesprek aan met deze persoon.
Laat deze persoon vriendelijke dingen zeggen over jou.
Wees je bewust van de liefde die deze mens voor je heeft.
Stel je voor dat deze mens je een symbolisch voorwerp geeft
om zijn liefde en respect voor jou te tonen.
Bekijk het geschenk aandachtig.
Hou het erg goed bij je, koester het.
Groet nu deze persoon en ga terug alleen verder.

Misschien hebben deze plaatsen of mensen
je in contact gebracht met je 'lichtje' of je 'levenskracht'.
Leg je handen dan op die plaats van je lichaam waar je deze kracht
of dit licht het sterkst voelt.
Misschien voel je dit niet.
Leg dan je handen zachtjes op een plaats die best aanvoelt.

Probeer je te verbinden met dit lichtje, met je ziel.
Adem er rustig naartoe.
Bekijk het lichtje.
Is het een klein vlammetje?
Brandt het fel? Of zacht?
Is het rustig of onrustig?

Laat dit lichtje nu groeien tot je jezelf helemaal een gouden zon voelt
die heel je lichaam doorstroomt met levenskracht.
Dit licht is de Liefde in onszelf.
Voel hoe de Liefde je vult:
Liefde voor jezelf.
Liefde voor elkaar.
Liefde voor de hele schepping.

Stel je voor dat je dit grote licht
in een doosje kunt bewaren dat je zorgvuldig sluit.
Naar wens kan je het later terug openen en gebruiken.
Opdat je mag verbonden blijven met 'je lichtje', 'je levenskracht', 'je ziel'.

Voel je niets of weinig? Dat is ook goed.
Zo'n oefening lukt vaak niet van de eerste keer.

Kom langzaam terug in beweging.
Rek je eens goed uit, adem diep in en uit,
en kom op jouw tempo terug in de kring.

opdracht
19

Verwerking stiltemoment

- ○ Ik luister nog even naar de muziek.
- ○ Misschien wil ik nog iets zeggen.
- ○ Ik teken én schrijf in mijn dagboekschrift wat ik ervaarde bij de oefening rond 'mijn lichtje'.
- ○ Ik zeg in één woord wat mijn ervaring kenmerkt.
- ○ Wil ik iets delen in de kring?

LEVENSLES

Voortdurend neem ik de buitenwereld waar
met mijn zintuigen: ogen, oren, huid, neus en tong.
Voortdurend stroomt er informatie van buitenaf naar mij toe
via mensen, een boek, de computer, de natuur, het weer …

Bij een visualisatie-oefening of stiltemoment kan ik thuiskomen in mezelf.
Het is goed en zinvol om af en toe in mezelf te kijken, te voelen, te luisteren …
= thuiskomen in mezelf
= me naar binnen richten, een verdieping van wat ik meestal doe

HOE?
- Ik maak het af en toe stil.
- Ik maak verbinding met mijn binnenkant ...
- Ik maak verbinding met mooie dingen of een fijne plek …
  mensen van wie ik hou …
  een levenshouding die het Leven waardevol maakt …
- Dan krijg ik een heerlijk, tevreden gevoel van binnen.
- Ik laat dit heerlijke gevoel elke dag iets groter worden.
  Het omringt lastige of pijnlijke gevoelens.
  Het drukt deze gevoelens niet weg.

DOEL?
EFFECT?
Tijdens een visualisatieoefening of stiltemoment
kan ik soms heel dicht bij mijn 'eigen lichtje' komen.

- Om dichter bij mijn kern, mijn diepste zelf te komen.
  = thuiskomen in mezelf.
- Om bewust te blijven van
  wat ik persoonlijk wil en niet wil
  wat goed is voor mij
  wat niet goed is voor mij
- Om me bewust te worden van mijn binnenkant,
  er goed mee om te gaan en tot rust te komen als:
  - ik moe word of ik me alleen voel
  - ik boos ben of ik verdriet heb
  - ik me teveel laat beïnvloeden door anderen
  - ik in de puberteit niet meer weet wie ik ben
  - ik mijn vreugde en waardevolle ervaringen wil verdiepen

- Soms kan ik tijdens zo'n oefening
  of op andere momenten zoals in de natuur
  Gods Aanwezigheid veel meer op het spoor komen
  als een vredevolle en stille Aanwezige, als Licht, als Wegwijzer …

LEERSTOF
Ik ben aan het **bidden** **als ik spreek met God**
mediteren **als ik luister naar de liefdevolle Aanwezige**

IK KAN
- ○ 32 - **uitleggen** hoe ik 'mijn lichtje' meer kan laten stralen door te verbinden met de Bron
- ○ 33 - **omschrijven**: vier positieve effecten van thuiskomen in mezelf bij een stiltemoment of visualisatie
- ○ 34 - **omschrijven** wat bidden en mediteren inhoudt

4.2 PERSOONLIJK STILTEMOMENT

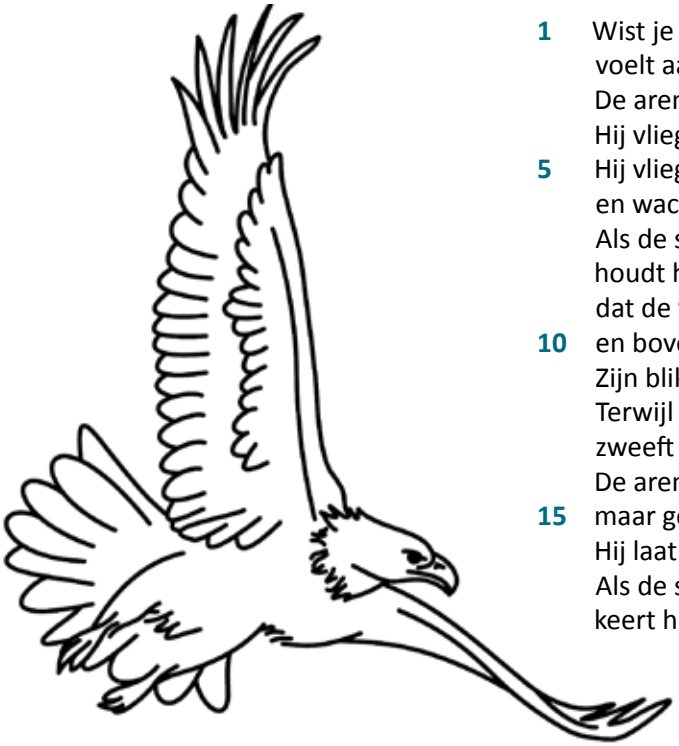

Wist je dat een arend een storm
voelt aankomen vooraleer die uitbarst?
De arend verlaat dan zijn nest.
Hij vliegt dan naar een hoge plek.
Hij vliegt naar de zon
en wacht tot het gaat waaien.
Als de storm losbreekt,
houdt hij zijn vleugels zo
dat de wind hem meevoert
en boven de storm uittilt.
Zijn blik op de wereld verruimt.
Terwijl de storm woedt,
zweeft de arend er hoog boven.
De arend ontvlucht de storm niet,
maar gebruikt deze om hoger te komen = transcendent.
Hij laat zich optillen door de winden van de storm.
Als de storm gaat liggen,
keert hij terug naar zijn nest.

Wanneer de stormen van het leven ons treffen,
kunnen we,
net zoals de arend,
er bovenuit stijgen = transcendent.
We kunnen verbinding maken
met ons innerlijk kompas, met onze ziel
en zo met Gods aanwezigheid.
We kunnen op God vertrouwen!
We hoeven niet te bezwijken onder de stormen.
Gods kracht tilt ons er bovenuit.
Met Gods hulp kunnen we
ons mee laten voeren met de stormwinden
die ziekte, verdriet, tegenslagen en teleurstellingen
in ons leven brengen.
We kunnen hoog boven de storm zweven
om dan terug te 'landen op ons nest'.
= het leven van elke dag.

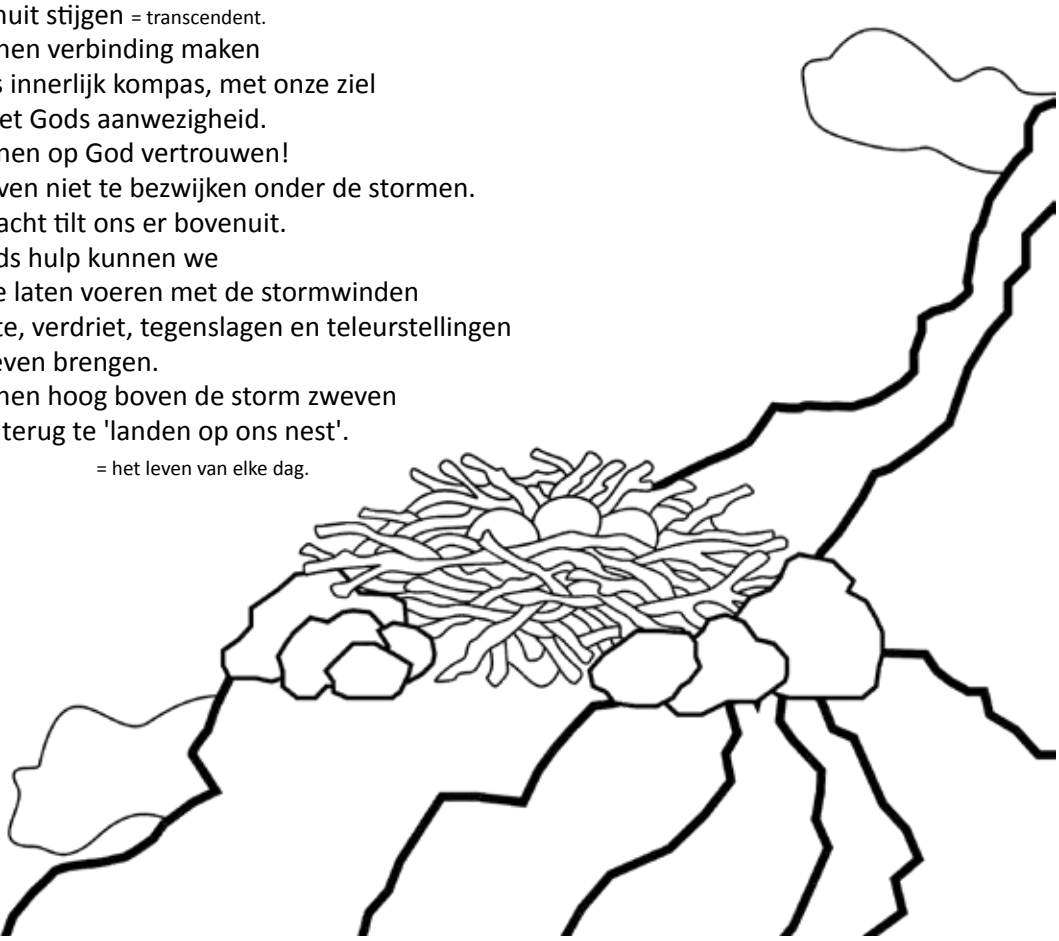

Bijbeltekst - adelaar

29 'Hij geeft aan de vermoeide weer sterkte,

aan de onvermogende een overvloed van kracht.

30 Ook wie jong is, wordt moe en raakt uitgeput,

en jonge mannen kunnen zeker bezwijken.

Maar zij die bouwen op Jahweh

31 vernieuwen hun kracht en slaan hun vleugels als adelaars uit.

Zij lopen en worden niet moe, zij rennen en raken niet uitgeput.'

BRON: deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Oude of Eerste Testament
in het boek Jesaja
hoofdstuk 40, verzen 29 tot en met 31
KORTE NOTATIE: Jes 40,29-31

Persoonlijk stiltemoment

opdracht **20**

- ○ Ik lees aandachtig de tekst p.28 en de Bijbeltekst hierboven.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.
- ○ Ik noteer herinneringen die in me opkomen.

Welke ervaring drukt de auteur uit in deze tekst?

Het zijn niet de lasten van het leven
die ons naar beneden drukken,
wel de manier
waarop we ermee omgaan.

Niet hoe je valt,
wel hoe je opstaat!
BZN

4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht
21

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

○ 35 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
○ 36 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

DE GELUKSDRIEHOEK

Hoe kan ik mijn lichtje laten stralen?
Hoe kan ik gelukkig zijn?

Het Vlaams Instituut 'gezond leven'
geeft tips met de geluksdriehoek!
Surf naar **GELUKSDRIEHOEK.BE**!

DRIE BOUWBLOKKEN ...

De geluksdriehoek bestaat uit 3 bouwblokken.

JEZELF KUNNEN ZIJN

GOED OMRINGD ZIJN

JE GOED VOELEN

Ze zijn alle drie belangrijk en onlosmakelijk met elkaar verbonden.
Dat zie ik duidelijk: de blokken passen als puzzelstukjes in elkaar.
Op de volgende pagina vind ik enkele vragen die me op weg helpen.

... EN OOK EEN ORANJE BOL

Onder de driehoek zie ik een oranje bol.
Die bol kan je uit balans brengen.
Dat is niet erg:
ik moet en kan me niet altijd gelukkig voelen!

Soms is de bol groter,
soms is hij heel klein.

Wees bewust dat de bol er is.
Ik luister naar zijn boodschap
vanuit mijn innerlijk kompas.
Er is altijd wel iets dat me uit balans brengt.
En dat is oké.
Maar ik laat niet toe dat deze bol
mijn leven verknoeit.
Als dit mij niet alleen lukt, zoek ik hulp.

HULP NODIG?

PRAAT MET EEN VOLWASSENE
thuis, op school ...

AWEL.BE
Jongerentelefoon
Chat via de site of bel 102

TELE-ONTHAAL.BE
Chat via de site of bel 106

TEJO.BE
Bel of mail naar een TEJO-huis bij jou
in de buurt en maak een afspraak.
Is er ook een TEJO-huis in mijn buurt?
Ik noteer het adres.

DEZE VRAGEN HELPEN ME OP WEG

Aan elke bouwblok zijn 3 vragen gekoppeld die me uitnodigen erbij stil te staan.
Er is geen 'juist' of 'fout' antwoord op de vragen.
Wanneer ik er dieper over nadenk, bij iets stilsta,
stel ik misschien wel vast dat ik wil groeien naar 'gelukkig zijn'.
En dat kan!
Op de website geluksdriehoek.be vind ik tools en oefeningen die me op weg helpen.
Deze tools en oefeningen zijn onderverdeeld in verschillende thema's en levensmomenten.
Zo kan ik bouwen aan een dieper geluksgevoel.

Wat vind ik belangrijk in mijn leven?

Waar ben ik trots op?

Wat wil ik (nog) bereiken? Wat motiveert me?

Bij wie vind ik steun?

Hoe beteken ik iets voor anderen?

Waar ben ik dankbaar voor?

Wat helpt me om mijn gedachten los te laten?

Ben ik soms niet te streng voor mezelf?

Waar krijg ik energie van?

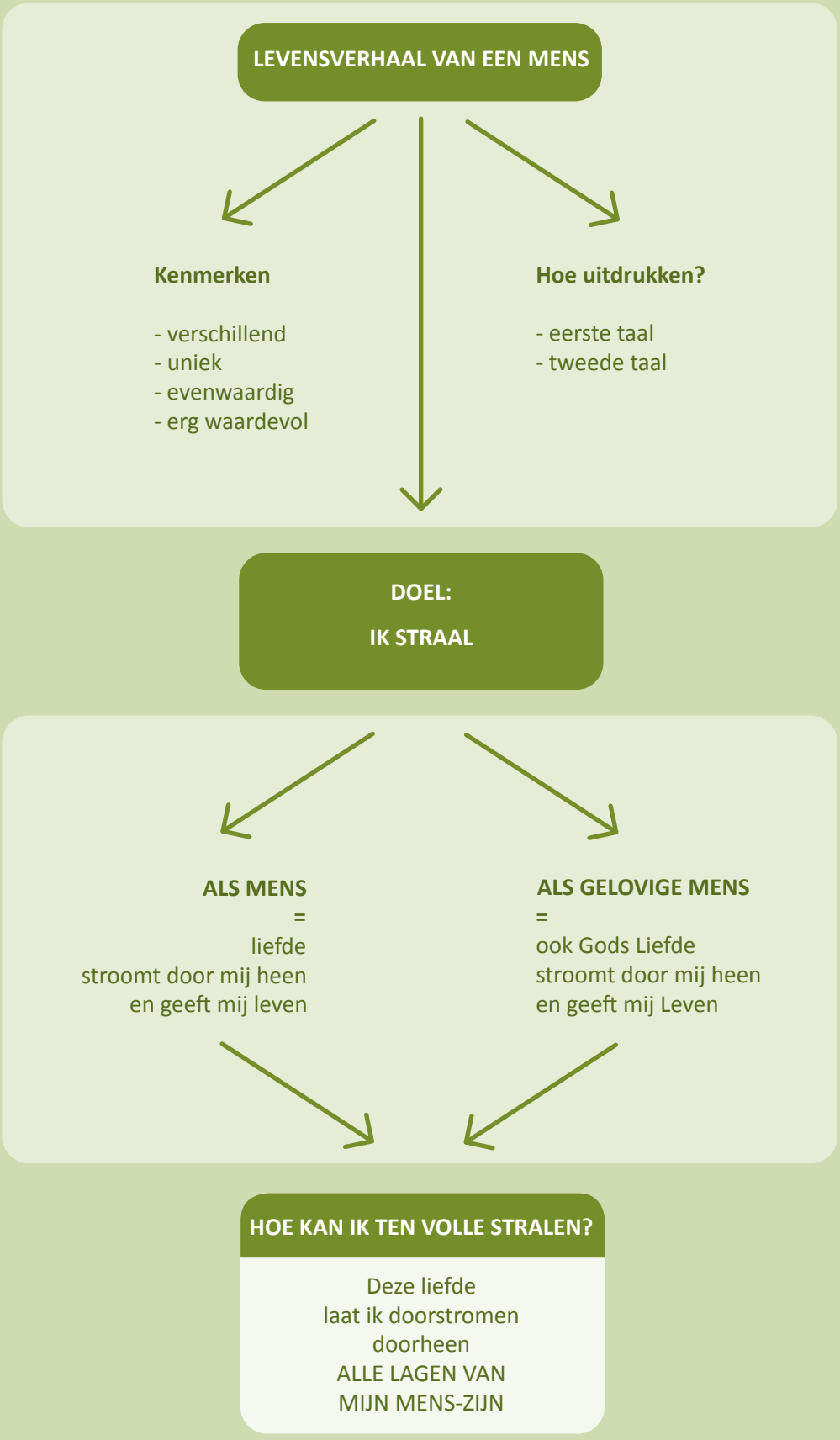
LEVENSVERHAAL VAN EEN MENS
Kenmerken
- verschillend
- uniek
- evenwaardig
- erg waardevol
Hoe uitdrukken?
- eerste taal
- tweede taal
DOEL:
IK STRAAL
ALS MENS
=
liefde
stroomt door mij heen
en geeft mij leven
ALS GELOVIGE MENS
=
ook Gods Liefde
stroomt door mij heen
en geeft mij Leven
HOE KAN IK TEN VOLLE STRALEN?
Deze liefde
laat ik doorstromen
doorheen
ALLE LAGEN VAN
MIJN MENS-ZIJN

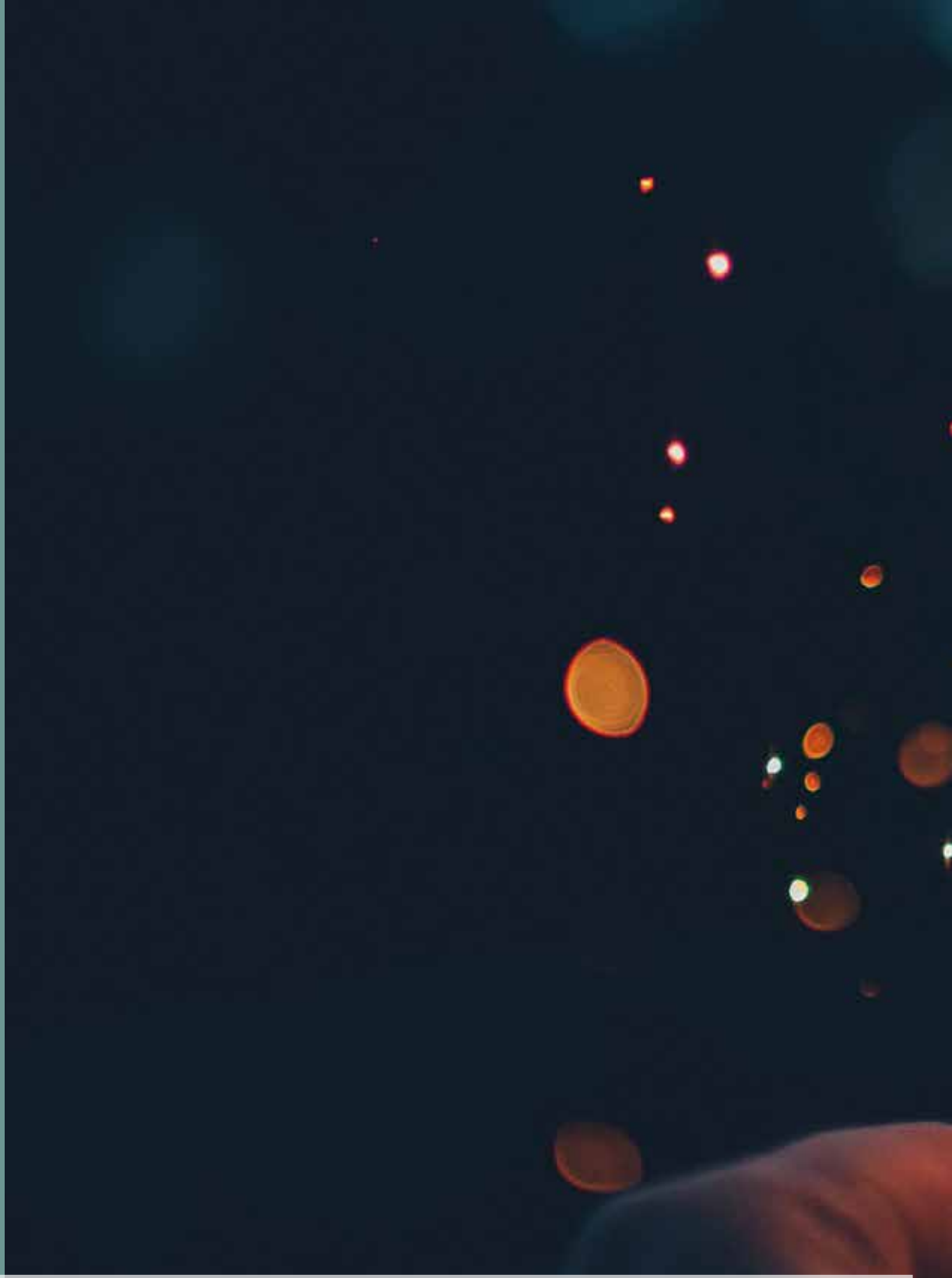

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.1

Klas:

Naam:

2

VERBIND

‘Heb je naaste lief als jezelf.’

Mt 19,19

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.2 VERBIND Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

2

VERBIND

DE MENSEN IN MIJN VERHAAL

**‘Heb je naaste lief
als jezelf.’**

Mt 19,19

**'Wees een lamp,
een reddingssloep, een ladder.
Wees een rondtrekkende herder
die de ziel van een medemens
heelt.'**

Rumi - islamitisch dichter

**De diepte waarmee
je het leven
van je medemens raakt,
bepaalt de rijkdom van je eigen leven.'**

Sadhguru - hindoeïstische goeroe

VRAGEN

VERBIND

1 STAP

VERTELLEN & VERKENNEN

'Bij welke groep of gemeenschap hoor ik?'
'Bij welke groep of gemeenschap horen anderen?'

2 STAP

VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Wat betekent het om bij een groep te horen?'

3 STAP

VERDIEPEN & VERBREDEN

'Hoe beschrijft de Bijbel verbondenheid?'
'Wat is een levensbeschouwing, religie en godsdienst?'
'Welke levensbeschouwingen zijn erkend of niet-erkend in België?'
'Wat zijn verbindende elementen in levensbeschouwingen?'

4 STAP

VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Verbondenheid in mijn eigen leven en de actualiteit?'
'Verbondenheid in mijn klas of niet?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

!

SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

INHOUD

DE MENSEN IN MIJN VERHAAL

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 IK LEEF MET MENSEN OM ME HEEN
p. 7 1.2 IK LEEF SAMEN MET MENSEN - JIJ LEEFT SAMEN MET MENSEN

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 8 2.1 IK IK BEN IK - IK LEER MEZELF KENNEN
p. 8 2.2 JIJ IK en JIJ - IEDEREEN IS ANDERS
p. 9 2.3 JIJ en IK WIJ COMMUNICEREN VIA ONS LICHAAM

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 10 3.1 LEEF IN VREDE MET ELKAAR
p. 14 3.2 LEVENSBESCHOUWING, RELIGIE OF GODSDIENST?
p. 16 3.3 VERSCHILLENDE LEVENSBESCHOUWINGEN IN BELGIË
p. 19 3.4 VERBINDENDE ELEMENTEN IN EEN LEVENSBESCHOUWING

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 24 4.1 IEDEREEN, IEMAND EN NIEMAND
p. 25 4.2 VERBONDENHEID IN DE KLAS?!
p. 26 4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

! SAMENHANG

p. 28 DETERMINEERTABEL - INDELING VAN DE LEVENSBESCHOUWINGEN
p. 29 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1.1 IK LEEF MET MENSEN OM ME HEEN

opdracht **1**

Groepsfoto: Met wie leef ik samen?

- ○ Ik breng een foto mee van de mensen en de dieren met wie ik samenleef.
- ○ Ik kleef de foto hieronder.
  Als ik geen foto heb of kan/mag meebrengen, maak ik een tekening van hen met wie ik samenleef.

- ○ Ik noteer hieronder drie zinnen die zeggen wat elk van hen voor mij betekent om mee samen te leven.

_____

_____

_____

- ○ Ik noteer tot welke groepen ik nog behoor.

_____

_____

_____

_____

_____

- ○ Ik noteer welke invloed deze groep op me heeft.
- ○ Ik noteer een + voor wat ik positief vind.
- ○ Ik noteer een - voor wat ik negatief vind.

_____

_____

_____

_____

_____

IK KAN

- ○ 1 - **beschrijven:** vanuit alle delen van de mens - wat het voor mij betekent om met mensen samen te leven
- ○ 2 - **benoemen**: groepen waartoe ik behoor
- ○ 3 - **verwoorden:** heel precies - hoe elke groep waartoe ik behoor een effect heeft op mij

1.2 IK LEEF SAMEN MET MENSEN - JIJ LEEFT SAMEN MET MENSEN

Speeddate groepsfoto huisgenoten

opdracht 2

- ○ Ik vertel kort aan een klasgenoot wat het voor mij betekent om met mijn huisgenoten samen te leven.

Verwerking

opdracht 3

- ○ Ik ervaar met mijn hele mens-zijn de ontmoeting met mijn klasgenoot.
- ○ Ik noteer of teken deze ervaringen in onderstaande vakjes.

IK BEN EEN MENS = EEN BE-ZIEL-D LICHAAM

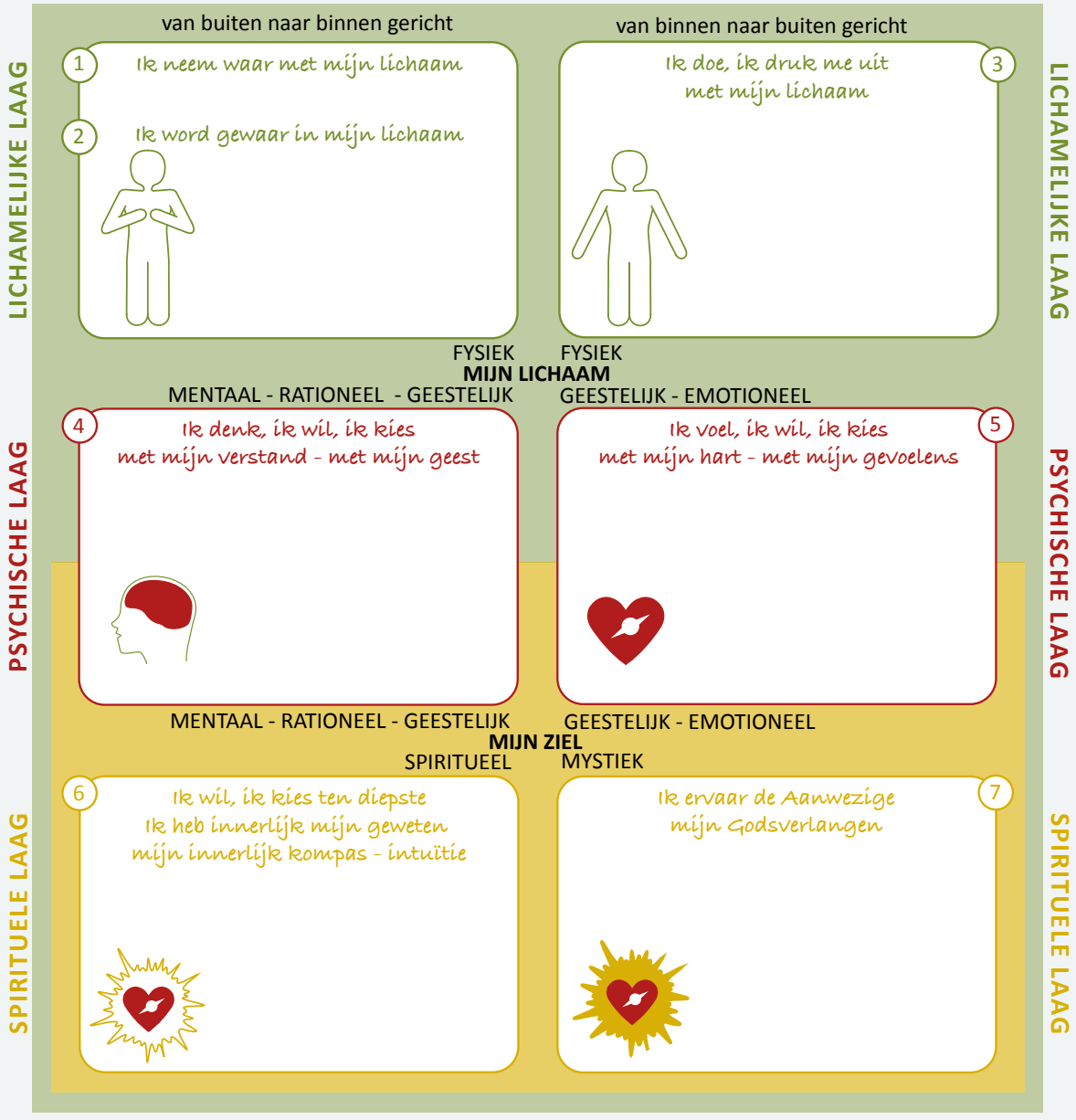

IK KAN

- ○ 4 - **vertellen** wat het voor mij betekent om met mensen samen te leven
- ○ 5 - **verwoorden** wat voor mij de meerwaarde en kansen zijn van met mijn huisgenoten samen te leven
- ○ 6 - **verwoorden** wat voor mij de moeilijkheden zijn van met mijn huisgenoten samen te leven

2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Wat betekent het om bij een groep te horen?'

2.1 IK

IK BEN IK - IK LEER MEZELF KENNEN

Mijn identiteit = mijn eigenheid.

opdracht **4**

Ik ben ik

- ○ Ik pimp het figuurtje zodat mijn eigenheid duidelijk wordt.
- ○ Ik noteer vijf kernwoorden die mezelf omschrijven.

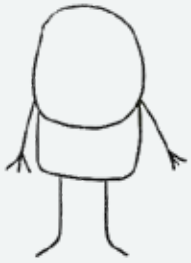

2.2 JIJ

IK EN JIJ - IEDEREEN IS ANDERS

De diversiteit = Iedereen is uniek.
anders = verschillend = divers.
evenwaardig.

opdracht **5**

Ik en jij

- ○ Ik noteer hier verschillen in uiterlijk, gedrag, karakter, cultuur ... die ik bij mijn klasgenoten waarneem.
- ○ Ik noteer een + als dit verschil voor mij leuk aanvoelt.
- ○ Ik noteer een - als dit verschil voor mij vervelend aanvoelt.

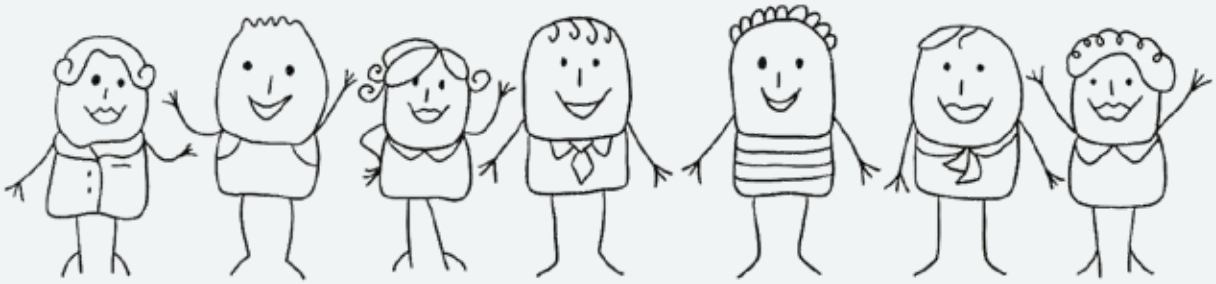

2.3 JIJ en IK
WIJ COMMUNICEREN VIA ONS LICHAAM

LEERSTOF
De verbondenheid = een netwerk vormen
vanuit respect voor - mijn eigenheid
- de eigenheid van medemensen

Communiceren kan:
- verbaal = met woorden
- non-verbaal = doorheen tekens, uitdrukkingen met mijn lichaam

opdracht 6

Wij
○ Ik noteer in de tekstballonnetjes verbindende woorden.

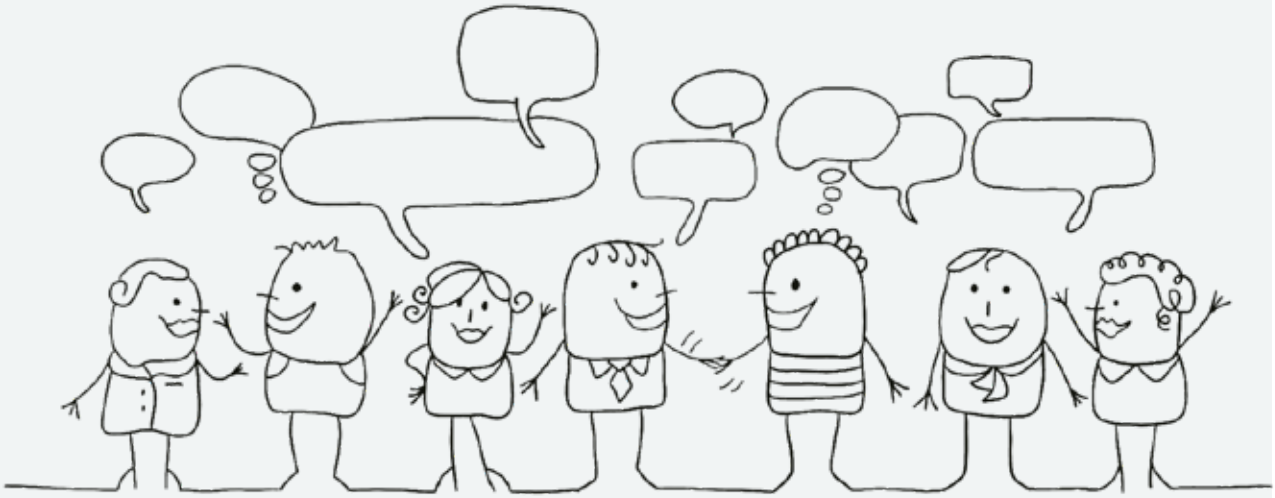

LEERSTOF
Het samen-leven nu en in de toekomst is SUPER DIVERS!
Overal: in mijn gezin, in onze klasgroep, in mijn sportclub,
in de jeugdbeweging, in mijn stad, in mijn land, in de wereld …

Ik kan daar heel goed mee omgaan,
ik kan daar een beetje moeite mee hebben
of ik kan het daar moeilijk mee hebben: angstig, onzeker, boos …

Verbonden leven is …
- warmer, interessanter, kleurrijker, verrijkender, boeiender … = voordelen van verbonden leven
- soms ook bedreigender, lastiger, onzekerder, onbekender … = moeilijke kanten van verbonden leven

IK KAN
○ 7 - **uitleggen** wat verbondenheid is
○ 8 - **tekenen** wat verbondenheid is
○ 9 - **opsommen**: drie voordelen van verbonden leven
○ 10 - **opsommen**: drie moeilijke kanten van verbonden leven
○ 11 - **beschrijven** hoe ik - verbondenheid ervaar
- diversiteit ervaar

3.1 LEEF IN VREDE MET ELKAAR

In de eerste eeuw reisde Paulus vaak rond in het gebied rond de Middellandse Zee.
Daar vertelde hij de mensen over Jezus Christus.
Nadien schreef hij vele brieven naar de mensen van de verschillende plaatsen die hij bezocht had.

opdracht **7**

Bijbels leerhuis

- ○ Ik lees het verhaal met volle aandacht.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik noteer mijn vraag.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.
- ○ Ik noteer een herinnering die in me opkomt.

Oproep tot eenheid

1 Jullie weten dat ik in de gevangenis zit omdat ik de Heer dien.
Vanuit de gevangenis vraag ik jullie
om te leven op een manier die bij christenen past.
God heeft jullie uitgekozen.
2 Denk daarom niet aan jezelf,
maar wees altijd vriendelijk en geduldig.
Verdraag elkaars fouten en hou van elkaar.
3 De Heilige Geest heeft ervoor gezorgd dat jullie een éénheid zijn.
Doe je uiterste best om die eenheid te bewaren,
door in vrede met elkaar te leven.
4 Leef met elkaar alsof jullie één lichaam zijn, met één geest.
Want jullie zijn allemaal door God uitgekozen om gered te worden.
Daar vertrouwen jullie op.
5 Jullie hebben dezelfde Heer,
hetzelfde geloof, dezelfde doop.
6 En jullie hebben dezelfde God, de Vader van alle mensen.
Hij is belangrijker dan alles en iedereen,
Hij geeft leven aan alles en aan iedereen,
Hij is aanwezig in alles en in iedereen.

BRON: deze tekst vinden we in het boek de 'Bijbel in Gewone Taal'
in het Nieuwe of Tweede Testament
in in de brief van Paulus aan de christenen van Efese,
hoofdstuk 4, verzen 1 tot en met 6

KORTE NOTATIE: Ef 4,1-6

opdracht 8

Leven als christenen

Paulus roept de mensen van Efese op om te leven als christenen.

- ○ Ik herlees verzen 1 tot en met 3.
- ○ Ik vul de oproep van Paulus kort verder aan:

Denk _____

Wees _____

Wees _____

Verdraag _____

Hou _____

Bewaar _____

Leef _____

opdracht 9

Beeldtaal

Paulus gebruikt een beeld, tweede taal:
- om de éénheid tussen de Christenen uit te drukken
- om het vredevol samenleven uit te drukken

- ○ Ik noteer het beeld: _____
- ○ Ik omschrijf de betekenis zoals ik die aanvoel.

_____

_____

opdracht 10

Leven in verbondenheid

Paulus omschrijft wat hen met elkaar verbindt.

- ○ Ik vul aan met woorden uit Ef 4,5-6.

Christenen hebben dezelfde _____

hetzelfde _____

dezelfde _____

dezelfde _____

opdracht 11

Verhalen over verbondenheid in mijn leven

- ○ Herken ik in mijn levensbeschouwing ook een dergelijk verhaal over verbondenheid en samenleven?
- ○ Ik vraag het ook eens thuis.
- ○ Ik noteer waar het terug te vinden is: _____

DE GELIJKENIS VAN HET LICHAAM
HERHALING OF NIEUW VOOR WIE HET NOG NIET KENT

opdracht 12

Bijbels leerhuis

- ○ Ik lees het verhaal met volle aandacht.
- ○ Ik markeer in deze tekst alle lichaamsdelen.
- ○ Ik maak contact met de inhoud door 'Bijbels leerhuis'. (zie ook opdracht 7 p. 10)

Christenen vormen samen één geheel

12 Het menselijk lichaam is één geheel maar het bestaat uit veel delen.
En al die verschillende delen vormen samen dat éne lichaam.
Net zo vormen wij samen één lichaam want we horen allemaal bij Christus.
13 We zijn allemaal gedoopt. We hebben allemaal die éne heilige Geest gekregen.
Dat geldt voor Joden en voor niet-Joden, voor slaven en voor vrije mensen.
Wij vormen samen één geheel.

Alle delen van het lichaam zijn nodig

14 Een lichaam bestaat niet uit één deel maar uit veel verschillende delen.
15 Stel dat de voet zegt: 'Jammer, ik hoor niet bij het lichaam want ik ben geen hand.'
Dat kan de voet wel zeggen. Maar een voet hoort toch echt bij het lichaam!
16 Of stel dat het oor zegt: 'Jammer, ik hoor niet bij het lichaam want ik ben geen oog.'
Dat kan het oor wel zeggen. Maar een oor hoort toch echt bij het lichaam!
17 Als het hele lichaam alleen maar uit ogen bestond, zouden we niet kunnen horen.
En als het hele lichaam alleen maar uit oren bestond, zouden we niet kunnen ruiken.
18 God heeft elk deel van het lichaam een eigen taak gegeven. Precies zoals Hij dat wilde.
19 Een lichaam bestaat dus uit veel delen en al die delen zijn verschillend.
20 Want als ze allemaal hetzelfde waren,
zouden ze nooit met elkaar één lichaam kunnen vormen.

21 Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig.'
En het hoofd kan niet tegen de voeten zeggen: 'Ik heb je niet nodig.'
22 Nee, natuurlijk niet! Sommige delen van het lichaam lijken minder belangrijk,
maar we hebben ze toch echt nodig.

23 Ons lichaam heeft ook delen waarvoor we ons schamen
en delen waarmee we onze behoefte doen.
Maar juist voor die delen zorgen we extra goed en we bedekken ze zorgvuldig met kleding.
24 De delen van het lichaam waar we trots op zijn, hebben die extra zorg niet nodig.
We zorgen dus extra goed voor die delen van ons lichaam die dat nodig hebben.
God heeft dat zo gewild toen hij de mens maakte.
25 Want hij wil niet dat het éne deel van het lichaam
zichzelf belangrijker vindt dan het andere deel.
Nee, alle delen van het lichaam moeten met elkaar verbonden zijn.
26 Als één deel van het lichaam pijn heeft, voelen alle andere delen die pijn ook.
En als één deel van het lichaam extra goed verzorgd wordt,
genieten alle andere delen daar ook van.

BRON: deze tekst vinden we in het boek de 'Bijbel in Gewone Taal'
in het Nieuwe of Tweede Testament
in de eerste brief van Paulus aan de christenen van Korinthe,
hoofdstuk 12, verzen 12 tot en met 30

KORTE NOTATIE: 1 Kor 12,12-30

opdracht
13

Betekenis 'gelijkenis van het lichaam'

- ○ Ik kies het lichaamsdeel waarin ik mijn talent het meest herken.
- ○ Ik noteer het talent dat ik in dit lichaamsdeel herken.

- ○ Hoe kan ik met dit talent bijdragen aan 'goed samenleven'?

LEERSTOF

Verbondenheid

= een band hebben met …
= het met elkaar verbonden zijn door een emotionele band,

- samenhorigheid
- Het gevoel dat je bij elkaar hoort

(Van Dale, 2014)

Verbondenheid is één van de belangrijkste voorwaarden
- voor het welbevinden van mensen
- voor een aangenaam leefklimaat
- voor een goed leerklimaat

Dankzij ons verschillend-zijn
ervaren, leren en ontdekken we heel veel nieuwe dingen.
En tegelijk vraagt het soms een inspanning
om verbonden te leven met mensen die anders zijn dat ikzelf.

Bijbelse houdingen voor verbondenheid:
- ik word mij bewust van en waardeer mijn unieke eigenheid met mijn eigen talenten
- ik word mij bewust dat mensen (zeer) verschillend zijn
- ik word mij bewust van en waardeer de unieke eigenheid van mijn medemens met zijn eigen talenten
- ik word mij ervan bewust dat een groep mensen in Liefde verbonden is,
  als evenwaardige mensen samenwerken met hun unieke talenten,
  aan een gemeenschappelijk doel

Concurrentie sluit uit: enkel de winnaar telt mee.
Samenwerking verbindt: ieder vindt zijn unieke plaats en taak!

IK KAN

- ○ 12 - **ontdekken** in bijbelteksten: 4 bijbelse houdingen voor verbondenheid
- ○ 13 - **opsommen** in 4 bijbelse houdingen voor verbondenheid
- ○ 14 - **uitleggen** wat de voordelen zijn van 'samenleven in verbondenheid'
- ○ 15 - **inzien** welke moeilijkheden en inzet/inspanningen 'samenleven in verbondenheid' soms met zich meebrengt
- ○ 16 - **bespreken** welke moeilijkheden en inzet/inspanningen 'samenleven in verbondenheid' soms met zich meebrengt

3.2 LEVENSBESCHOUWING, RELIGIE OF GODSDIENST?

opdracht **14**

Uitspraken van mensen

- ○ Ik bekijk hieronder de uitspraken van verschillende mensen.
- ○ Ik markeer de uitspraken die samenhoren in eenzelfde kleur.

'Ik geloof in mezelf, in anderen, in de schepping en ik geloof in Allah!'

'Ik geloof in mezelf, in anderen, in deze wereld ...'

'Ik geloof in mezelf, in anderen, in de schepping en ik geloof in God, Vader, Zoon en Heilige Geest!'

'Ik geloof in iets. Maar dat is geen God!'

'Ik geloof enkel in het zichtbare en tastbare. Niet in wie of wat ik niet kan zien en niet kan aanraken.'

'Ik geloof in mezelf, in anderen, in de schepping en ik geloof in Jahweh!'

opdracht **15**

Studerend lezen

Op de volgende pagina lees ik studerend de uitleg van 'levensbeschouwing', 'religie'en 'godsdienst'.

- ○ Ik zet een ? bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik zet een ! bij wat nieuw voor me is.
- ○ Ik markeer de kernwoorden.

Onderstaande figuur geeft de inhoud van de tekst schematisch weer.

- ○ Ik noteer op de juiste plaats:

godsdienst - religie - levensbeschouwing
'niets' - iets - God of goden

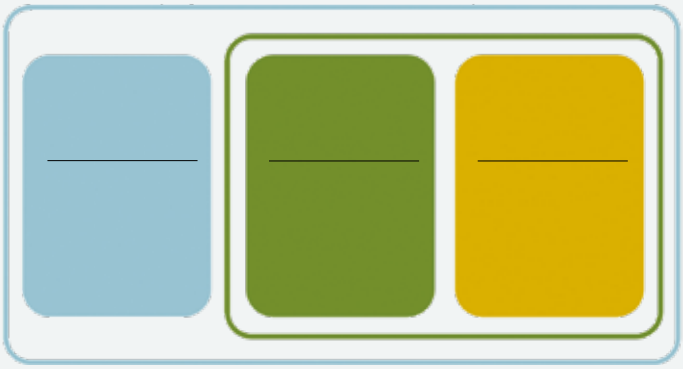

De _____
= de manier waarop iemand
naar het leven kijkt = het leven beschouwt.

De _____
= die levensbeschouwing
die de relatie van de mens
met het 'hogere', het 'onzichtbare' ervaart.

De _____
= die levensbeschouwing
die het bestaan
van één God
of van meerdere goden ervaart.

LEERSTOF

De **levensbeschouwing** = **de manier waarop iemand naar het leven kijkt,**
= het leven beschouwt

Dit is een dynamisch gegeven.
Mensen kunnen **hierin groeien**:
ervaren, zien, gewaarworden, kennen, weten, beseffen, bewust worden ...

De **religie** = **die levensbeschouwing die de verbinding met het 'hogere' ervaart.**

'Religie' komt van het Latijn 'religare' = opnieuw verbinden.

De **godsdienst** = synoniem: de eredienst
= **die levensbeschouwing**
die het bestaan van één God of meerdere goden ervaart

een monotheïstische godsdienst | een polytheïstische godsdienst

Komt uit het Grieks:
theos = God
monos = alleen (of één)
poly = veel

MERK OP: Elke godsdienst is een levensbeschouwing,
maar niet elke levensbeschouwing is een godsdienst!
bv. het boeddhisme is een religie, geen godsdienst

SCHEMATISCH OVERZICHT - waarmee leven mensen verbonden?

Verbonden leven

- met mezelf
- met anderen = mijn naasten
- met de levende natuur:
dieren en planten
- met de niet-levende wereld:
voorwerpen, mijn dorp,
de aarde ...

Religieus leven
= verbonden leven
vanuit de Bron

- met mezelf
- met anderen = mijn naasten
- met de levende natuur:
dieren en planten
- met de niet-levende wereld:
voorwerpen, mijn dorp,
de aarde ...

- met de kosmos
of met de oorsprong ervan
- met het licht
of de oorsprong ervan
- met de Aanwezige
- met de Alomtegenwoordige

Godsdienstig leven
= verbonden leven
vanuit de Bron,
vanuit de Schepper

- met mezelf
- met anderen = mijn naasten
- met de levende natuur:
dieren en planten
- met de niet-levende wereld:
voorwerpen, mijn dorp,
de aarde ...

- met God, Allah, Jahweh,
Brahma, de Aanwezige,
de Alomtegenwoordige ...

IK KAN

17 - **omschrijven met een definitie**: de levensbeschouwing, de religie, de godsdienst
18 - **uitleggen**: het verschil tussen levensbeschouwing, religie en godsdienst
19 - **herkennen en motiveren** door de definitie toe te passen
of een godsdienst monotheïstisch/polytheïstisch is
of een levensbeschouwing godsdienstig/niet-godsdienstig is

3.3 VERSCHILLENDE LEVENSBESCHOUWINGEN IN BELGIË

LEERSTOF
In België zijn er zeven erkende levensbeschouwingen.

zes godsdiensten	**joodse** godsdienst	
	christelijke godsdienst	**rooms-katholieke** godsdienst **orthodoxe** godsdienst **anglicaanse** godsdienst **protestants-evangelische** godsdienst
	islamitische godsdienst	
de georganiseerde vrijzinnigheid		

MERK OP
Belangrijke **oosterse levensbeschouwingen**
als het boeddhisme en het hindoeïsme
zijn in ons land nog niet erkend als eredienst.

Het **hindoeïsme** drukt met zijn talrijke voorstellingen van goden en godinnen uit
dat de éne God oneindig veel verschillende eigenschappen en gezichten heeft.
Om deze reden is het in de **islam** verboden om Allah voor te stellen.
Zij hebben wel 'honderd namen' voor Allah.

opdracht **16**

Schema erkende levensbeschouwingen

○ Ik noteer de verschillende erkende levensbeschouwingen in onderstaand schema.

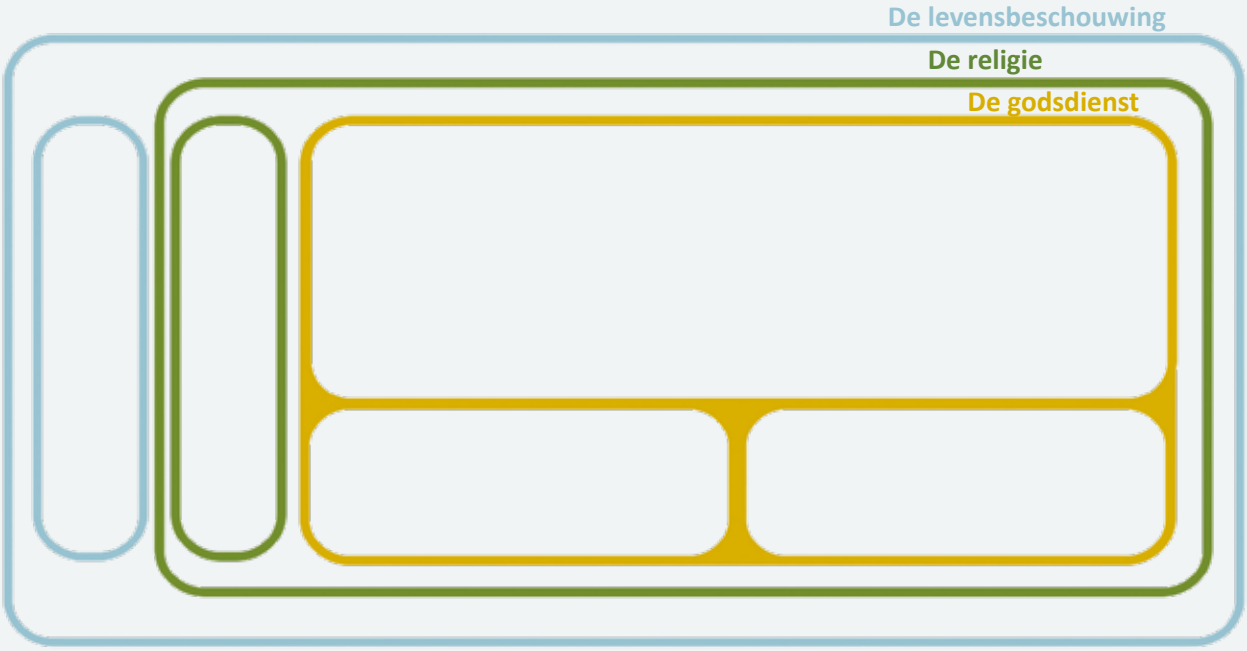

HET CHRISTENDOM

- Heilig boek: de Bijbel
  → het Oude of Eerste Testament
  → het Nieuwe of Tweede Testament
  met de Blijde Boodschap
  = het Goede Nieuws van Jezus Christus
  in de vier evangelies.
- Zij stappen in Jezus' voetspoor.

- HET ROOMS-KATHOLICISME

- Is de grootste christelijke geloofsgemeenschap in België.
- De paus staat aan het hoofd.
- Gegroeid uit de eerste christelijke Kerken.

- HET PROTESTANTISME

- Is een christelijke geloofsovertuiging.
- Leeft in het spoor van Luther, Calvijn en anderen.
- Veroordeelden in de 16de eeuw de misbruiken in de katholieke kerk.
- Legt meer nadruk op de Bijbel.
- Legt minder nadruk op de rituele kant van het geloof.
- Erkennen het pauselijk gezag niet.
- Dominees leiden de geloofsgemeenschap. Zij kunnen gehuwd zijn.

- HET ANGLICANISME

- Is een vorm van christendom.
- Combineert de katholieke liturgie en het protestantse geloof.
- Ontstaan doordat Hendrik VIII van Engeland in 1534 het gezag van de paus niet langer erkende.
- De Britse koning of koningin staat aan het hoofd van de anglicaanse kerk.
- Het morele gezag ligt bij de aartsbisschop van Canterbury.
- Er is geen verplicht celibaat.
- Vrouwen kunnen diaken, priester of bisschop worden.

- DE EVANGELISCHE GEMEENSCHAP

- Omvat verschillende kerken, zoals de baptistenkerk, de pinkstergemeente en nog vele andere kerken.
- Deze kerken hebben een gemeenschappelijke geloofsbeleving en liedcultuur die samen de evangelische strekking binnen het protestantisme vormen.
- Prediken het evangelie.
- Baseren zich op de Bijbel, de Heilige Schrift = Gods onveranderlijk en onfeilbaar woord.

- DE OOSTERS-ORTHODOXE KERK

- Is een christelijke geloofsgemeenschap.
- Heeft zich van het pauselijke gezag in Rome afgekeerd.
- Hecht veel belang aan mystiek en spiritualiteit.
- Bidden voor een icoon is een moment van openbaring.

HET JODENDOM

- Is een monotheïstische godsdienst.
- Een groot deel van de voorgeschiedenis is dezelfde bij christenen.
- Jezus wordt niet beschouwd als de langverwachte Verlosser = Messias.
  Daarom wachten zij nog steed op de Messias.

DE ISLAM

- Ervaart één God.
- Benoemen God als Allah.
- Erkennen Mohammed als de profeet van Allah.
- De Koran is het heilige boek.
  Bevat veel elementen en personen
  die ook te vinden zijn in de christelijke of joodse Bijbel.

DE VRIJZINNIGHEID
= HET HUMANISME

- Is de groepering van verschillende atheïstische organistaties.
- Zijn niet gebaseerd op een godsdienstige geloofsleer.
- Erkennen geen ander moreel gezag dan de mens zelf.

_____

- ik _____

_____

_____

_____

_____

opdracht
17

Mijn levensbeschouwing

- ○ Ik omcirkel met **GROEN** mijn levensbeschouwing.
- ○ Ik omcirkel met **GEEL** de levensbeschouwing van mijn ouders.
- ○ Ik omcirkel met **BLAUW** de levensbeschouwing van mijn grootouders.

- ○ Ik vul de info bij mijn levensbeschouwing aan met mijn persoonlijke ervaring.
- ○ Als een levensbeschouwing niet is weergegeven, dan vul ik deze in het lege vakje in.

IK KAN

- ○ 20 - **opnoemen**: de zeven erkende levensbeschouwingen
- ○ 21 - **noteren** bij het symbool: de naam van de bijpassende levensbeschouwing
- ○ 22 - **benoemen**: de levensbeschouwing van mezelf en van mijn familie

3.4 VERBINDENDE ELEMENTEN IN EEN LEVENSBESCHOUWING: GETUIGENISSEN

Vier jongeren vertellen over hun eigen levensbeschouwing.

Jongeren en hun levensbeschouwing
Wat? ○ Ik lees de getuigenissen.
Doel? ○ Ik ga op zoek naar wat hen als mens verbindt.
Hoe? ○ Ik vul de tabel op p. 23 zo goed en zo volledig mogelijk in met potlood.

opdracht
18

JODENDOM
Benjamin - 11 jaar

Als jood ervaar en geloof ik dat Jahweh er is,
liefdevol aanwezig voor elke mens.
Van daaruit geloof ik in goed en respectvol leven,
nauwgezet volgens de Wet van Mozes, de Thora.
Door het naleven van deze wetten willen we Jahwehs wil doen.
Orthodoxe joden volgen de letter van de Wet.
Moderne joden willen met Jahwehs hulp
een betere wereld mogelijk maken.
Ook ik wil respect krijgen én geven.
Als moderne jood vind ik diversiteit,
gelijkwaardigheid en vrijheid van mensen belangrijk.
Jahweh roept elke mens op
om in broederlijkheid en zusterlijkheid samen te leven.
Mijn ouders leren me liefdevol, gelovig, kritisch
en vrij te denken, te kiezen en te handelen.
Ik ervaar en geloof dat Jahweh er was,
aanwezig is en er altijd zal zijn.
Dat is voor mij ook zo
omdat mijn ouders dat geloven en mij dat voorleven.
Wetenschap vind ik logisch en kan perfect samen gaan met geloof!

Op vrijdag, kort voor zonsondergang, begint de sabbat, de rustdag.
Bij ons, joden, begint de nieuwe dag als de zon ondergaat.
Sabbat eindigt op zaterdagavond als het terug donker is.
Voor sabbat begint, maken we ons huis schoon.
We koken en bakken allerlei lekkers.
De tafel wordt feestelijk gedekt.
Ik doe mijn mooiste kleren aan en
en draag mijn keppeltje, versierd met een davidsster.
Tijdens de speciale maaltijd steekt mama de kaarsen aan.
Op sabbat zelf mogen we niet werken want het is de rustdag.
Ook Jahweh rustte in het scheppingsverhaal op de zevende dag.
Op sabbat ga ik, samen met de andere kinderen,
met papa mee naar de synagoge.
De rabbijn leidt de plechtigheid.
We zingen liederen en bidden psalmen uit de Tenach.
Dat is ons heilige boek.

Ik droom ervan ooit onze heilige stad Jeruzalem in Israël te bezoeken
en om te kunnen bidden aan de klaagmuur.

CHRISTENDOM - KATHOLIEKE EREDIENST
Marthe - 11 jaar

Als katholiek, als christen,
ervaar en geloof ik dat God er is,
liefdevol aanwezig voor elke mens.
Van daaruit geloof ik in dienstbaar en respectvol leven.
Daarom is het nodig dat mensen
hun impulsieve verlangens begrenzen
als ze daarmee anderen onrecht zouden aandoen.
Ik wil respect krijgen én geven.
Ik vind diversiteit, gelijkwaardigheid
en vrijheid van mensen belangrijk.
God roept elke mens op liefdevol samen te leven.
Mijn ouders leren me liefdevol, gelovig,
kritisch en vrij te denken, te kiezen en te handelen.
Ik ervaar en geloof dat God
de intelligente Bron is van alles wat bestaat,
ook omdat mijn ouders dat geloven en mij dat voorleven.
Wetenschap vind ik logisch en kan perfect samengaan met geloof!

Vandaag is het zondag.
Heel mijn gezin gaat samen naar de kerk.
Daar vieren we de mis of eucharistie.
Opa en oma zijn ook in de kerk.
Als ik binnenga, maak ik een kruisteken.
Hiermee druk ik mijn geloof uit in God
als de Vader, als de Zoon en als de Heilige Geest.
Dat noemen we de Drie-eenheid.
De kerk is mooi versierd met kaarsen en bloemen.
De kleur past bij het kerkelijk jaar.
De priester leest voor uit het evangelie.
Dat betekent 'blijde boodschap'of 'goed nieuws'.
De verhalen van het evangelie staan in de Bijbel.
Na de dienst van het woord,
vieren we de dienst van het brood.
Dan breekt de priester het brood,
net zoals Jezus dat deed
tijdens het Laatste Avondmaal.
Het is Jezus die aanwezig komt met Zijn Liefde en met Zijn Leven
dat Hij brak en deelde met alle mensen.
Van daaruit gaan we te communie.
Zo tonen we dat we echt zoals Jezus willen leven en liefhebben.
Tijdens de communie ervaar ik Jezus heel dicht bij mij.
Ik voel me dan nog sterker verbonden met Gods Aanwezigheid.
Door een kruisje te dragen, toon ik ook deze verbondenheid met Jezus.

Ik kijk uit naar het moment dat ik oud genoeg ben
om mee te gaan naar de Wereldjongerendagen.
Deze worden om de drie jaar georganiseerd door de paus.
De paus is aangesteld als leider van de Katholieke Kerk.
Hij woont met zijn staf in het Vaticaan in Vaticaanstad, een deel van Rome.
Op het Sint-Pietersplein staat de kerk van de paus.

ISLAM
Akram - 11 jaar

Als moslim of islamiet,
ervaar en geloof ik dat Allah er is,
liefdevol aanwezig voor elke mens.
Van daaruit geloof ik in goed en respectvol leven.
Daarom is het nodig dat mensen
hun impulsieve verlangens begrenzen
als ze daarmee anderen onrecht zouden aandoen.
Ik wil respect krijgen én geven.
Ik vind de diversiteit, de gelijkwaardigheid
en de vrijheid van mensen belangrijk.
Allah roept elke mens op in broederlijkheid
en zusterlijkheid samen te leven.
Mijn ouders leren me liefdevol, gelovig,
kritisch en vrij te denken, te kiezen en te handelen.
Ik ervaar en geloof dat Allah
de intelligente Bron is van alles wat bestaat.
Dat is voor mij ook zo
omdat mijn ouders dat geloven en mij dat voorleven.
Wetenschap vind ik logisch
en kan perfect samengaan met Geloof!

Elke vrijdag ga ik met mijn vader mee naar de moskee.
De moskee is een mooi gebouw.
Bovenop de koepel staat een gouden maan en een ster.
Voor we binnengaan, doen we onze schoenen uit.
In de moskee bidden we samen het vrijdaggebed.
De imam gaat voor in het gebed.
We geloven dat er geen andere god is dan Allah
en dat Mohammed zijn profeet is.
We luisteren naar verzen uit de Koran.
De imam leest deze verzen in het Arabisch voor.
Mijn moeder bidt samen met de andere vrouwen,
op een andere plek in de moskee.
Tijdens het gebed en ook buiten op straat,
dragen ze een hoofddoek.

De moslim wordt opgeroepen om minstens één keer
op bedevaart te gaan naar Mekka in Saoedi-Arabië.

HUMANISME
Seppe - 11 jaar

Als humanist of vrijzinnige
ervaar en geloof ik eigenlijk niet dat God bestaat.
Ik geloof in goed en respectvol leven.
Bijvoorbeeld dat mensen zich moeten begrenzen
als ze anderen onrecht zouden aandoen.
Ik wil respect krijgen en geven.
Ik vind de gelijkwaardigheid en de vrijheid van mensen belangrijk.
Eigenlijk moeten we in broederlijkheid samen leven.
Mijn ouders leren me kritisch en vrij te denken en te doen.
Ik geloof echt niet dat God alles heeft gemaakt
omdat Hij of Zij niet bestaat.
Maar dat is vooral zo omdat mijn ouders dat niet geloven.
De wetenschap vind ik logischer.

Op speciale momenten in mijn leven
bijvoorbeeld als ik 12 word,
komen we samen in het Huis van de Mens
om samen het feest van de vrijzinnige jeugd te vieren.
Dat huis kan je herkennen aan de sticker op de venster.
Daarop staat een fakkel.
De fakkel staat voor het licht:
de verlichting dankzij ons verstand.

IK KAN

23 - **opnoemen**: verbindende elementen van mensen in het jodendom
het christendom
de islam
het vrijzinnig humanisme

24 - **invullen**: in een lege tabel zoals op volgende bladzijde verbindende elementen

opdracht
18

Schema bij opdracht 18 p. 19
Wat verbindt mensen in een levensbeschouwing?
= verbindende elementen in levensbeschouwingen

	LEVENSBESCHOUWINGEN			
VERBINDENDE ELEMENTEN	**RELIGIES / MONOTHEÏSTISCHE GODSDIENSTEN** = geloof in één God			**VRIJZINNIG HUMANISME**
	JODENDOM	**CHRISTENDOM**	**ISLAM**	
overtuiging				
stichter				
voorganger				
volgeling				
heilig boek				
heilige stad				
plaats van samenkomst				
moment van samenkomst of heilige dag				
gebedsmoment				
symbool				
uiterlijk kenmerk				

4.1 IEDEREEN, IEMAND EN NIEMAND

1 Dit is een verhaal over drie mensen met de namen:

Iedereen, **Iemand** en **Niemand**.

Er moest een belangrijk werk verricht worden.

En **Iedereen** was er zeker van dat **Iemand** het zou doen.

5 Hoewel **Iedereen** de opdracht kon vervullen,

deed **Niemand** het.

Daarover was **Iemand** heel kwaad.

Want het was toch de taak van **Iedereen**?

Iemand dacht dat **Iedereen** het wel zou doen.

10 Maar **Niemand** realiseerde zich dat **Iedereen** het niet zou doen.

Het einde van het liedje was dat **Iedereen Iemand** de schuld gaf

omdat **Niemand** deed wat **Iedereen** had kunnen doen.

opdracht **19**

Eigen leven

○ Ik herken deze situatie of zag deze situatie gebeuren toen _____

opdracht **20**

Actualiteit

○ Ik noteer hieronder een passend voorbeeld uit de actualiteit.

4.2 VERBONDENHEID IN DE KLAS?!

opdracht
21

Tekening (on)verbondenheid

Wat? ○ Ik teken hieronder de verbondenheid in mijn klasgroep.
Hoe? ○ Ik schrijf of teken elke klasgenoot.
○ Ik noteer een teken van verbondenheid.
bv. een groene lijn, een hartje ...

Wat? ○ Ik teken de afstand, het niet overeenkomen.
Hoe? ○ Ik werk verder in dezelfde tekening.
○ Ik noteer een teken van afstand.
bv. een rode lijn, pijlen die naar elkaar wijzen ...

4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht **22**

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

- ○ 25 - **beschrijven** hoe ik verbondenheid ervaar
- ○ 26 - **vertellen** hoe ik in mijn leven kan groeien in en naar meer verbondenheid
- ○ 27 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
- ○ 28 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

MOMONDO - HET VERHAAL VAN DNA

- ○ Ik zoek het filmpje 'momondo - the DNA-journey' op de youtube-pagina bij dit terrein.
  Hiervoor scan ik de QR-code op de achterkant van dit terrein of via smartschool / godsdienst 1ste jaar / weblinks / terrein 2.
- ○ TIP: ondertitels aanzetten bij instellingen - icoontje van het tandwiel.

DEEL 1 - Kennismaking met de testpersonen

- ○ Ik bekijk het filmpje tot minuut 2:15.
- ○ Ik noteer de houding van deze mensen bij de kennismaking.

DEEL 2 - Bekendmaken van de testresultaten

- ○ Ik kijk verder naar het filmpje tot het einde.
- ○ Ik noteer de reactie van deze mensen bij de bekendmaking van hun testresultaten.

DEEL 3 - Stof tot nadenken

- ○ Ik sta even stil bij mijn eigen gedachten, gevoelens, gewaarwordingen ...
- ○ Ik noteer wat ik uit dit filmpje wil onthouden.

DETERMINEERTABEL - INDELING VAN DE LEVENSBESCHOUWINGEN

Elke mens heeft een **LEVENSBESCHOUWING** = de manier waarop iemand naar het leven kijkt.

- **Geloof in IETS**
  Geloof in het hogere
  = religieus
- **Geloof in NIETS***
  Geloof in mens, wetenschap
  = niet-religieus = a-theïstisch
  - **HET HUMANISME**
  - **DE VRIJZINNIGHEID**
  - **HET ATHEÏSME**

DE RELIGIE = die levensbeschouwing die de verbinding, de relatie van de mens met het 'hogere', het 'onzichtbare', 'het ontastbare' ziet, ervaart, gewaar wordt, kent, weet, beseft

- **Geloof in IEMAND**
  Geloof in een god of goden
  = godsdienstig
- **Geloof in IETS (kosmos, energie ...)**
  Dit is/zijn geen god(en)
  = niet-godsdienstig

DE GODSDIENST = die levensbeschouwing die het bestaan van één God of meerdere goden ervaart.

- **Geloof in EEN GOD**
  = monotheïstisch

MONOTHEÏSME
= de godsdiensten die ervaren dat er slechts één God is

- **Benoemd als JAHWEH**
  - **HET JODENDOM**
- **Benoemd als GOD**
  - **HET CHRISTENDOM**
    - **DE ROOMS-KATHOLIEKE KERK**
    - **DE PROTESTANTSE KERK**
      - **DE ANGLICAANSE KERK**
      - **DE EVANGELISCHE KERK**
    - **DE OOSTERS-ORTHODOXE KERK**
- **Benoemd als ALLAH**
  - **DE ISLAM**

- **Geloof in MEERDERE GODEN**
  = polytheïstisch

POLYTHEÏSME
= de godsdiensten die ervaren dat er meerdere goden zijn

* MERK OP
Als men zegt dat men in 'niets' gelooft, bedoelt men - meestal - dat men niet in een of andere god gelooft.
Ook deze mensen geloven, bijvoorbeeld in de mens zelf, in goedheid, in de wetenschap, in liefde ...

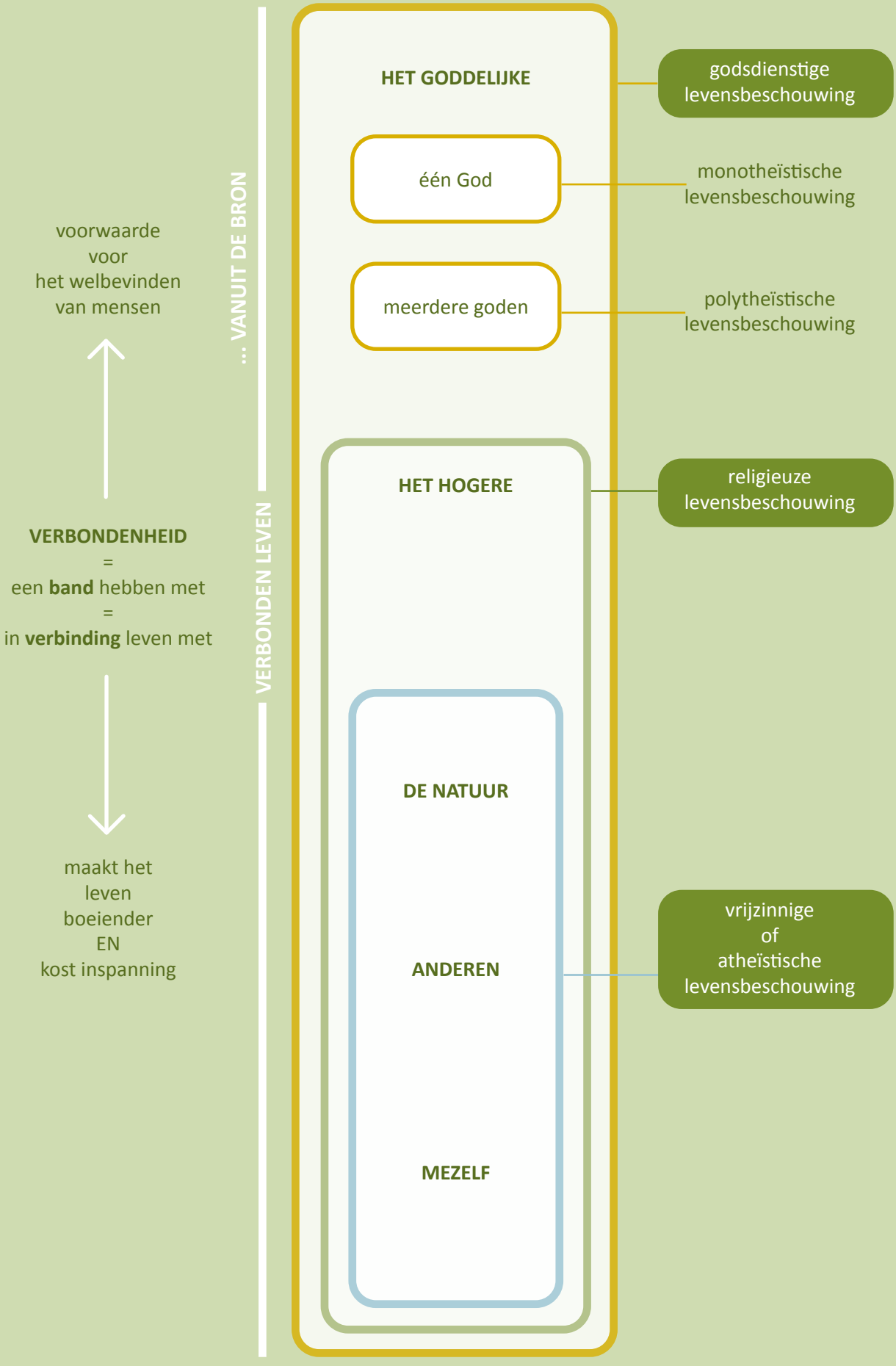
voorwaarde
voor
het welbevinden
van mensen
VERBONDENHEID
=
een **band** hebben met
=
in **verbinding** leven met
maakt het
leven
boeiender
EN
kost inspanning
... VANUIT DE BRON
VERBONDEN LEVEN
HET GODDELIJKE
één God
meerdere goden
HET HOGERE
DE NATUUR
ANDEREN
MEZELF
godsdienstige
levensbeschouwing
monotheïstische
levensbeschouwing
polytheïstische
levensbeschouwing
religieuze
levensbeschouwing
vrijzinnige
of
atheïstische
levensbeschouwing

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.2

Klas:

Naam:

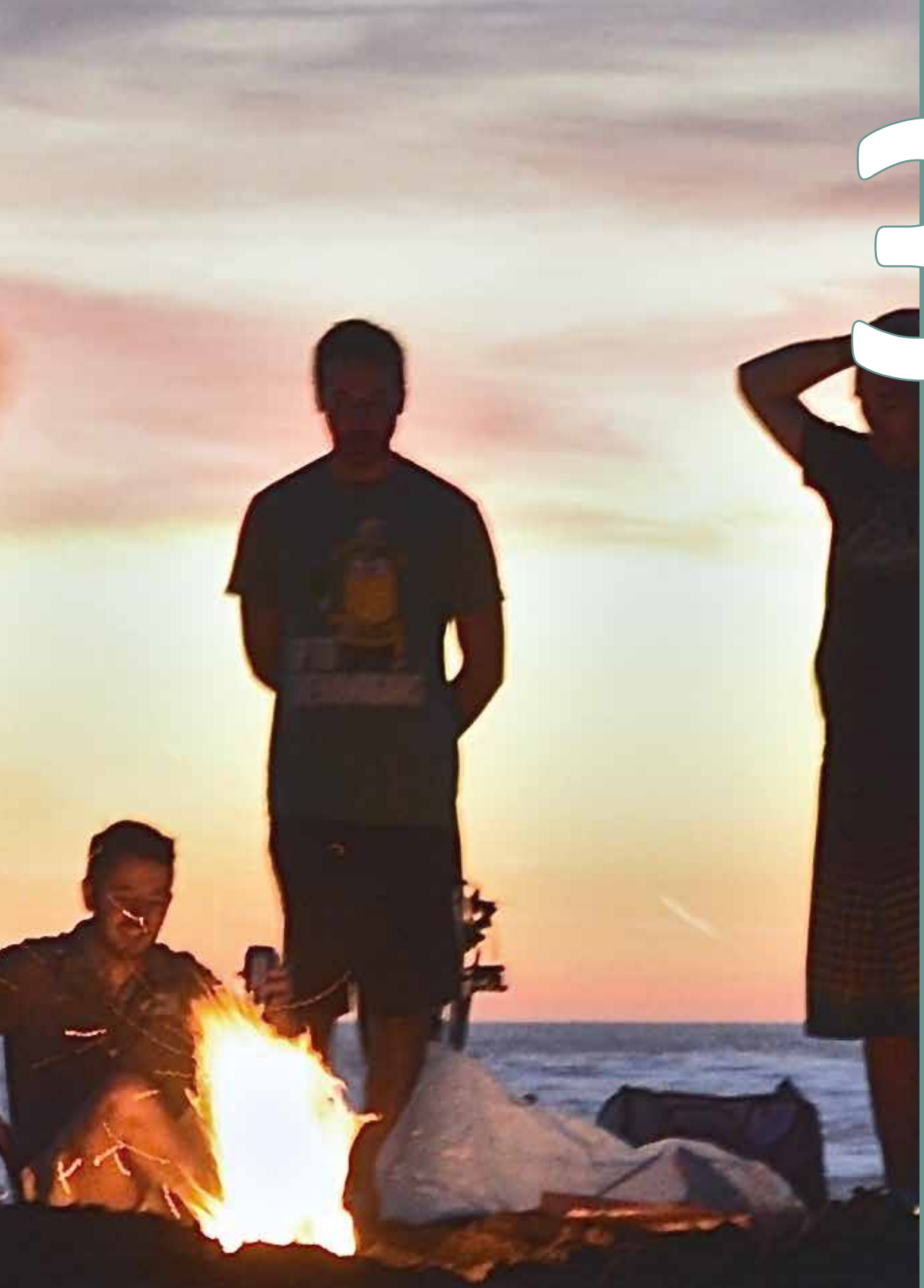

3

LEEF NU

Leef in tevreden tijd

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld
Foto p. 10-foto 10 en 14: Shutterstock

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.3 LEEF NU Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

3

LEEF NU

IK BELEEF DE TIJD

Leef in
tevreden tijd

'Zorg dragen voor het nu
is de beste manier
om toekomst mogelijk te maken.'

Thich Nath Han - boeddhistische monnik

'Nu is de tijd.
Kies in alle opzichten
voor kwaliteit boven kwantiteit.
Enkel zo kunnen we onze aarde redden.'

Sadhguru - hindoeïstische goeroe

VRAGEN

LEEF NU

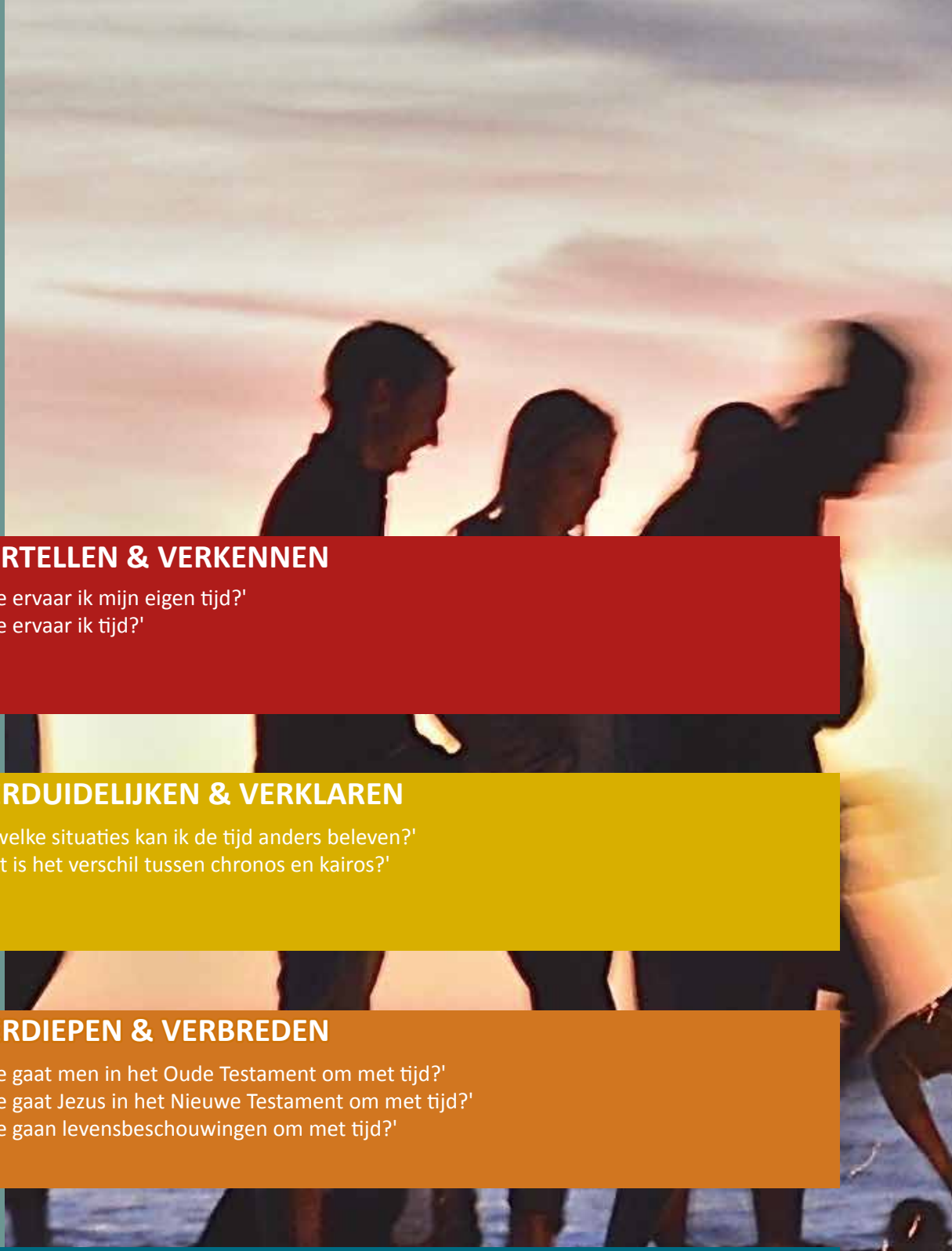

STAP 1

VERTELLEN & VERKENNEN

'Hoe ervaar ik mijn eigen tijd?'
'Hoe ervaar ik tijd?'

STAP 2

VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'In welke situaties kan ik de tijd anders beleven?'
'Wat is het verschil tussen chronos en kairos?'

STAP 3

VERDIEPEN & VERBREDEN

'Hoe gaat men in het Oude Testament om met tijd?'
'Hoe gaat Jezus in het Nieuwe Testament om met tijd?'
'Hoe gaan levensbeschouwingen om met tijd?'

STAP 4

VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Wat betekent het om 'tijd te hebben'?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

!

SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

INHOUD

IK BELEEF DE TIJD

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 IK DUIK IN MIJN GESCHIEDENIS
p. 8 1.2 TIJD, EEN ERVARING

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 10 2.1 TIJD OF 'KWALI-TIJD'
p. 11 2.2 CHRONOS OF KAIROS

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 14 3.1 ALLES HEEFT ZIJN TIJD
p. 15 3.2 TO WORK OR NOT TO WORK
p. 17 3.3 DE ENE KALENDER IS DE ANDERE NIET
p. 19 3.4 DE ENE DAG IS DE ANDERE NIET

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 20 4.1 EEN PARABEL OVER HET MODERNE LEVEN
p. 22 4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

! SAMENHANG

p. 25 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1.1 IK DUIK IN MIJN GESCHIEDENIS

opdracht **1**

Mijn geschiedenis

Sinds mijn ontstaan leef en groei ik, maak ik heel veel mee = mijn eigen geschiedenis.

- ○ Ik noteer op de juiste plaats op de tijdlijn enkele belangrijke stappen die ik tot hiertoe heb gezet. Ik denk hierbij aan de eerste keer naar school, leren stappen, leren lezen …
- ○ Ik noteer bij elke stap de datum of het jaartal.
- ○ Ik onderlijn de gebeurtenissen die een ingrijpende verandering met zich meebrachten.
- ○ Ik noteer bij stappen die een emotie oproepen een passend emoji.
- ○ Ik noteer in **GROEN** scharniermomenten, rituelen en tradities die bij mijn levensbeschouwing horen.

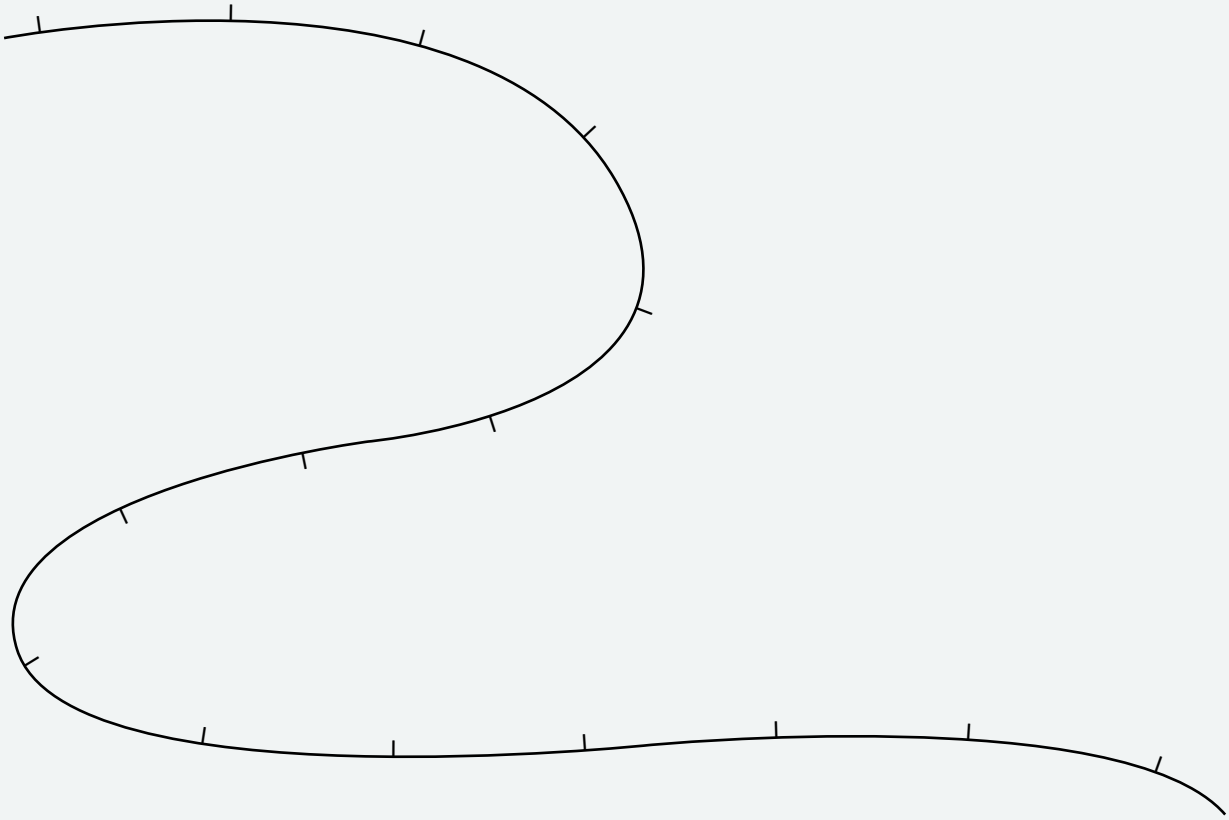

LEERSTOF

Een **scharniermoment**
= een belangrijke moment in mijn leven dat een verandering teweegbrengt, een kantelmoment.
= een belangrijk overgangsmoment dat mij persoonlijk vormt.
Voorbeelden: verhuizen, overlijden, scheiding, tiener worden, (on)gelovig worden, puberteit ...

IK KAN

- ○ 1 - **uitleggen** wat een scharniermoment betekent
- ○ 2 - **voorbeelden geven** van scharniermomenten
- ○ 3 - **aanduiden op een tijdlijn**: scharniermomenten
- ○ 4 - **precies beschrijven**: de veranderingen die een scharniermoment teweegbrengen

opdracht
2

Mijn weekplanning

- ◯ Ik vul de legende verder aan met activiteiten waar ik tijd aan besteed.
- ◯ Ik geef elke activiteit een andere kleur.
- ◯ Ik markeer op de weekkalender wanneer ik tijd besteed aan elk van de activiteiten.

LEGENDE

☐ op school	☐ ontspanning	☐ huiswerk thuis	☐ anderen helpen
☐ samen met gezin	☐ slapen	☐ tv	☐ stilte, gebed meditatie
☐ maaltijden	☐ sport	☐ computer	☐ _____

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
6u00							
7u00							
8u00							
9u00							
10u00							
11u00							
12u00							
13u00							
14u00							
15u00							
16u00							
17u00							
18u00							
19u00							
20u00							
21u00							
22u00							
23u00							

IK KAN

- ◯ 5 - **invullen op een kalender:** mijn tijdsbesteding
- ◯ 6 - **uitleggen** hoe mijn tijdsbesteding deels laat zien wie ik ben, hoe mijn dag eruitziet
- ◯ 7 - **uitleggen** hoe mijn tijdsbesteding deels laat zien wat ik belangrijk vind ik mijn leven

1.2 TIJD, EEN ERVARING

opdracht 3

Drukke stad of rustige activiteit

We bekijken twee filmpjes: - ééntje van een drukke stad
- ééntje van een rustige activiteit

FILMPJE 1 - een drukke stad

○ Ik noteer mijn gevoel en mijn gedachten bij het bekijken van het filmpje.

FILMPJE 2 - een rustige activiteit

○ Ik noteer mijn gevoel en mijn gedachten bij het bekijken van het filmpje.

STILSTAAN BIJ MIJN HELE MENS-ZIJN

○ Bij welke tijdsbesteding lijkt de tijd sneller te gaan?

○ Bij welke tijdsbesteding lijkt de tijd langzamer te gaan?

○ Duurde het 'trage filmpje' te lang voor mij?
Of net niet?

○ Hoe komt dat volgens mij?

LEERSTOF

Tijd besteden = tijd gebruiken voor ...
= tijd benutten

Tijd beleven = ervaren, meemaken, ondervinden van tijd

Vanwaaruit wordt tijd verschillend beleefd door mensen?
Mensen beleven de tijd verschillend omdat ze verschillen door hun eigenheid, de omstandigheden, hun relaties, hun godsverbondenheid ...

IK KAN

○ 8 - **vertellen** hoe mensen, ook ikzelf, de tijd verschillend kunnen besteden
○ 9 - **vertellen** hoe mensen, ook ikzelf, de tijd verschillend kunnen beleven

2.1 TIJD OF 'KWALI-TIJD'

opdracht **4**

Kwali-tijd?

- ○ Ik bekijk onderstaande foto's.
- ○ Ik **omcirkel** met tekenpotlood de cijfers van de foto's die passen bij foto 1.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

- ○ Ik verklaar op welke manier deze foto's voor mij samen horen.

2.2 CHRONOS OF KAIROS

opdracht 5

Artikel 'CHRONOS en KAIROS - twee gezichten van tijd'

- ○ Ik lees studerend op p. 13 de kenmerken van chronos / kairos.
- ○ We lezen vervolgens onderstaande tekst samen in de klas.
- ○ Ik markeer in de tekst met **GROEN**: de betekenis van kairos.
- ○ Ik markeer in de tekst met **BLAUW**: de betekenis van chronos.
- ○ Ik markeer de cijfers bij de foto's op p. 10 met **GROEN**: die kairos uitdrukken.
- ○ Ik markeer de cijfers bij de foto's op p. 10 met **BLAUW**: die chronos uitdrukken.

Chronos en de haastige wereld

In de westerse wereld is tijd belangrijk.
Agenda's staan bol van de afspraken.
Mensen vliegen van de ene activiteit naar de andere.
Iedereen roept: 'Ik heb het zo druk!'
Heel vaak leidt dit tot een bijna mechanisch afwerken van lijstjes.
Het lijkt soms wel of het afvinken van volbrachte taken
belangrijker is dan het genieten van het proces er naartoe.

Ook in het onderwijs werken we met strakke lesprogramma's.
De boeken voor Engels zijn maar amper dichtgeklapt of de wiskundeles begint al.
's Avonds kan nog net, voordat de gitaarles begint,
het huiswerk worden gemaakt.
Daarna een snelle hap en door naar de voetbal.
Tussendoor de telefoon in de hand
voor de broodnodige contacten met vrienden en vriendinnen.
En ook 's avonds voor het slapengaan
nog even snapchatten en whatsappen
en daarna het licht uit ... hé, hé … RUST.

Chronos is een figuur uit de Griekse mythologie.
Hij staat voor de lineaire meetbare tijd: kloktijd.
De tijd waarin we van activiteit naar activiteit gaan.
De tijd waarin we doel- en resultaatgericht te werk gaan.
De tijd waarin we altijd tijd tekort komen.

Mag het wat rustiger?

Goede ideeën en verhelderende inzichten
verschijnen echter vooral op momenten waarop we dagdromen,
voor ons uitstaren, een wandeling of fietstocht door de natuur maken
of wanneer we geconcentreerd naar muziek luisteren.
Mediteren, bezinnen, reflecteren, de tijd nemen
en plotseling beseffen dat er uren verstreken zijn
zonder dat we het in de gaten hadden.

Kairos is de jongste zoon van Zeus.
Bij kairos gaat het om de innerlijke tijdsbeleving.
Hiervoor is aandacht, rust en concentratie nodig.
'De vertraagde tijd die als een ruime jas om je heen zit.'
Of 'de ware tijd die tot leven komt als de klokken zwijgen',
met deze woorden beschrijft Joke Hermsen de 'kairos-tijd'.

Chronos en kairos, de twee gezichten van tijd
Chronos is overduidelijk in ons leven aanwezig.
Kairos is soms ver te zoeken.
Lege momenten zijn al snel opgevuld met televisie, social media en games.
Verveling komt steeds minder voor.

Tips voor meer 'kwali-tijd'
Om tot creativiteit en bezinning te komen,
is er ruimte nodig en volledige aandacht voor het moment zelf.
Het kan helpen om apparatuur op gezette tijden in de kast te laten
en naar buiten te gaan, een lange wandeling te maken en de tijd te vergeten.
Of op een comfortabele stoel plaats te nemen bij de haard
en te staren naar de vlammen die aan de houtblokken likken.
Of om een hoofdtelefoon op te zetten en aandachtig te luisteren naar je favoriete muziek.

Chronos en kairos in balans?!
chronos en kairos, beide tijdsbelevingen, zijn waardevol!
Vanzelfsprekend gaat het om het vinden van de juiste balans, het goede evenwicht

tussen chronos	en kairos:
tussen resultaatgericht	en procesgericht
tussen lineaire tijd	en innerlijke tijd
tussen actie	en bezinning
tussen doen	en gewoon zijn.

De tijd om iets te maken,
het laten groeien van een werk of een creatie,
is heel belangrijk!

BRON: naar de site over leren en opvoeding - gritineducation.com /chronos-en-kairos-twee-gezichten-van-tijd

opdracht 6

chronos en kairos in beeld

○ Ik geef chronos en kairos weer met een eenvoudige tekening op basis van het artikel.

CHRONOS	KAIROS

LEERSTOF

CHRONOS	KAIROS
Tijd van de klok = kloktijd = tijdsbesef	Tijd van het hart = harttijd = zonder tijdsbesef
De tijd die doortikt.	De tijd die stil lijkt te staan.
Tijd verliezen / winnen	De tijd uit het oog verliezen.
Doen - Hebben	Zijn - Verbinden met zichzelf met anderen met God
Uiterlijke tijd	Innerlijke tijd
Meet de kwantiteit = de hoeveelheid = de opbrengst	Kwalitatieve tijd 'Het juiste moment' - geestkracht - geloof - creativiteit - passie - weldadige rust - hartverwarmend
Presteren	Zijn
Tijdelijkheid	Eeuwigheid
Wat voorbijgaat!	Wat blijft!

STOF TOT NADENKEN

Ervaringen die ons raken en bijblijven, die ons boeien ...
doen de tijd stilstaan.

Ervaringen die banaal zijn, die ons vervelen ...
doen de tijd 'langer' duren.

IK KAN

- ○ 10 - **weergeven** met een eenvoudige tekening: het verschil tussen chronos en kairos
- ○ 11 - **uitleggen**, door de verschillen op te sommen: de manier van tijdsbeleving: chronos en kairos
- ○ 12 - **herkennen** in verschillende situaties: chronos en kairos
- ○ 13 - **concreet maken met een voorbeeld**: chronos en kairos
- ○ 14 - **uitleggen**: het belang van beide manieren van tijdsbeleving
- ○ 15 - **inzien**: het belang van beide manieren van tijdsbeleving

3.1 ALLES HEEFT ZIJN TIJD

Net zoals wij nu bezig zijn met de vraag: 'Hoe wil ik mijn tijd goed kunnen invullen?'
vroegen ook de joden in de derde eeuw voor Christus zich al af
hoe ze met tijd zinvol en bewust konden omgaan.
Onderstaande tekst getuigt daarvan.

opdracht **7**

Bijbeltekst over tijd

- ○ Ik lees onderstaande tekst.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.

ALLES HEEFT ZIJN JUISTE MOMENT - ALLES HEEFT ZIJN TIJD

1 Alles heeft zijn uur,
alle dingen
onder de hemel
hebben hun tijd.

2 Er is een tijd om te baren
en een tijd om te sterven,
een tijd om te planten
en een tijd om wat geplant is te oogsten.

3 Een tijd om te doden
en een tijd om te genezen,
een tijd om af te breken
en een tijd om op te bouwen.

4 Een tijd om te huilen
en een tijd om te lachen,
een tijd om te rouwen
en een tijd om te dansen.

5 Een tijd om stenen weg te gooien
en een tijd om stenen te verzamelen,
een tijd om te omhelzen
en een tijd om van omhelzen af te zien.

6 Een tijd om te zoeken
en een tijd om te verliezen,
een tijd om te bewaren
en een tijd om weg te doen.

7 Een tijd om stuk te scheuren
en een tijd om te herstellen,
een tijd om te zwijgen
en een tijd om te spreken.

8 Een tijd om lief te hebben
en een tijd om te haten,
een tijd voor oorlog
en een tijd voor vrede.

BRON: Deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Oude of Eerste Testament
in het boek Prediker
hoofdstuk 3, verzen 1 tot en met 22
KORTE NOTATIE: Pr 3,1-22

opdracht **8**

Boodschap voor vandaag

- ○ Wat is de betekenis van deze Bijbeltekst voor mij vandaag?

_____

- ○ Wat kan de betekenis zijn van deze Bijbeltekst voor mensen van vandaag?

_____

3.2 TO WORK OR NOT TO WORK

Net zoals wij nu bezig zijn met de vraag: 'Hoe wil ik mijn tijd goed kunnen invullen?'
vroegen ook de Joden ten tijde van Jezus zich al af
wat ze in hun tijdsbesteding op de eerste plaats wilden zetten.
In onderstaande tekst vertelt Jezus aan Marta
- en dus ook aan mensen van vandaag -
hoe de keuze voor 'tijd voor God'
al je andere bezigheden draagt en betekenis (= zin) geeft!

Bijbelverhaal over twee zussen

opdracht 9

- ○ Ik lees onderstaande tekst uit het Nieuwe of Tweede Testament.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.

MARIA EN MARTA

38 Op hun tocht kwam Hij in een dorp,
waar een vrouw die Marta heette,
Hem in haar woning ontving.
39 Ze had een zuster, Maria,
die gezeten aan de voeten van de Heer,
luisterde naar Zijn woorden.
40 Marta werd in beslag genomen door de drukte van het bedienen.
Maar ze kwam er een ogenblik bij staan en zei:
'Heer, laat het U onverschillig,
dat mijn zuster mij alleen laat bedienen?
Zeg haar dan dat ze mij moet helpen.'
41 De Heer gaf haar ten antwoord:
'Marta, Marta, wat maak je je bezorgd en druk over veel dingen.
42 Slechts één ding is nodig.
Maria heeft het beste deel gekozen,
en het zal haar niet ontnomen worden.'

BRON: Deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Nieuwe of Tweede Testament
in het evangelie van Lucas
hoofdstuk 10, verzen 38 tot en met 42
KORTE NOTATIE: Lc 10,38-42

Betekenis van deze tekst

opdracht 10

- ○ Wat zou Jezus bedoelen met 'slechts één ding is nodig, Maria heeft het beste deel gekozen'?

_____

_____

- ○ 'Kies voor het beste deel', zegt God mij. Wat kies ik dan?

_____

_____

opdracht **11**

Marta en Maria - chronos of kairos

Marta en Maria gaan elk anders om met de tijd waarin Jezus bij hen op bezoek is.

○ Marta is druk bezig met het bedienen. Zij wil dat er gezorgd wordt voor een maaltijd.
Zij ervaart de tijd als …

○ Maria geniet van de aanwezigheid van Jezus en luistert geboeid naar zijn verhalen.
Zij ervaart de tijd als …

Net als Marta en Maria ga ik soms anders om met de tijd die ik heb.

○ Soms herken ik mij vooral in Marta als ik …

○ Soms herken ik mij vooral in Maria als ik…

LEERSTOF

In het Bijbelverhaal van Marta en Maria gaan beide zussen **anders om met tijd.**
Marta kiest eerst voor het werk, het moeten ...
Maria kiest er voor om eerst naar Jezus te luisteren.

Jezus vertelt de Blijde Boodschap, het Goede Nieuws.
Hierin vertelt Hij over het **RIJK GODS, 'GODS NIEUWE WERELD'** van **Liefde en Leven**.
= een wereld waarin elke mens bewust wordt dat God hem of haar bemint
Dat wordt mogelijk wanneer mensen leven naar het woord van God.
Wanneer zij op hun beurt God graag zien
en van daaruit ook zichzelf, de andere mensen en de schepping.

NIEUW - de ommekeer, de verandering van de bestaande situatie
WERELD - dat het een wereldwijd, allesomvattend karakter heeft
GODS - het is God die deze verandering tot stand brengt in mensen

IK KAN

○ 16 - **uitleggen**: Jezus' tijdsbesteding en tijdsbeleving
○ 17 - **uitleggen** wat het begrip 'Rijk Gods', 'Gods nieuwe wereld' betekent
○ 18 - **opsommen**: kenmerken van het Rijk Gods
○ 19 - **illustreren met een hedendaags voorbeeld**: het 'Rijk Gods'
○ 20 - **illustreren met een hedendaags voorbeeld**: de afwezigheid van het 'Rijk Gods'

3.3 DE ENE KALENDER IS DE ANDERE NIET

opdracht 12

Jaartellingen

- ○ Ik lees de info in de groene kader hieronder.
  Wie hier graag meer over weet, leest de tekst 'zin in meer' op p. 16.
- ○ Ik noteer boven elke tijdlijn bij welke jaartelling deze tijdlijn hoort.
- ○ Ik noteer onder elke tijdlijn het beginpunt van de jaartelling.
- ○ Ik markeer het deel van elke tijdlijn vanaf het beginpunt tot het einde.
- ○ Ik zoek online op in welk jaartal we vandaag leven volgens de verschillende jaartellingen.
- ○ Ik noteer dit boven het laatste streepje van elke tijdlijn.

LEERSTOF

JOODSE JAARTELLING

- **Beginpunt**: het jaar waarin volgens het jodendom, **de schepping van de wereld** heeft plaatsgevonden.
  = 3761 jaar voor het begin van de christelijke jaartelling
- De joodse kalender is een **maangebonden kalender**.

CHRISTELIJKE JAARTELLING

- **Beginpunt:** het jaar van de **geboorte van Jezus, het jaar 1**.
- Gebruikt de **gregoriaanse** kalender.
- De gregoriaanse kalender is een **zongebonden kalender**.
  = geeft de tijd weer die de aarde nodig heeft om helemaal rond de zon te draaien

ISLAMITISCHE JAARTELLING

- **Beginpunt:** het jaar waarin de **hidjra of hegira**, **de reis van Mohammed van Mekka naar Medina**, plaatsvond: in 622.
  De reis was een vlucht, na doodsbedreigingen, omdat zijn boodschap niet werd aanvaard in Mekka.
- Wordt binnen de islam **gebruikt voor het bepalen van bepaalde feest- en vastendagen**.
- Wordt gebruikt als gewone kalender in Saoedi-Arabië en enkele omringende landen.
- De islamitische kalender is een **maangebonden kalender**: 12 maanden van 29 of 30 dagen.
- Deze kalender loopt elk jaar 10 tot 12 dagen uit de pas met het zonnejaar.

CHRISTELIJKE JAARTELLING
De christelijke jaartelling begint met het jaar van de geboorte van Jezus.
Het begin van de christelijke jaartelling is het jaar 1.
In het Nederlands gebruiken we v.C. of v.Chr. = vóór Christus.
n.C. of n.Chr. = na Christus.
Het jaar voorafgaand aan het jaar 1 is het jaar 1 v.Chr.
Er is geen jaar 0.

De gregoriaanse kalender is
- gebaseerd op de christelijke jaartelling
- genoemd naar paus Gregorius XIII die hem in 1582 afkondigde
- verbetering van de juliaanse kalender.
  De juliaanse kalender is een aanpassing van de Romeinse kalender.
  Paus Gregorius voerde om de 400 jaar een extra schrikkeldag toe
  en zorgt ervoor dat het gemiddelde kalenderjaar
  minder afwijkt van het gemiddelde zonnenjaar.
  = de tijd die de aarde nodig heeft om helemaal rond de zon te draaien

De christelijke kalender is een zongebonden kalender.
In bijna alle landen van de wereld is de gregoriaanse kalender de officiële kalender.

Er zijn landen die naast de gregoriaanse kalender voor religieuze doeleinden een andere kalender gebruiken.

JOODSE JAARTELLING
De joodse jaartelling, joodse kalender of Hebreeuwse kalender
rekent vanaf het jaar waarin volgens het jodendom
de schepping van de wereld heeft plaatsgevonden = Anno Mundi.

Op grond van de Tenach zegt men dat de schepping plaatsvond
3761 jaar voor het begin van de christelijke jaartelling.

Jaren volgens de joodse kalender worden aangegeven met AM = Anno Mundi.
De joodse kalender is een maangebonden kalender.

ISLAMITISCHE JAARTELLING
De islamitische jaartelling is de tijdrekening met als beginpunt
het jaar waarin de hidjra of hegira = de vlucht van Mohammed van Mekka naar Medina, plaatsvond.
Dit jaar begon volgens de juliaanse kalender op 15 of 16 juli 622.

De islamitische jaartelling wordt binnen de islam gebruikt
voor de bepaling van bepaalde feest- en vastendagen,
maar ook als gewone kalender in Saoedi-Arabië en enkele omringende landen.
Jaren volgens de islamitische kalender worden aangegeven met AH = Anno Hegira.

De islamitische kalender is een maangebonden kalender.
Hij bestaat uit een jaar van 12 maanden van 29 of 30 dagen.
Doordat deze 12 maanden samen ongeveer 354 dagen duren,
loopt deze kalender elk jaar 10 tot 12 dagen uit de pas met het zonnejaar.

De Koran verbiedt expliciet het invoegen van schrikkeldagen of -maanden.
Als gevolg hiervan vallen bijvoorbeeld de ramadan, het Suikerfeest en het Offerfeest
ieder jaar anderhalve week vroeger dan het zonnejaar.

3.4 DE ENE DAG IS DE ANDERE NIET

opdracht 13

Heilige dagen

○ Ik vul onderstaande tabel in op basis van de info uit de getuigenissen van de jongeren:
'De mensen in mijn verhaal - Verbindende elementen in een levensbeschouwing.' Terrein 2 p. 19-23

heilige dag	godsdienst	gebedsmoment	plaats van samenkomst
vrijdag			
zaterdag			
zondag			

IK KAN

○ 21 - **benoemen**: de heilige dagen in het christendom, de islam en het jodendom
○ 22 - **uitleggen** waarop de jaartelling van het christendom, de islam en het jodendom gebaseerd is
○ 23 - **uitleggen**: het verschil tussen de jaartelling van het christendom, de islam en het jodendom

4.1 EEN PARABEL OVER HET MODERNE LEVEN

De dieren die voor een vergadering samenkwamen,
klaagden over de mensen die hen steeds van alles afnamen.

'Ze nemen mijn melk', zei de koe.
'Ze nemen mijn eieren', zei de kip.
'Ze nemen mijn spek', zei het zwijn.
'Ze nemen mijn wol', zei het schaap.
'Ze nemen mijn land', zei de beer.
'Omwille van mijn olie, nemen ze mijn leven', zei de walvis.

En nog meer dieren hadden klachten.

Als laatste zei de slak:
'Ik heb iets dat ze méér dan om het even wat zouden willen hebben.
Iets dat ze mij zeker zouden afnemen als ze het konden.'

Alle dieren luisterden aandachtig en waren heel nieuwsgierig
om te weten wat dat iets wel was …
'Ik heb tijd', zei de slak.

opdracht **14**

Kostbare tijd?

○ Wat maakt tijd zo kostbaar?

○ Wat maakt tijd zo kostbaar voor mij of net niet?

IK KAN

○ 24 - **verwoorden** wat tijd zo kostbaar maakt
○ 25 - **verwoorden** wat tijd zo kostbaar maakt voor mij

opdracht
15

Goede tijdsbesteding

○ Ik lees het onderstaand gedicht en de quotes.

Tijd kun je niet kopen,
tijd moet je maken.
Secondje na secondje
tot minuutjes haken.

Als een lange sjaal
om je heen.

Of een luchtige hoed.
En dan zegt iedereen:
Wat staat die tijd je toch goed!

Geert De Kockere

'Stel niet uit tot morgen
wat je vandaag kunt doen!'

'Verlies geen tijd!'

'Doe wel en zie niet om.'

○ Hoe wil ik vandaag iets goeds doen voor de mensen om me heen? Ik noteer ...

○ Ik kies iets uit bovenstaande goede daden, ideetjes, plannen ... en ga ermee aan de slag!
Geniet van het goed-doen!

4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht **16**

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

○ 26 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
○ 27 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

CHRONOS OF KAIROS

Tijd van de klok of tijd van het hart?
Wat als de klok baas is van onze tijd?

Haast!
Druk!
Stress ...

Stress kennen we allemaal.

Maar jouw stress zal niet dezelfde zijn als die van je buurman of buurvrouw.
Wat voor de ene heel ingrijpend is,
zal voor de ander minder heftig zijn.
En omgekeerd.
Misschien heb je al veel stress en is alles wat daarbij komt de druppel?
Of valt het voor jou net wel goed mee?
Of geef je de spanning die je ervaart gewoon een andere naam?

Wat is stress eigenlijk?
Moet je er bang voor zijn?
Zijn er manieren om ermee om te gaan?

WAT IS STRESS?

Stress is als een weegschaal.
Aan de ene kant vind je zaken die je leven moeilijk kunnen maken
zoals ziekte, financiële onzekerheid, conflicten op het werk …
Aan de andere kant heb je de zaken die je energie en kracht geven:
een goede relatie, fijne vrienden, gevoel voor humor …

De weegschaal zal wat op en neer schommelen,
maar liefst is ze ongeveer in balans.
Wanneer de balans verstoord wordt, ervaar je stress.

Wat stress exact met je doet,
hangt af van persoon tot persoon.
We hebben allemaal ons eigen leven,
waardoor het effect van stress ook voor iedereen anders zal zijn.
Wat wel voor iedereen geldt,
is dat we op zoek gaan naar manieren om de balans, het evenwicht te bewaren.
Ook nu.

TIPS OM TE ONT-STRESSEN

Op de site GELUKSDRIEHOEK.BE
vind je onder **thema's** een hele boel info over stress.
Ook heel wat bruikbare tips!

CHRONOS OF KAIROS

Tijd van de klok of tijd van het hart?
Tips voor meer tijd van het hart!
Tips om te ontstressen.

Geen haast!
Geen druk!
Geen stress ...

- ○ Tip 1: Zet een vrolijk **muziekje** aan! Daar krijg je meestal energie van!
- ○ Tip 2: Ruim je **kamer** op. Ja, super saai, maar het moet toch een keer gebeuren! Je krijgt er vaak best wel veel rust van in je hoofd.
- ○ Tip 3: Ga een **boek** lezen. Als je een boek leest, ben je even in een andere wereld!
- ○ Tip 4: Maak een **moodboard** met dingen die jij echt al superlang wil beleven.
- ○ Tip 5: **Skype** met mensen die je echt al superlang niet hebt gezien.
- ○ Tip 6: Doe een **goede daad** voor iemand.
- ○ Tip 7: Bak een **appeltaart** en deel met iemand!
- ○ Tip 8: Maak een **kaartje** en geef het af aan iemand die ziek is of het moeilijk heeft.
- ○ Tip 9: Ga een lange **wandeling** maken in het bos of buiten.
- ○ Tip 10: Kijk een uur lang naar **bomen** en bedenk hoe awesome bomen zijn. 'Bomen zijn relaxt.'
- ○ Tip 11: Help met het huis **schoonmaken**.
- ○ Tip 12: Zoek een leuke **knutseltip** op internet en voer hem uit.
- ○ Tip 13: Drink **appelsap** en geniet ervan.
- ○ Tip 14: Doe een **selfie**-sessie! Alleen of met vriendinnen.
- ○ Tip 15: Ontdek nieuwe **muziek** en ga de hele middag muziek luisteren.
- ○ Tip 16: Bestudeer de leefgewoonten van een **vlieg**.
- ○ Tip 17: Geef heel veel liefde aan je **huisdier** en ga wat leuks met hem of haar doen.
- ○ Tip 18: Vraag aan een vriend of vriendin iets samen met jou te willen doen in de toekomst en **plan** dit in je agenda.
- ○ Tip 19: Sorteer je kleding op **kleur.**
- ○ Tip 20: Ga de trap op en af **rennen**. Workout van de dag ook weer gedaan!
- ○ Tip 21: **Dans** door je (slaap)kamer. Lukt het goed, meld je dan meteen aan voor een dansschool.
- ○ Tip 22: Verzin een **spelletje** en speel dit een paar uur lang.
- ○ Tip 23: Neem een lekker lang **bad** en word helemaal relaxt.
- ○ Tip 24: **Mail** een vriend of een vriendin die je al heel lang niet hebt gesproken.
- ○ Tip 26: Verzin nieuwe **kledingcombinaties** en maak er foto's van.
- ○ Tip 26: Doe **boodschappen** voor iemand anders.
- ○ Tip 27: Ga **skypen** met zoveel mogelijk mensen tegelijkertijd.
- ○ Tip 28: Bedenk de raarste **ijssmaak** ooit.
- ○ Tip 29: Wacht tot de zon gaat schijnen en doe buiten een **regendans** net zolang tot de zon weer weg is. Als het regent, kun je een zonnedans gaan doen.
- ○ Tip 30: Mocht je nu nog niks weten om te doen, doe dan gewoon niks. Niksen en **vervelen** werkt soms inspirerend.

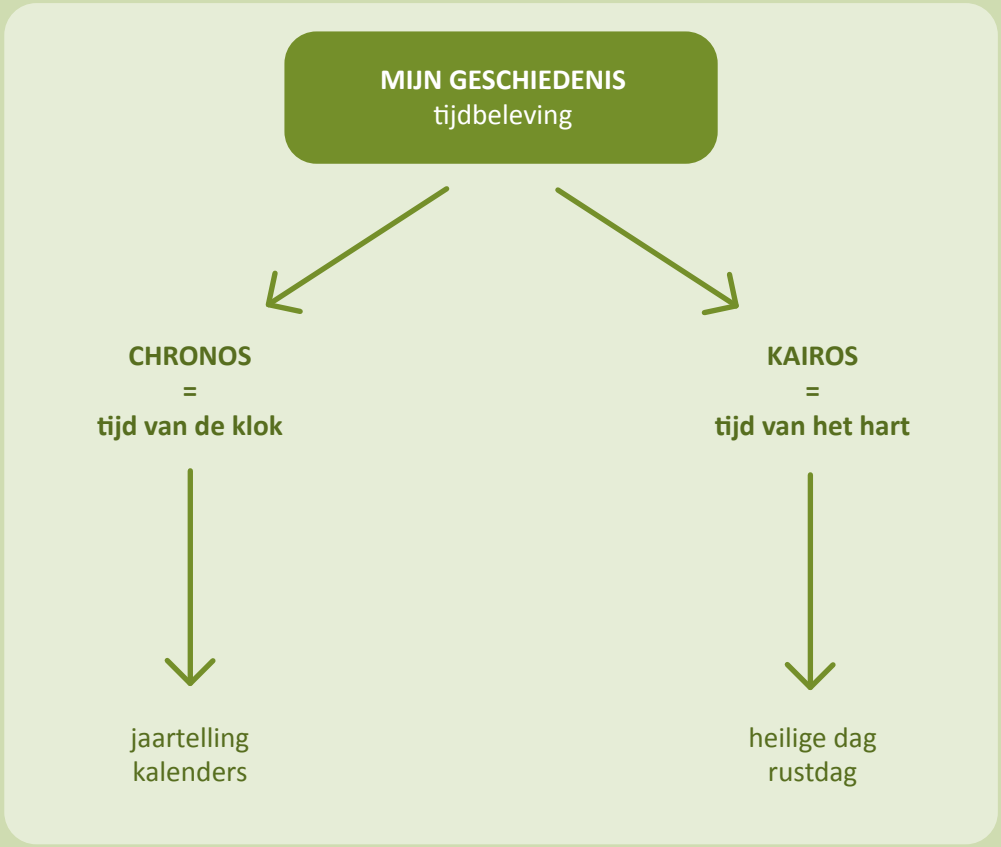

Jezus vertelt over het RIJK GODS

GODS
= Oorsprong
= Bron

NIEUWE
= ommekeer
= verandering

WERELD
= wereldwijd
= alomvattend

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.3

Klas:

Naam:

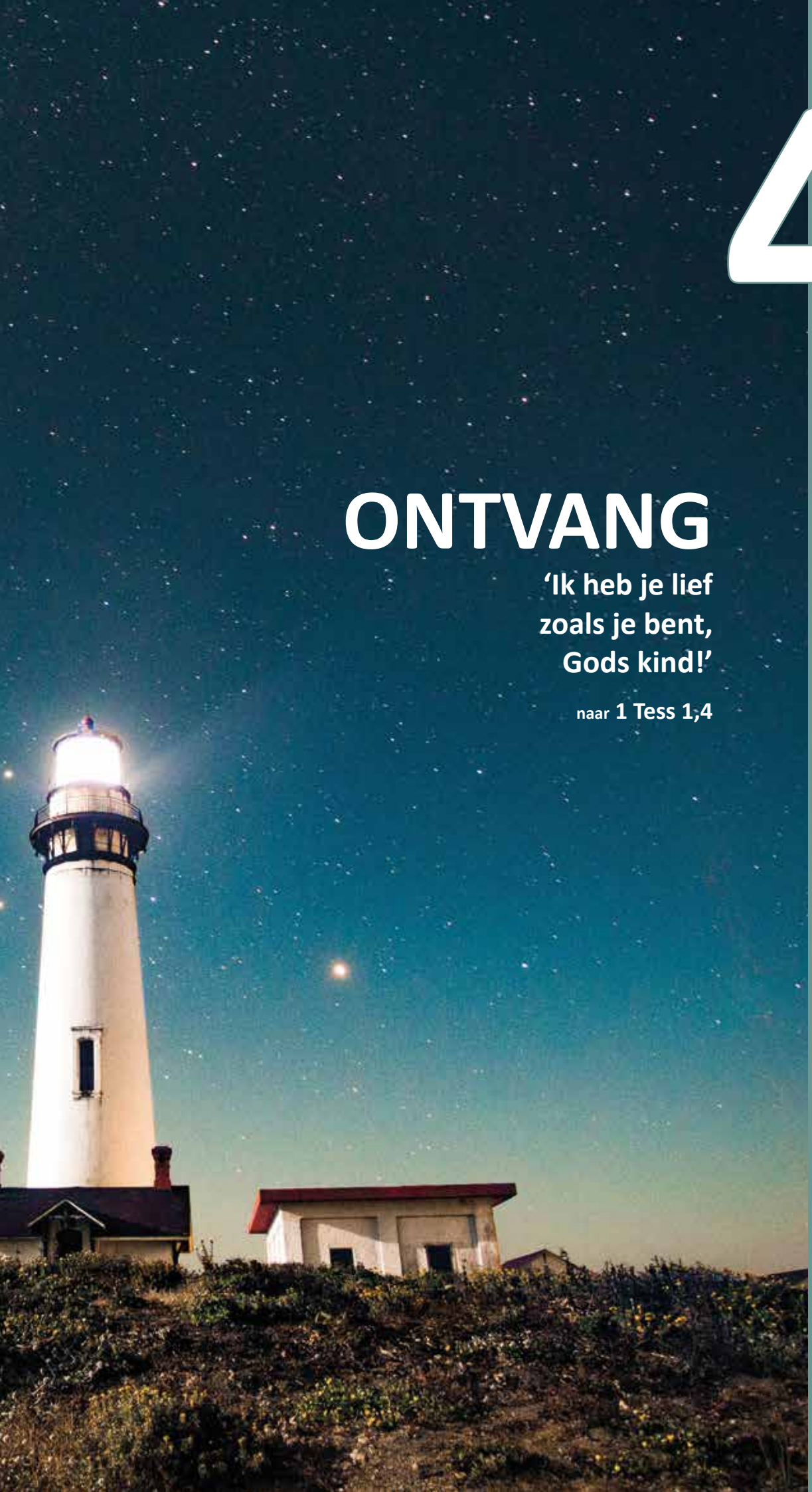

4

ONTVANG

‘Ik heb je lief zoals je bent, Gods kind!’

naar 1 Tess 1,4

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.4 ONTVANG Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

4

ONTVANG

JEZUS' VERHAAL MET MENSEN

‘Ik heb je lief
zoals je bent,
Gods kind!'

naar 1 Tess 1,4

'Laat liefde
je leraar zijn.'

Rumi - islamitisch dichter

VRAGEN

ONTVANG

1 STAP — VERTELLEN & VERKENNEN

'Wie is Jezus nu voor mij?'
'Wat ik al of niet weet over Jezus?'
'Hoe wordt Jezus' leven afgebeeld in kunst?'
'Hoe gaan we om met verhalen over Jezus?'

2 STAP — VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Wie is Jezus van Nazareth?'
'Wat heb ik met het kerkelijk jaar te maken?'

3 STAP — VERDIEPEN & VERBREDEN

'Hoe gaat Jezus om met mensen?'
'Wat is Jezus' boodschap voor ons, mensen vandaag?'
'Wat schrijven christelijke bronnen over Jezus?'
'Wat schrijven niet-christelijke bronnen over Jezus?'

4 STAP — VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Hoe stel ik mij God voor?'
'Hoe stellen mijn klasgenoten zich God voor?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

! — SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

INHOUD

JEZUS' VERHAAL MET MENSEN

1 STAP VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 IK EN JEZUS
p. 7 1.2 DE JEZUS-KWIS
p. 8 1.3 JEZUS' LEVENSVERHAAL IN DE KUNST
p. 9 1.4 JEZUS IN VERHALEN: LETTERLIJK - FIGUURLIJK - SYMBOLISCH

2 STAP VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 14 2.1 JEZUS VAN NAZARETH - ZIJN LEVENSVERHAAL
p. 17 2.2 HET KERKELIJK JAAR EN IK

3 STAP VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 18 3.1 HET VERHAAL VAN DE KROMGEBOGEN VROUW
p. 25 3.2 JEZUS' MANIER VAN LEVEN - GODS AANWEZIGHEID IN ZIJN LEVEN
p. 26 3.3 CHRISTELIJKE BRONNEN OVER JEZUS
p. 27 3.4 NIET-CHRISTELIJKE BRONNEN OVER JEZUS

4 STAP VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 30 4.1 MIJN GODSBEELD
p. 31 4.2 GODSBEELDEN IN DE KLAS
p. 32 4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

! SAMENHANG

p. 33 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1 VERTELLEN & VERKENNEN

'Wie is Jezus nu voor mij?'

1.1 IK EN JEZUS

opdracht **1**

Spontane brainstorm

○ Ik schrijf en teken rond de naam 'Jezus' wat spontaan in mij opkomt.

JEZUS

opdracht **2**

Enkele vragen over 'ik en Jezus'

○ Wat is mijn verhaal met Jezus tot hiertoe?

○ Hoe wordt in de levensbeschouwing waarin ik ben opgevoed Jezus voorgesteld?

○ Ik vat in één zin samen hoe ik nu Jezus ervaar, wie Hij nu is voor mij.

opdracht **3**

Titelblad

○ Ik bekijk het titelblad.
○ Hoe wordt Jezus hier voorgesteld?

○ Welke gelijkenissen en/of verschillen met mijn voorstelling van Jezus zie ik?

1.2 DE JEZUS-KWIS

opdracht 4

Wat ik wel al of nog niet weet over Jezus

○ Ik omcirkel het juiste antwoord.

1 Waar werd Jezus geboren?
- A Nazareth
- B Jericho
- C Bethlehem

2 Wie wilde Jezus doden toen Hij nog een baby was?
- A Herodes
- B Nero
- C Pontius Pilatus

3 Waar groeide Jezus op?
- A Nazareth
- B Bethlehem
- C Kafarnaüm

4 Hoe oud was Jezus toen Hij voor het eerst onderwees in de tempel?
- A 10
- B 12
- C 16

5 Wat was het eerste wonder dat Jezus deed?
- A Over water lopen
- B Een melaatse genezen
- C Water in wijn veranderen

6 In welke stad werd Jezus ontvangen met palmtakken?
- A Kanaän
- B Jeruzalem
- C Jericho

7 Hoeveel apostelen had Jezus?
- A 10
- B 12
- C 13

8 Hoe stierf Jezus?
- A Hij werd gekruisigd.
- B Hij werd gestenigd.
- C Hij werd onthoofd.

9 Hoe heet de moeder van Jezus?
- A Elisabeth
- B Myra
- C Maria

10 Wat gaf Jezus aan de hongerige menigte die Hem gevolgd was om hem te horen spreken?
- A Brood en vlees
- B Brood en wijn
- C Brood en vis

11 In welke godsdienst werd Jezus opgevoed?
- A Romeinse godsdienst
- B Christelijke godsdienst
- C Joodse godsdienst

12 Welk geschenk kreeg Jezus niet bij zijn geboorte?
- A Lavendelolie
- B Wierook
- C Mirre

13 Door wie werd Jezus gedoopt in de Jordaan?
- A Nicodemus
- B Johannes de Doper
- C Simon Petrus

14 Hoe heet de plaats waar Jezus gestorven is?
- A Olijfberg
- B Golgotha
- C Bethlehem

15 Wie heeft Jezus verraden?
- A Judas
- B Thomas
- C Paulus

16 Wat vieren en herdenken christenen op Pasen?
- A Dat Jezus gestorven is.
- B Dat Jezus verrezen is.
- C Dat Jezus geboren is.

1.3 JEZUS' LEVENSVERHAAL IN DE KUNST

opdracht **5**

Jezus' levensverhaal in de kunst

○ Ik plaats de kunstwerken over het leven van Jezus in chronologische volgorde.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

opdracht **6**

Jezus' levensloop

○ Ik noteer de nummers van de kunstwerken bij de overeenkomstige gebeurtenis uit Jezus' leven.

_____ Maria in verwachting

_____ Geboorte

_____ De drie wijzen

_____ Doopsel

_____ Intocht in Jeruzalem

_____ Laatste avondmaal

_____ Kruisdood

_____ Verrijzenis

_____ Hemelvaart

_____ Jezus zendt de Heilige Geest

IK KAN

1 ○ - **in chronologische volgorde plaatsen**: gebeurtenissen uit Jezus' leven
2 ○ - **vertellen** bij een kunstwerk in eigen woorden: wat er in Jezus' leven gebeurde
3 ○ - **vertellen** bij één kunstwerk naar keuze: mijn eigen verhaal
4 ○ - **ontdekken** hoe Jezus vroeger en nu veel kunstenaars inspireert
5 ○ - **ontdekken** hoe mijn verhaal en Jezus' verhaal met elkaar te maken hebben

1.4 JEZUS IN VERHALEN: LETTERLIJK - FIGUURLIJK - SYMBOLISCH

In de lessen godsdienst
willen we leven en samenleven naar Gods droom.
Daarin staat het leven van Jezus centraal.
We lezen over Hem in de Bijbel,
het heilige boek van de christenen.
Daarin lezen we veel over Zijn leven
en het leven van de eerste christenen.

Jezus die over water loopt ...
Jezus die verrijst ...
Jezus die zieken geneest ...
Wat is daar eigenlijk van aan?
Is dat écht zo gebeurd?

Nico ter Linden geeft zijn visie op de Bijbelse verhaaltaal.

Toen ik zo oud was als jij, was er oorlog in ons land.
Vlak bij ons huis werden raketten afgeschoten. Die moesten naar Engeland.
Maar soms sloeg de motor af vlak na de start
en dan stortte die raket bij ons in de buurt neer.
Ik was altijd bang dat hij boven op ons huis zou vallen.

Voor het slapengaan las mijn vader of moeder
mij altijd een verhaal uit de Bijbel voor.
Toen 's nachts die raketten kwamen,
wilde ik maar één verhaal horen:
het verhaal van Jezus die over het water wandelt.

Want zonder dat iemand het mij toen hoefde uit te leggen,
voelde ik vanbinnen dat het verhaal niet over gewoon water gaat
maar over het water waar ik vaak van droomde:
de donkere diepte waarin ik verdronk.

Ik droomde dus van de dood.
Nu, achteraf, begrijp ik waarom ik in de oorlog voor het slapen gaan
uitgerekend dit verhaal wilde horen.
Ik was bang, maar voelde haarfijn aan wat het verhaal wil zeggen:
God is sterker dan de dood.
Waarom ik dit vertel?
Omdat veel kinderen van nu wél meteen de vragen stellen
die ik als kind nog niet stelde.

Toen onze oudste kleinzoon op zijn vijfde jaar
het verhaal van de opstanding van Jezus uit het graf hoorde,
zei hij onmiddellijk: 'Dat is onzin.'
Hij kon niet geloven dat het echt gebeurd was.
Het verhaal vertelt echter geen onzin, het vertelt een waarheid over Jezus.
Een verhaal hoeft niet echt gebeurd te zijn
om toch een waarheid te vertellen.

Ik zal je een voorbeeld geven.
Van Franciscus, een monnik van lang geleden,
wordt verteld dat hij voor de vogeltjes preekte.
De vogeltjes zaten doodstil te luisteren,
zij bogen hun kopjes eerbiedig tot aan de grond
en met hun getjilp lieten ze Franciscus weten
dat ze zijn preek heel mooi vonden.

Het verhaal is natuurlijk niet echt gebeurd.
Maar wat wél echt gebeurd is,
is dat Franciscus veel eerbied had voor alles wat God geschapen heeft.
Hij was een grote dierenvriend.
Van die waarheid vertelt het verhaal van de vogeltjespreek.
In de bijbel wordt verteld dat Jezus over het water wandelde
en dat sommige volgelingen hem na zijn dood
weer in levenden lijve hebben gezien.

Waarom schreven ze dat zo op
terwijl ze toch heel goed wisten dat het niet echt gebeurd was?
Is dat niet gek?

Voor ons is dat gek.
Maar tweeduizend jaar geleden - zo oud zijn die verhalen - vond niemand dat gek.
Het kwam niet in het hoofd van de verhalenvertellers op
dat wij die verhalen later zo letterlijk zouden nemen.

Zij schreven geen krantentaal, ze schreven verhaaltaal.
Dat is dezelfde taal als waar je gedichten van maakt, poëzie.

Ik zal je nog een voorbeeld geven.
Ik heb een gedicht gemaakt.
Het begint zo: 'Mijn vrouw is een roos.'
Is dat waar of is dat niet waar?

En als ik voor jou een gedicht maak dat zo begint:
'Je moeder is een engel.'
Is dat dan waar of is het niet waar?

Het is waar.
Het is niet letterlijk waar! Maar toch is het waar!
Ik kan het niet beter dan in een beeld zeggen,
dat ik zo van mijn vrouw hou: 'Zij is een roos.'
En ik kan het ook niet beter dan in een beeld zeggen,
dat jouw moeder zo lief is: 'Zij is een engel.'

Je kent het beeld van de roos en het beeld van de engel.
Dus dat hoef ik niet uit te leggen.
En als ik zou zeggen
dat mijn éne buurvrouw een brandnetel is
en de andere een heks,
dan begrijp je mij ook meteen.
Het is niet letterlijk waar,
maar het is wel waar dat wij niet leuk wonen.

De meeste beelden die in de Bijbel staan,
zijn beelden van lang geleden
en van zo ver weg!
Die begrijp je niet meteen,
die moeten je eerst uitgelegd worden.

Je hebt er een gids voor nodig,
net zoals je een gids nodig hebt in een museum van heel oude dingen.
Er moet iemand zijn die uitlegt wat water in de Bijbel betekent
en waarom die vertellers van vroeger Jezus uit zijn graf laten opstaan.

BRON: Nico ter Linden, voorwoord van het boek 'Koning op een ezel'

Op zoek naar beeldtaal in de tekst

Zie ook terrein 1 - p. 9
Eerste en tweede taal

opdracht 7

In de tekst geeft de auteur een aantal voorbeelden van beeldtaal.

○ Ik markeer deze beelden in de tekst.

Betekenis van de beeldtaal in de tekst

Zie ook terrein 1 - p. 9
Eerste en tweede taal

opdracht 8

○ Ik noteer de beelden uit opdracht 7 hieronder.

○ Ik leg uit wat de auteur hiermee wil uitdrukken.

BEELD 1 _____

UITLEG _____

BEELD 2 _____

UITLEG _____

BEELD 3 _____

UITLEG _____

BEELD 4 _____

UITLEG _____

BEELD 5 _____

UITLEG _____

1 VERTELLEN & VERKENNEN

'Hoe gaan we om met verhalen over Jezus?'

LEERSTOF

Bijbelverhalen zijn **méér dan gewone verhalen**.
Bijbelverhalen geven diepere **wegwijzers naar** het **Rijk Gods**.

De auteurs van **toen** schreven vaak in **beeldtaal**.
Ze gebruikten beelden die toen duidelijk waren.
Wij, **mensen van onze tijd**, **begrijpen** de Bijbelse **beelden niet** meer **altijd**.

Bij het **lezen** van een **Bijbels verhaal**
- heb ik een **gids nodig** die de beelden uitlegt
- ga ik **op zoek naar de betekenis**, de bedoeling, de **diepere boodschap**

Wat bedoelen we met 'de **boodschap**, de **wegwijzer**' van een Bijbels verhaal?
= Wat kan ik uit een bijbelverhaal leren - om een betekenisvoller leven te hebben?
- om liefdevoller met mezelf en met anderen om te gaan?
- over wie God is voor mensen?

LEVENSLES

Jezus' levensverhaal bevat drie lagen:

- de eerste laag: de letterlijke feiten
= FYSIEK
Bijbelverhalen beschrijven letterlijk plaatsen, mensen en gebeurtenissen.
Voorbeeld: Jezus ontmoet een blinde.
Deze man kan niet zien.
Het woord 'blind' betekent hier: lichamelijk niet kunnen zien.

- de tweede laag: de figuurlijke betekenis, de symbolische betekenis
= PSYCHOLOGISCH
Bijbelverhalen hebben een diepere psychologische verklaring, zin, betekenis.
Voorbeeld: Jezus ontmoet een blinde.
Het woord 'blind' betekent dan:
- iemand ziet het niet meer zitten
- iemand ziet enkel zichzelf, zijn eigen visie, probleem ...
- iemand ziet enkel de andere en niet meer zichzelf
- iemand die iets niet kan of wil inzien

- de derde laag: de diepere symbolische boodschap
= SPIRITUEEL
Bijbelverhalen vertellen over de ervaring van Jezus' en Gods aanwezigheid.
Voorbeeld: Jezus ontmoet een blinde.
In het verhaal van de blinde wordt eerst verteld dat voor hem God niet bestaat.
Dan vallen hem de schellen van de ogen.
Dan gaan hem de 'ogen open' als hij Gods aanwezigheid werkelijk ervaart.

IK KAN

6 - **begrijpen**: letterlijke, figuurlijke, symbolische taal
7 - **voorbeelden geven** van letterlijke, figuurlijke, symbolische taal
8 - **ontdekken:** de drie lagen van een Bijbelverhaal in mijn eigen levensverhaal

BIJBELSE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN IN DE NEDERLANDSE TAAL

OPDRACHT 9 - Bijbelse woorden en uitdrukkingen

○ Ik verbind het spreekwoord met de juiste betekenis.

'Wie een kuil graaft (voor een ander), valt er zelf in.' 1
Spreuken 26,27

De zondebok zijn 2
'Hij legt zijn hand op de kop van het dier
en laadt alle misdaden en vergrijpen
op de kop van de bok.
Dan stuurt men de bok de woestijn in.
Zo draagt de bok alle misdaden weg.'
Naar Leviticus 16,21-22

In adamskostuum rondlopen 3
'Adem zei: Ik hoorde uw donder in de tuin,
en toen werd ik bang omdat ik naakt was.'
Genesis 3,10

In goede aarde vallen 4
'Een zaaier ging uit om te zaaien.
Bij het zaaien viel een deel op de weg
en de vogels kwamen het opeten.
Een ander gedeelte viel op de rotsen
waar het niet veel aarde had ...
en verdorde bij gebrek aan wortels ...
Een ander deel tenslotte viel op goede grond
en leverde vrucht.'
Naar Matteüs 13,3-8 en Marcus 4,1-20

De ongelovige Thomas 5
'Thomas, één van de twaalf,
was echter niet bij hen toen Jezus verscheen.
De andere leerlingen vertelden hem:
'We hebben de Heer gezien.'
Maar hij antwoordde:
'Als ik niet in zijn handen
het teken van de nagelen zie
en mijn vinger in de plaats
van de nagelen kan steken
en mijn hand in zijn zijde leggen,
zal ik het niet geloven.'
Johannes 20,24-25

○ **Zonder kleren, in zijn blootje.**

○ **Iemand die niet gauw iets gelooft, niet gauw te overtuigen is.**

○ **De boodschap wordt door de ontvanger goed ontvangen.**

○ **Wie een ander iets wil aandoen, kan er zelf slachtoffer van worden.**

○ **Iemand die altijd de schuld krijgt van alles wat er fout loopt.**

2.1 JEZUS VAN NAZARETH - ZIJN LEVENSVERHAAL

Ken ik Jezus?
Hij is zo'n indrukwekkende persoon
dat mensen na 2 000 jaar nog steeds over Hem praten,
dat mensen na 2 000 jaar nog steeds zoals Hij willen leven.
Wonderlijke dingen heeft Hij gedaan
en doet Hij nog steeds ...

Voor veel christenen kan geen enkel ander mens
die ooit heeft geleefd, Jezus evenaren.
Zo wonderlijk, verrassend en vol wijsheid.
Vooral vol intense en oprechte liefde
voor God én voor zijn medemensen.
Vooral zo open voor God
die Hij 'Abba' - 'Vadertje' noemde.

opdracht **10**

Jezus en ik

- ○ Ik noteer hieronder woorden, gedachten, emoties, vragen ... die bij me opkomen als ik met mijn hele mens-zijn bij Jezus stilsta.
- ○ Het schilderij hierboven kan dienen als inspiratie.

JEZUS

opdracht **11**

Jezus' geboorteland

- ○ Ik markeer op de kaart op p. 15 volgens de legende hieronder.
- ○ Ik vul de plaatsnamen hieronder in.

geboorteplaats van Jezus _____

woonplaats van Jezus _____

plaats van overlijden en verrijzen van Jezus _____

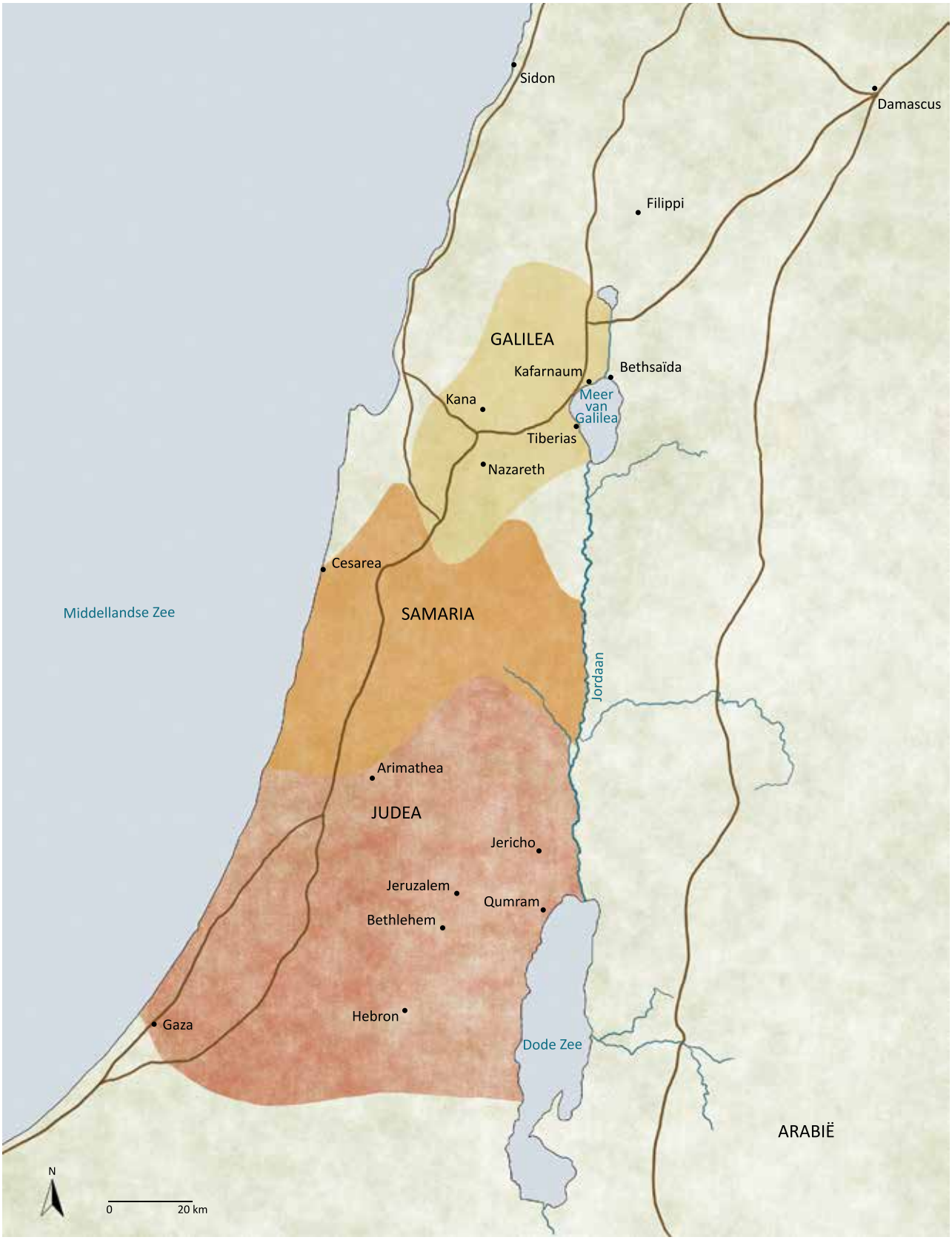

IK KAN

9 - **aanduiden op een kaart** waar Jezus geboren is, woonde, stierf en verrezen is

ZIN IN MEER!?

De verhalen over Jezus spelen zich hoofdzakelijk af in Palestina, het huidige Israël.

opdracht 12

Wereldkaart

- ○ Ik omcirkel België.
- ○ Ik omcirkel Israël.

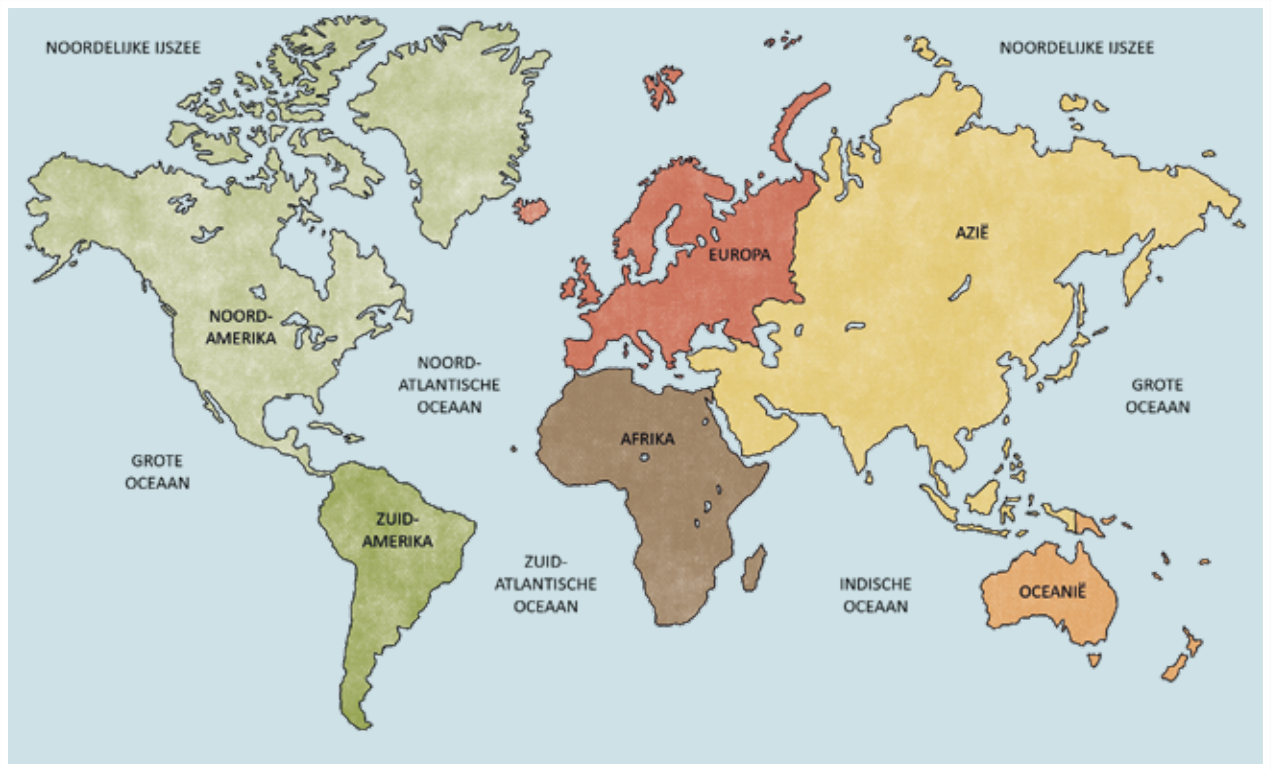

opdracht 13

Blinde kaart

- ○ Ik omcirkel België.
- ○ Ik omcirkel Israël.
- ○ Ik noteer de namen 'België' en 'Israël' op de passende plaats op de kaart.

2.2 HET KERKELIJK JAAR EN IK

In de christelijke traditie kennen wij een ritme, gebaseerd op Jezus' leven:
het ritme van het kerkelijk jaar.

Het kerkelijk jaar maakt ruimte voor alle verschillende gebeurtenissen in ons leven,
voor goede en kwade tijden.
De dagen van het kerkelijk jaar beleven, doet de mens goed.
Het brengt de mens in contact met alle aspecten van zijn leven.

Onze moeilijke tijden herkennen we in de vasten,
ons diepste lijden in de Goede Week,
onze hoop en geloof in de verrijzenis.
Enthousiasme en uitbundigheid worden gevierd met Pinksteren.
Zachtjes keren we in de advent terug tot onszelf en tot God,
hoopvol wachtend en verwachtend.
Om dan het kerstfeest te vieren:
de geboorte van Jezus
toen in de stal van Bethlehem,
en vandaag in ons hart.
Het mag ons de ervaring geven dat we niet alleen staan in ons leven
met onze dorre periodes of periodes van lijden.
Iedereen maakt dit mee.
We plaatsen ons hierdoor met ons leven
in het leven van een grotere gemeenschap.

Dit ritme van het kerkelijk jaar vinden we trouwens ook terug in de natuur.

In de donkere dagen van de advent bijvoorbeeld
is het alsof de natuur zijn adem inhoudt:
de vogels fluiten veel minder, de dagen worden steeds korter,
de nachten van rust en tot jezelf komen worden steeds langer.
Ook de natuur is 'in verwachting'.
De verrijzenis wordt dan ook heel bewust in de lente gevierd.
Voor onze ogen zien we in de natuur gebeuren wat we belijden en geloven:
wat dood leek te zijn, komt opnieuw tot leven.
Pinksteren valt samen met de uitbundige groei en bloei in de natuur.
Het leven wemelt, jubelt, juicht!

Het doet mensen deugd om deze bewegingen in de natuur én in het eigen leven,
ook vorm te geven in symbolen en feesten.

Het geeft ons vertrouwen als we beseffen
dat we gedragen zijn in lief en leed,
dat onze kleine verhalen kunnen opgenomen worden
in het Grote Verhaal van God met zijn mensen.

BRON: gezinspastoraal.be
'Heilzaam omgaan met tijd'

opdracht **14**

Kerkelijk jaar en ritme van de natuur

- ○ Ik markeer met **GROEN** de naam van de verschillende kerkelijke feesten en tijden.
- ○ Ik markeer met **BLAUW** de bijhorende bewegingen in het leven van mensen en in de natuur.

IK KAN

- ○ 10 - **uitleggen** hoe het kerkelijk jaar het ritme van de natuur volgt
- ○ 11 - **uitleggen** hoe het kerkelijk jaar het ritme van een mensenleven volgt
- ○ 12 - **uitleggen** hoe het eigen leven van mensen met lief en leed kan herkend worden in het kerkelijk jaar en in Jezus' leven

3.1 HET VERHAAL VAN DE KROMGEBOGEN VROUW
EEN VERHAAL OVER JEZUS' VERBONDENHEID MET GOD EN MET MENSEN

We ontmoeten Jezus via een nieuwtestamentisch verhaal.

3.1.1 IK DUIK IN HET VERHAAL

opdracht 15

Bijbels leerhuis

- ○ Ik beluister het verhaal voorgelezen door de leerkracht.
- ○ Ik lees het verhaal met volle aandacht.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik noteer mijn vraag aan de verschillende personages hiernaast.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.
- ○ Ik noteer een herinnering die in me opkomt.

Het verhaal van de kromgebogen vrouw

10 - Eens onderrichtte Hij op sabbat in één van de synagogen,
11 - toen er plotseling een vrouw kwam
die bezeten door een geest
achttien jaar lang ziek was;
zij was kromgebogen
en kon zich in het geheel niet oprichten.

12 - Toen Jezus haar zag,
riep Hij haar bij zich en sprak:
'Vrouw, ge zijt van uw ziekte verlost.'
13 - Hij legde haar de handen op
en op hetzelfde ogenblik richtte zij zich op
en verheerlijkte God.
14 - Geërgerd omdat Jezus op sabbat genas,
nam nu de overste van de synagoge het woord
en sprak tot het volk:
'Zes dagen zijn er waarop er gewerkt moet worden.
Kom u dus op die dagen laten genezen en niet op sabbat.'

15 - Jezus gaf hen ten antwoord:
'Huichelaars!
Maakt niet ieder van u op sabbat zijn os of zijn ezel van de voederbak los
om hem naar de drinkplaats te voeren?
16 - En behoorde dan deze vrouw,
nog wel een dochter van Abraham,
die niet minder dan achttien jaar lang door de duivel was kromgesloten,
niet van die boeien bevrijd te worden op sabbatdag?'

17 - Toen Hij dit zei, stonden al zijn tegenstanders beschaamd.
Maar heel de menigte verheugde zich
over de heerlijke daden die Hij verrichtte.

Lc 13,10-17

opdracht
16

Reporter ter plaatse

Na het leerhuis: wat wil ik diepgaander te weten komen?

○ Ik bedenk en noteer één of meerdere diepgaande vraag/vragen aan elk personage.

○ Vragen voor Jezus: _____

_____

_____

_____

○ Vragen voor de kromgebogen vrouw: _____

_____

_____

_____

○ Vragen voor de overste van de synagoge: _____

_____

_____

_____

○ Vragen voor het volk: _____

_____

_____

_____

○ Vragen voor de tegenstanders: _____

_____

_____

_____

3.1.2 WAT KAN IK VANDAAG BIJLEREN OVER JEZUS IN DIT VERHAAL

opdracht **17**

Personages

○ Ik markeer wat dit personage zegt en doet in éénzelfde kleur.

Personages in dit verhaal		Personages in dit verhaal	
	Jezus		de overste van de synagoge
	de kromgebogen vrouw		het volk
	de opgestane vrouw		het duistere, de kwade geest, de duivel

Het verhaal van de kromgebogen vrouw

10 Eens onderrichtte Hij op sabbat in één van de synagogen,

11 toen er plotseling een vrouw kwam
die bezeten door een geest
achttien jaar lang ziek was;
zij was kromgebogen
en kon zich in het geheel niet oprichten.

12 Toen Jezus haar zag,
riep Hij haar bij zich en sprak:
'Vrouw, ge zijt van uw ziekte verlost.'

13 Hij legde haar de handen op
en op hetzelfde ogenblik richtte zij zich op
en verheerlijkte God.

14 Geërgerd omdat Jezus op sabbat genas,
nam nu de overste van de synagoge het woord
en sprak tot het volk:
'Zes dagen zijn er waarop er gewerkt moet worden.
Kom u dus op die dagen laten genezen en niet op sabbat.'

15 Jezus gaf hen ten antwoord:

'Huichelaars!

Maakt niet ieder van u op sabbat zijn os of zijn ezel van de voederbak los

om hem naar de drinkplaats te voeren?

16 En behoorde dan deze vrouw,

nog wel een dochter van Abraham,

die niet minder dan achttien jaar lang door de duivel was kromgesloten,

niet van die boeien bevrijd te worden op sabbatdag?'

17 Toen Hij dit zei, stonden al zijn tegenstanders beschaamd.

Maar heel de menigte verheugde zich

over de heerlijke daden die Hij verrichtte.

BRON: Deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Nieuwe of Tweede Testament
in het evangelie volgens Lucas
hoofdstuk 13, verzen 10 tot en met 17
KORTE NOTATIE: Lc 13,10-17

opdracht
18

Kunstenaar

- ○ Ik teken of schets één 'voor-mij-sterk-moment' uit het verhaal.
- ○ Ik mag gebruik maken van een tekenblad.
- ○ Ik beschrijf wat ik tekende.

opdracht 19

Ook vandaag? - 'Krom maken' of 'rechtop helpen'

○ Ik plaats een passende emoji bij de uitspraken die iemand, ook mezelf, 'krom kunnen maken'.
○ Ik plaats een passende emoji bij de uitspraken die iemand rechtop kunnen helpen.

'Je taak laten overschrijven of we lachen je uit!'

'Welke lelijke kleren heb je nu weer aan?'

'Waw, dat kun je goed!'

'Laat je niet doen. Je hebt gelijk!'

'Jij bent anders dan wij!'

'Huil maar ... Ik ben hier.'

'Je bent een vervelende kletskous!'

'Je moet alleen naar mij luisteren!'

'Bravo! Dat heb je goed gedaan!'

'Dit kan ik wel goed!'

'Het zal me nooit lukken.'

'Ik probeer het nog eens.'

'Ik ben toch dom!'

'We willen jou niet in onze groep!'

'Kom, ik zal je helpen!'

'Je kunt het!'

'Het zal je lukken. Veel moed!'

'Ik ben maar lelijk!'

'Ik vertrouw je voor 100%.'

'Met jou spelen? Nooit!'

'Zullen we dit samen aanpakken?'

'Dat doe je nooit goed!'

'Het is toch allemaal mijn schuld.'

'Met oefenen zal het wel lukken.'

BRON: naar C. Leterme - Bijbel in 1000 seconden - online

opdracht 20

Teletijdmachine

Ik stel me voor dat de personages uit 'het verhaal van de kromgebogen vrouw' vandaag zouden leven.
Welke van bovenstaande uitspraken zouden zij kunnen doen?
○ Markeer met hun kleur uit de legende p. 20.

opdracht
21

'Kromgebogen' mens

○ Ik noteer bovenop de rug en schouders van deze 'kromgebogen mens' onder welke 'lasten' mensen gebukt kunnen gaan.

STOF TOT NADENKEN
Ik leg de symboliek
van het 'kreupelhout' uit
in het licht van dit verhaal.

opdracht
22

'Rechtgestane' mens

○ Ik noteer rond deze figuur hoe - ikzelf
- mensen
- God en geloven

ervoor kunnen zorgen dat een 'kromgebogen mens' weer rechtop kan gaan.

STOF TOT NADENKEN
Ik leg de symboliek
van het 'ei' uit
in het licht van dit verhaal.

VRAGEN OM BIJ STIL TE STAAN
Wil iedereen wel geholpen worden?
Wil ik altijd geholpen worden?
Wanneer soms niet?
Wat zit er dan in de weg?

opdracht
23

Actualiteit

- ○ Ik zoek in de actualiteit een tekst waarin ik het verhaal van de kromgebogen vrouw herken.
- ○ Ik kleef het artikel hieronder op.
- ○ Ik markeer in de tekst
  - met **ROOD** een 'kromgebogen mens'.
  - met **GROEN** 'helende handelingen, genezende woorden'.
  - met **GEEL** een 'rechtgestane mens'.

IK KAN

- ○ 13 - **begrijpen**: hoe een oud bijbelverhaal over Jezus' manier van omgaan mijn leven nu kan beïnvloeden
- ○ 14 - **inzien**: hoe een oud bijbelverhaal over Jezus' manier van omgaan mijn leven nu kan beïnvloeden
- ○ 16 - **invoelen**: het lijden van een 'kromgebogen mens', het lijden van mezelf als kromgebogene
- ○ 16 - **aanvoelen**: Jezus' houding tegenover mensen
- ○ 17 - **zien gebeuren**: de dynamiek van dit verhaal vandaag

LEVENSLES

Mijn leven en hopelijk dat van anderen rijker, diepgaander, bewuster ... laten worden door dit verhaal.

3.2 JEZUS' MANIER VAN LEVEN - GODS AANWEZIGHEID IN ZIJN LEVEN

LEERSTOF

Jezus geeft ons het **grote gebod = de belangrijke wegwijzer:**
God te beminnen én zijn naasten lief te hebben als zichzelf - Joh 15,12
Daarnaast de grote **opdracht**
om de wereld in te trekken
en van deze **liefdesboodschap** = Goed Nieuws **te getuigen** - Mt 28,16-20

Dit is de rode draad door alle verhalen in de Bijbel.

De **Bijbel** is het **heilige boek** van de **christenen**.
In het **tweede deel** = het Tweede of **Nieuwe testament**
staan **getuigenissen** neergeschreven:
- over **wie** en **hoe Jezus voor mensen was**
- over de **liefdevolle band** van **Jezus met God** die hij **Vader** noemde

Jezus toonde en **toont** aan mensen
een **weg** om die **droom waar te maken**
door zijn **manier van leven:**
een leven van **zelfgevende liefde**
waarbij **God centraal** staat,
waardoor **zorg** voor de **naaste**
en **zorg** voor **mezelf** in **evenwicht** komt
= allebei belangrijk zijn!

Jezus verwacht dat een **mens-in-nood,**
zijn **nood onder ogen ziet** en **één stap** zet.

Gods droom in de Bijbel

opdracht **24**

○ Jezus vertelt dat God zich een wereld droomt waar _____

_____

_____

IK KAN

- ○ 18 - **begrijpen**: waar en hoe Gods droom werkelijkheid wordt in onze samenleving
- ○ 19 - **voorbeelden geven:** waar en hoe Gods droom werkelijkheid wordt in onze samenleving
- ○ 20 - **letterlijk verwoorden**: het grote gebod, de wegwijzer die Jezus aan mensen geeft
- ○ 21 - **benoemen**: voor welke godsdienst de Bijbel het heilig boek is
- ○ 22 - **weergeven**: de kern van de getuigenissen van het Nieuwe Testament
- ○ 23 - **verwoorden**: hoe Jezus een weg toont aan mensen om Gods droom waar te maken
- ○ 24 - **begrijpen**: hoe Jezus' verhaal mensen tot op vandaag inspireert om mee te werken aan Gods droom

LEVENSLES
Mijn leven rijker, diepgaander, bewuster ... laten worden door het inzicht dat elke mens als Gods kind geroepen is om ten volle zichzelf te mogen zijn en anderen zichzelf te laten zijn.

3.3 CHRISTELIJKE BRONNEN OVER JEZUS TEKSTEN IN HET NIEUWE TESTAMENT

Het bestaan van een historische Jezus
wordt door vrijwel alle deskundigen geaccepteerd.
Daar zijn verschillende redenen voor.

Geschriften uit de periode niet zo heel lang na de feiten:
- **De brieven van Paulus** (5 v.Chr.-67)
  Paulus kende Jakobus en Petrus, de voornaamste leerling van Jezus.

- Evangelie volgens Marcus
Deze van elkaar onafhankelijke gebeurtenissen over de historische mens Jezus
worden gedateerd tussen 66 en 73, ongeveer veertig jaar na zijn dood.

- Evangelie volgens Matteüs
Het evangelie is waarschijnlijk ontstaan aan het eind van de 1ste eeuw,
enige tijd na de Joodse Oorlog en de verwoesting van Jeruzalem in 70, zo tussen 80 en 90.
Er zijn ook onderzoekers die het ontstaan van het evangelie eerder plaatsen:
rond 50 - niet later dan 50 tot 60.

- Evangelie volgens Lucas
Sterk uiteenlopende meningen over de tijd van ontstaan: van 60 tot 130.

- Evangelie volgens Johannes
Het Johannesevangelie wordt vrij laat gedateerd, rond het jaar 160.

In de Bijbelse geschriften staan verwijzingen
naar historische plaatsen en naar historische figuren.

1 'In het vijftiende regeringsjaar van keizer Tiberius,
toen Pontius Pilatus landvoogd van Judea was,
Herodes viervorst van Galilea,
diens broeder Filippus viervorst van het gewest Iturea en Trachonitis,
en Lysánias viervorst van Abilene,
2 onder het hogepriesterschap van Annas en Kájafas,
kwam het woord van God over Johannes,
de zoon van Zacharias, in de woestijn.'

BRON: Deze tekst vinden we in de Bijbel
in het Nieuwe of Tweede Testament
in het evangelie volgens Lucas
hoofdstuk 3, verzen 1 tot en met 2
KORTE NOTATIE: Lc 3,1-2

MERK OP
Het is onwaarschijnlijk dat de vroegste christenen
de vernederende kruisdood van hun Messias
verzonnen zouden hebben.

3.4 NIET-CHRISTELIJKE BRONNEN OVER JEZUS

opdracht 25

Niet-christelijke bronnen

○ Ik lees onderstaande historische teksten.
○ Ik markeer de info die verwijst naar Jezus Christus.

Flavius Josephus (37-ca. 100)
is een Romeinse geschiedschrijver van Joodse herkomst.
Hij schrijft in 'Oudheden, boek 18, hoofdstuk 3, paragraaf 3':

'Te dien tijde was er een zekere Jezus, een wijs mens,
indien men hem althans een mens noemen mag,
want zijn werken waren wonderbaarlijk.
Hij onderwees degenen die graag in de waarheid onderricht wilden worden.
Hij werd gevolgd, niet alleen door vele Joden, maar ook door vele heidenen.
Deze was de Christus die door de oversten van ons volk bij Pilatus aangeklaagd
en op zijn bevel gekruisigd werd.
Doch die hem bij zijn leven gevolgd hadden, verlieten hem na zijn dood niet.
Want hij is hun ten derden dage weer levend verschenen
gelijk de goddelijke profeten die onder meer andere wonderlijke dingen,
van hem voorzegd hadden.
Aan hem is het dat de christenen, die tegenwoordig nog bestaan,
hun naam ontleend hebben.'

MERK OP: Over de echtheid van deze passage bestaat wel verschil van mening.
Volgens sommigen is de passage echt van Josephus,
anderen zien er een toevoeging door een christen in.

Tacitus (ca. 55-120)
De Romeinse historicus Tacitus schrijft over de christenen (Annales, 15, 44),
naar aanleiding van de grote brand van Rome (19-24 juli 64).
Nero werd ervan beschuldigd dat hij de brand zelf had aangestoken
om zo plaats te maken voor een nieuw paleis.

'Om het gerucht de kop in te drukken, beschuldigde Nero een groep mensen,
verafschuwd wegens hun schanddaden, (zie merk op)
die de menigte als christenen aanduidde
en strafte hen op de meest wrede manier.
Christus, de grondlegger van de groepering,
had de doodstraf gekregen tijdens de regering van Tiberius,
en was veroordeeld door Pontius Pilatus,
waardoor het verderfelijke bijgeloof voor even tot staan werd gebracht
waarna het echter opnieuw tot bloei kwam,
niet alleen in Judea waar die ziekte ontstaan was
maar ook in de hoofdstad zelf,
waar alle verschrikkelijke en schandelijke dingen die in de wereld voorkomen,
samenkomen en aanhangers vinden.'

MERK OP De Romeinen vonden het een grote schande dat christenen in één God geloofden
en daardoor de Romeinse Keizer niet als god wilden erkennen of vereren.

Gaius Suetonius Tranquillus (ca. 70-140), kortweg **Seutonius**
Hij was een Romeins biograaf, cultuurhistoricus, jurist en hoge ambtenaar. Hij schreef:
'Omdat de Joden constant opwinding veroorzaakten op aandrang van Christus,
verbande hij hen uit Rome.' (25.4)

ZIN IN MEER!?

Mara bar Serapion (ca. 73 of later)
Mara bar Serapion was een Assyrische filosoof in de Romeinse provincie Syria.
Hij schreef een brief aan zijn zoon waarin we de volgende passage aantreffen.

'Wat gaf het de Atheners dat ze Socrates doodden?
Hongersnood en ziekte kwamen over hen als een oordeel over hun slechte daden.
Wat hadden de mensen van Samos eraan dat ze Pythagoras verbrandden?
In een ogenblik werd hun land met zand bedekt.
Wat hadden de Joden eraan dat ze hun wijze Koning ter dood brachten?
Heel kort daarna is hun koninkrijk vernietigd.
God heeft deze drie wijze mensen op rechtvaardige wijze gewroken:
de Atheners kwamen om door de honger;
de bewoners van Samos werden door de zee verzwolgen;
de Joden, beroofd en uit hun land verdreven, zijn overal verspreid.
Maar Socrates stierf niet definitief; hij leefde voort in de leer van Plato.
Pythagoras is niet voorgoed dood; hij leefde voort in het standbeeld van Hera.
Ook de wijze Koning is niet voorgoed dood; Hij leefde voort in de leer die Hij gegeven had.'

Lucianus van Samosata (ca. 125-ca. 180)
Lucianus van Samosata was een Griekstalige schrijver.
Hij werd in de Romeinse provincie Syria geboren.
Op school had hij Grieks geleerd.
In één van zijn geschriften, de dood van Peregrinus,
drijft hij de spot met de naastenliefde en doodsverachting van de christenen. Hij schreef:

'De christenen, weet je wel, aanbidden tot op vandaag een man,
het uitmuntend personage die bij hen nieuwe riten introduceerde,
en op basis daarvan werd gekruisigd …
Kijk, deze misleide wezens begonnen met hun algemene overtuiging
dat ze voor alle tijden onsterfelijk zouden zijn,
wat hun minachting voor de dood en hun vrijwillige zelftoewijding verklaart,
die zo gewoon zijn onder hen;
en toen was aan hen door hun oorspronkelijke wettenmaker de indruk gewekt
dat zij allemaal broeders zijn, vanaf het moment dat ze bekeerd zijn
en de goden van Griekenland ontkennen
en de gekruisigde wijsgeer aanbidden
en naar zijn wetten leven.
Dit alles nemen ze aan, volledig gebaseerd op geloof,
met het gevolg dat ze alle wereldse goederen eerder minachten
en deze slechts beschouwen als gemeengoed.'

Plinius de Jongere (62-ca. 113)
Plinius de Jongere was een Romeins letterkundige en politicus.
In 112 schreef hij aan keizer Trajanus een lange brief
met de vraag of hij de vervolging en bestraffing van de christenen wel op de juiste wijze aanpakt.
Hij schreef:

'Zij [de christenen die terechtgesteld zouden worden voor hun geloof]
hebben ook verklaard dat hun hele schuld of overtreding slechts hierin bestond:
zij waren regelmatig voor de dageraad op een vaste dag bij elkaar gekomen
om afwisselend verzen voor elkaar te zingen
ter ere van Christus als aan een god
en ook zich onder ede aan elkaar te verbinden,
niet met enig misdadig doel,
maar om zich te onthouden van diefstal, roof of overspel …'

BRON: christipedia.nl - Historisch bestaan van Jezus Christus

opdracht
25

De Koran over Jezus

Isa - ook wel Isa bin Maryam, 'Isa, zoon van Maryam' genoemd
is de islamitisch-Arabische naam voor Jezus.

In de Koran wordt Hij genoemd
als een belangrijk profeet
en boodschapper van de Indjil, de Israëlieten.

Volgens de islam, in overeenstemming met de Koran,
- is Jezus niet de zoon van God
- werd hij niet gekruisigd
- stond hij ook niet op uit de dood

Moslims geloven
- dat Isa één van de profeten van Israël én de Messias was
- in de wonderen van Jezus: zijn wonderbaarlijke geboorte, hemelvaart, genezingen …
- dat deze wonderen door God verricht werden via Jezus

BRON: wikipedia

IK KAN

- ○ 25 - **begrijpen** dat er christelijke en niet-christelijke bronnen schrijven over Jezus
- ○ 26 - **mijn eigen oordeel vormen** over het al of niet bestaan van Jezus op basis van deze christelijke en niet-christelijke bronnen

4.1 MIJN GODSBEELD

opdracht **26**

Foto 'Godsbeelden'

- ○ Ik kies een foto uit de reeks 'Godsbeelden'.
- ○ Ik vertel wat me in deze foto - doet denken aan God.
  - God laat voelen.
  - verbindt met God.

opdracht **27**

Wie is God voor mij?

- ○ Ik schrijf in mijn dagboekschrift:
  mijn gedachten, mijn gevoelens, mijn gewaarwordingen, mijn innerlijke stem
  bij de vraag wie God voor mij is.

opdracht **28**

Mijn Godsbeeld

Wat? ○ Ik druk uit hoe ik mij 'de oneindige Liefdes- en Lichtbron' voorstel.

Hoe? **Creatief werk**

- ○ Ik kan knippen, plakken, tekenen, schilderen, kleuren ...
- ○ Ik kan werken op een **A4-tekenblad of 3D** (makkelijk transporteerbaar - niet te groot).

Taak op afzonderlijk blad

- ○ Ik bekijk nu mijn eigen afbeelding/creatie.
- ○ Ik noteer in 5 zinnen:
  Welke eigenschappen, gevoelens en gedachten, vragen …
  wil ik met mijn creatieve voorstelling precies uitdrukken?

Persoonlijke reflectie bij mijn Godsbeeld

DIT IS PERSOONLIJK, dus ik schrijf in mijn dagboekschrift.

- ○ Ik sta stil bij mijn eigen beeld en ervaring van de 'oneindige Liefdes- en Lichtbron'.
- ○ Wat heb ik van mijn ouders/grootouders meegekregen?
- ○ Wat heb ik erover op school geleerd?
- ○ Welke naam voor God spreekt mij bijzonder aan?

Klaar? **Taak afgeven**

- ○ Ik kleef mijn taak netjes op de achterkant van mijn tekenblad.
  of ik noteer mijn naam, klas, klasnummer en titel op mijn creatief 3D-werk!
- ○ Ik geef deze taak af op: _____

4.2 GODSBEELDEN IN DE KLAS

Klastentoonstelling

opdracht 29

UITWISSELING: Hoe stellen mijn klasgenoten zich God voor?

- ○ Ik ga rond in de klas en bekijk de creaties van mijn klasgenoten.
- ○ Ik noteer in mijn dagboekschrift telkens de naam van degene wiens voorstelling ik heb bekeken.
- ○ Ik noteer wat ik eruit wil onthouden of wat mij heeft geraakt.

Zelfreflectie na de klastentoonstelling

opdracht 30

- ○ De tentoonstelling in onze klas van onze verschillende 'Godsbeelden' leert mij:

4.3 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht
31

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

○ 27 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
○ 28 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

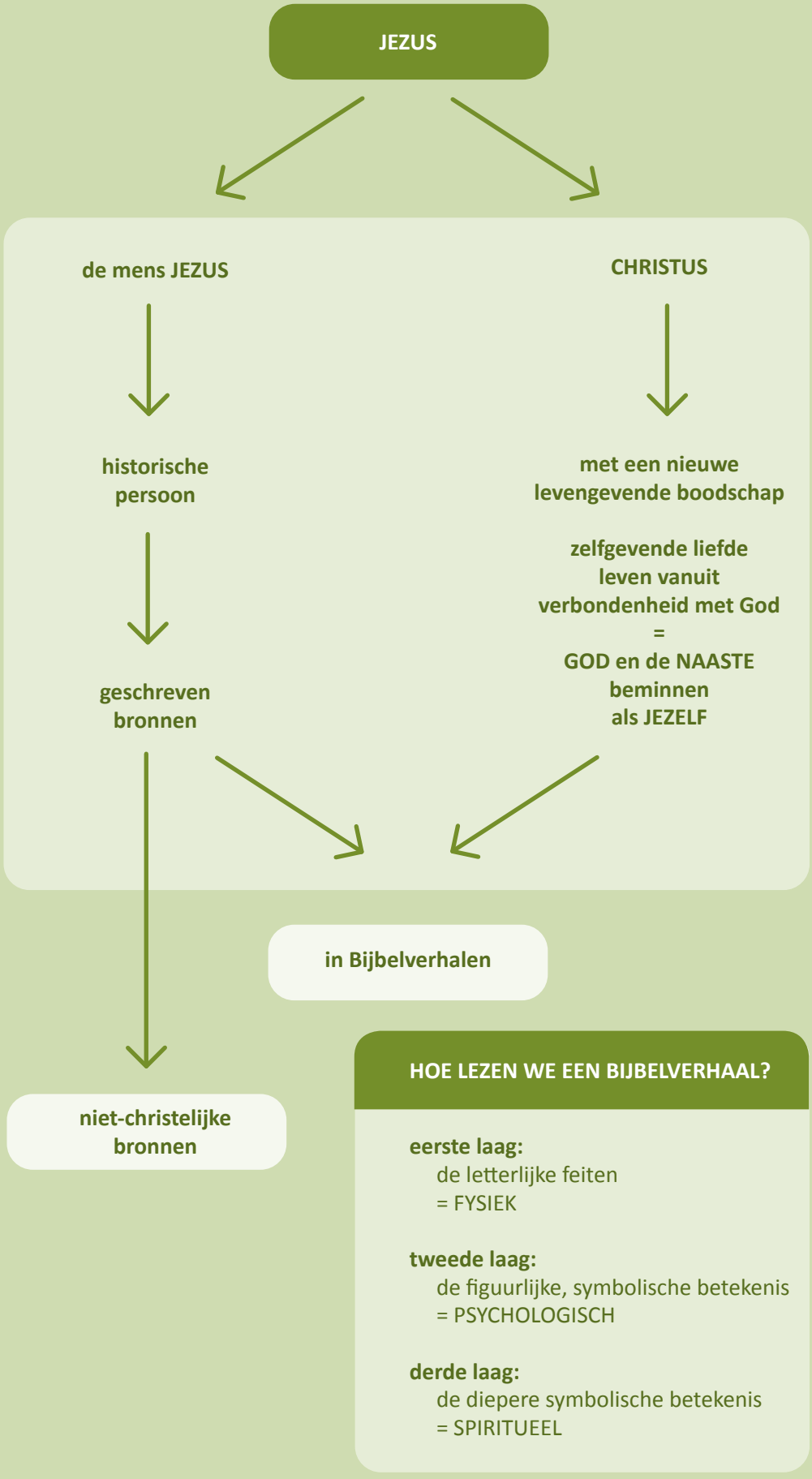

HOE LEZEN WE EEN BIJBELVERHAAL?

eerste laag:
de letterlijke feiten
= FYSIEK

tweede laag:
de figuurlijke, symbolische betekenis
= PSYCHOLOGISCH

derde laag:
de diepere symbolische betekenis
= SPIRITUEEL

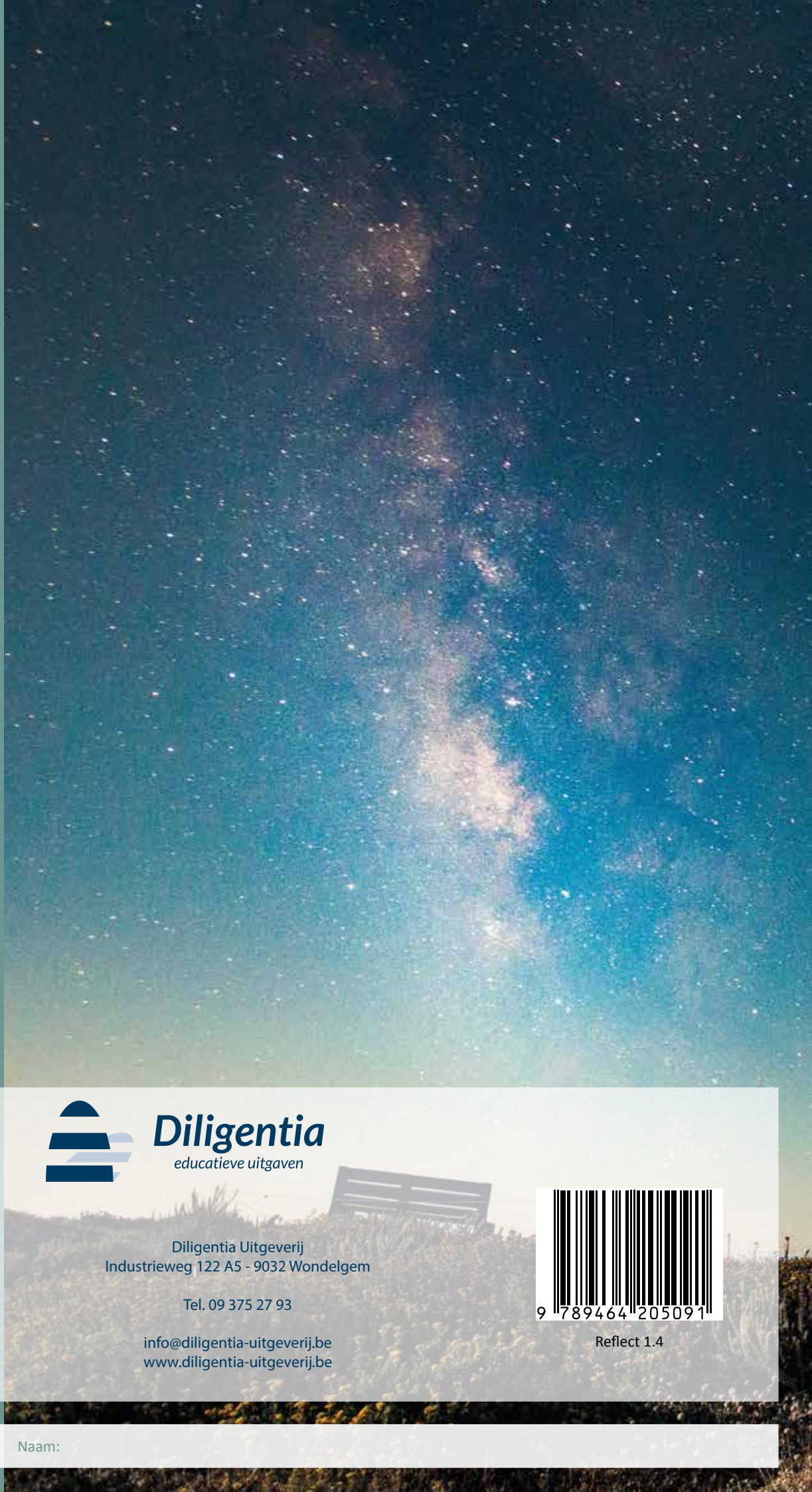

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.4

Klas:

Naam:

5

KOM SAMEN

‘Leef met elkaar mee.’

1 Pe 3,8

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.5 KOM SAMEN Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

5

KOM SAMEN

TIJD OM SAMEN TE KOMEN

‘Leef met elkaar mee.'

1 Pe 3,8

'Verliefd ben ik
op elke kerk
op elke tempel en moskee.
Ik weet immers:
daar is het dat de mens
die ene God
met zoveel verschillende namen noemt.'

Hafez - islamitisch dichter

VRAGEN

KOM SAMEN

STAP 1

VERTELLEN & VERKENNEN

'Welke feesten vier ik en wat herdenk ik?'
'Welke tradities beleeft de samenleving?'

STAP 2

VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Van waaruit feesten en herdenken mensen?'
'Welke positieve effecten heeft samenkomen?'

STAP 3

VERDIEPEN & VERBREDEN

'Wat zijn rituelen?'
'Wat zijn sacramenten?'
'Wat zijn overgangsrituelen?'

STAP 4

VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Hoe druk ik op een creatieve manier uit wat ik meedraag?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

!

SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

INHOUD

TIJD OM SAMEN TE KOMEN

STAP 1

VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 IK VIER FEEST - IK HERDENK
p. 7 1.2 DE SAMENLEVING VIERT FEEST EN HERDENKT

STAP 2

VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 8 2.1 VIEREN EN HERDENKEN
p. 9 2.2 POSITIEVE EFFECTEN VAN SAMENKOMEN

STAP 3

VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 10 3.1 RITUELEN
p. 10 3.2 SACRAMENTEN - VIEREN VAN SCHARNIERMOMENTEN
p. 12 3.3 OVERGANGSRITUELEN

STAP 4

VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 20 4.1 CREATIEF AAN DE SLAG
p. 22 4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

!

SAMENHANG

p. 25 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1.1 IK VIER FEEST - IK HERDENK

opdracht
1

Feesten en herdenkingen

- ○ Met wie vier ik (graag) feest?

- ○ Waarom vier ik feest?

- ○ Welk feest vond ik niet leuk? Of wat precies vond ik niet leuk aan een bepaald feest?

- ○ Wat is de leukste herinnering aan een feest? Waar heeft dat mee te maken?

- ○ Welke levensbeschouwelijke feesten heb ik al gevierd?

- ○ Welke gebeurtenis herdenk ik met mijn gezin/familie?

- ○ Wie of wat herdenk ik met mijn gezin/familie?

1.2 DE SAMENLEVING VIERT FEEST EN HERDENKT

Feesten en herdenkingen in de samenleving

opdracht 2

Bij bepaalde dagen in het jaar horen bepaalde tradities.

○ Welke tradities beleeft de samenleving

- op 1 april? _____

_____

- tijdens carnaval? _____

_____

- op de 100-dagenviering? _____

_____

- tijdens de advent? _____

_____

- op 1 en/of 2 november? _____

_____

Zelfreflectie 'beleving van tijd'

opdracht 3

De tijd dat we vieren of herdenken ...
hoort dat bij chronos en/of kairos?
De tijd van de klok en/of de tijd van het hart?

○ Ik bespreek van waaruit.

_____

_____

_____

_____

IK KAN

○ 1 - **voorbeelden geven** van belangrijke gebeurtenissen die impact hebben op het leven van mensen
○ 2 - **uitdrukken**: mijn beleving van feesten en herdenkingen
○ 3 - **onderscheiden** in welke situatie een feest of herdenking hoort bij chronos en/of kairos
○ 4 - **toelichten** in welke situatie een feest of herdenking hoort bij chronos
○ 5 - **toelichten** in welke situatie een feest of herdenking hoort bij kairos

2.1 VIEREN EN HERDENKEN

opdracht **4**

Brainstorm

- ○ Ik schrijf op het bord feesten en herdenkingen die ik me herinner.
- ○ We groeperen met kleur de feesten en herdenkingen op basis van de reden en de motivatie van waaruit mensen samenkomen.

LEERSTOF

Van waaruit komen mensen samen om feest te vieren?

- om te ontspannen
- plezier te beleven
- uit verbondenheid
- om vreugde te delen
- om belangrijke gebeurtenissen in het leven te vieren
- om belangrijke gebeurtenissen voor het land te vieren
- om belangrijke religieuze momenten te vieren

Van waaruit komen mensen samen om te herdenken?

- om stil te staan bij een droevige gebeurtenis, bij een mens die men mist
- uit verbondenheid
- om verdriet te delen
- om belangrijke gebeurtenissen in het leven te gedenken
- om belangrijke gebeurtenissen voor het land te gedenken
- om belangrijke religieuze momenten te gedenken

2.2 POSITIEVE EFFECTEN VAN SAMENKOMEN

Samen feest vieren en herdenken ontwikkelt het besef van graag zien én graag gezien worden

Het besef dat er mensen zijn die van mij houden, dat er mensen zijn die ik bemin,
is ongelooflijk bijzonder! Dat ervaren we wanneer we samen feesten.
Dat al die mensen er de moeite voor willen doen - er tijd, geld en energie in stoppen -
om mét mij een feestje te vieren of om samen te herdenken,
voelt als een bad van liefde, als een zegening.

Samen feest vieren en herdenken zorgt voor mooie herinneringen

Hoe levengevend is het om mooie herinneringen te hebben aan bijzondere momenten!
Feestvieren is een geweldige manier om die momenten in je geheugen te griffen!

Samen feest vieren geeft vreugde en verbindt

Samen feestvieren geeft intense vreugde.
Een leuk feest laat me tijd en zorgen vergeten.
Als ik mijn verjaardag vier op een manier die eigenlijk niet bij mij noch bij mijn gasten past,
geeft dat meer stress én lastige gevoelens
dan dat het me energie en vreugde geeft.
Belangrijk is dat we op zo'n manier feestvieren
zodat we ook echt ervaren dat het ons vreugde geeft!

Samen feesten en herdenken troost en verbindt

Wanneer ziekte en dood mijn familie of vriendengroep treft,
is het vaak niet zo gemakkelijk om de stap te zetten
om samen te komen voor een feest noch voor een herdenking.
Het is best om aandacht aan die weerstand te schenken en deze te durven doorvoelen.
Wanneer we toch de stap zetten, getuigen we echter
dat het samenkomen met echte vrienden, met lieve familie,
in deze periode van verdriet en rouw een grote steun betekent,
als we mogen zijn zoals we zijn op dat moment!
Zo samenkomen is een lichtpuntje, een oproep van het leven,
ervaren dat deze kring van mensen ons draagt.

BRON: naar visie.eo.nl - 3 redenen om feest te vieren

LEERSTOF

Positieve effecten van samen vieren

Samen feestvieren - geeft een besef van liefde
- zorgt voor mooie herinneringen
- verbindt
- geeft vreugde

Positieve effecten van samen herdenken

Samen herdenken - geeft een besef van liefde
- zorgt voor mooie herinneringen
- verbindt en troost

IK KAN

- ○ 6 - **uitleggen** van waaruit mensen feest vieren
- ○ 7 - **uitleggen** van waaruit mensen herdenken
- ○ 8 - **verwoorden** wat de positieve effecten zijn van samen vieren
- ○ 9 - **verwoorden** wat de positieve effecten zijn van herdenken

3.1 RITUELEN

Door de eeuwen heen heeft de mensheid rituelen ontwikkeld die heel belangrijk zijn
als hulp, als anker op kwetsbare (overgangs)momenten.
Het vertrouwde karakter van het ritueel is van belang
- voor een individuele persoon: men voelt zich op zijn/haar gemak
- voor een samenleving: gedeelde rituelen verbinden mensen

LEERSTOF
Een **ritueel** is een opeenvolging van handelingen
in een bepaalde volgorde
op een welbepaalde plaats.

Een **religieus ritueel** is een opeenvolging van handelingen
in een bepaalde volgorde
op een welbepaalde plaats
waardoor men zich met de aanwezigheid van 'het hogere', met God verbindt.

3.2 SACRAMENTEN - VIEREN VAN SCHARNIERMOMENTEN

LEERSTOF
Een **sacrament** is - een bijzonder teken in woorden, in symbolen en in symboolhandelingen
- in het christendom
- waardoor de mens zich opent voor God die de mens bijzonder nabij komt

Een **symbool**
= een teken, een woord, een voorwerp ... met een diepere betekenis
= een betekenisdrager

Een **symboolhandeling** is handeling die een diepere betekenis heeft.

Sacramenten markeren belangrijke momenten in het leven van gelovigen.
Er zijn zeven katholieke sacramenten.
- drie initiatiesacramenten horen samen:
  - het **doopsel** — Ik word bewust toevertrouwd aan God - de Vader.
  - het **eucharistie** — Ik ontvang een hostie = het 'Lichaam van Christus' - de Zoon.
    Ik verbind mijn leven met Jezus' Aanwezigheid, met Zijn Licht, met Zijn Leven.
  - het **vormsel** — Ik verbind me met Gods Helper - de Heilige Geest.
    Ik laat me innerlijk vormen door Gods Goede Wegwijzer.
- twee sacramenten van innerlijke genezing:
  - de **biecht**
  - de **ziekenzalving**
- twee sacramenten ten dienste van de geloofsgemeenschap en de zending van gelovigen:
  - de **priesterwijding**
  - het **huwelijk**

IK KAN
- ○ 10 - **definiëren**: het ritueel, het religieus ritueel, het sacrament, het symbool en de symboolhandeling
- ○ 11 - **opsommen**: de zeven sacramenten

Jezus roept ons vele malen op om Hem van hart tot Hart te ontmoeten
ook doorheen de stille, heilige tekens van de zeven sacramenten.
Luister … Jezus roept me: 'Kom, neem mijn Hand en ga met Mij mee op weg!'
Wie Jezus ontmoet, ontmoet door Hem ook God.

opdracht 5

De zeven sacramenten

○ Ik vul het passende sacrament in.

Jezus roept de pasgeborene
Symbolen water, kaars, zalving, handoplegging

_____
'Jij bent welkom in Mijn familie.'

Jezus roept de mens wanneer hij verkeerd is geweest
Symbolen handoplegging

_____
'Ik ben het die je zonden wegwast en je hart geneest.'

Jezus roept de mens op Hem te ontmoeten
Symbolen water en wijn, brood

_____
'Kom en deel het brood dat Mijn Lichaam is.'

Jezus roept de mens tijdens zijn groei tot gelovige volwassene
Symbolen zalving, handoplegging

_____
'Laat Mijn Geest je op je weg begeleiden.'

Jezus roept iedere bruidegom en bruid
Symbolen ringen

_____
'Ik zegen jullie liefde voor altijd.'

Jezus roept sommige mannen om zich helemaal aan God te geven
Symbolen zalving, handoplegging

_____
'Voor eeuwig zal je priester zijn.'

Jezus roept de stervende en de zieke, Hij is hen nabij
Symbolen zalving, handoplegging

_____
'Breng al je lijden en pijn bij Mij.'

IK KAN

○ 12 - **noteren** bij de uitleg van een sacrament: de naam van het bijhorende sacrament
○ 13 - **opsommen** welke symbolen en symboolhandelingen bij de sacramenten horen

3.3 OVERGANGSRITUELEN

Overgangsritueel - getuigenis 1

Shalom! Ik ben Benjamin.

Het is de eerste sabbat na mijn dertiende verjaardag.
We vieren mijn bar mitswa.
Dat betekent dat ik vanaf nu 'een zoon van de wet' ben.
Ik ga mee naar de synagoge.

Tijdens de viering daar mag ik voor het eerst
mijn gebedsmantel of talliet dragen.
Het geeft me een warm gevoel dat mijn mama en oma
de hoeken van mijn talliet geborduurd hebben.
Aan deze vier hoeken zijn franjes of tsietsiet bevestigd.
Deze gebedsmantel is een symbolische wegwijzer
om Jahweh en zijn geboden, de Thora in het middelpunt van mijn leven te plaatsen.
Ikzelf heb me de afgelopen maanden ook goed voorbereid op deze dag.
Ik heb een tekst uit de Thora uit het hoofd geleerd.
Ik moet goed weten waar ik welke klinker moet lezen.
In de geschreven tekst van de thorarol staan immers geen klinkers.

Ik word voor het eerst geroepen om voor te lezen uit de Thora.
Hierdoor laat de gemeenschap zien
dat ze mij nu als een volwassen gelovige beschouwen.
Na de eredienst in de synagoge is er een feestmaaltijd.
Ik krijg leuke cadeautjes.
Vanaf nu moet ik me houden aan alle geboden en verboden,
wegwijzers voor een gelukkig leven.
Omdat ik nu 'volwassen' ben, mag en moet ik
aan het joodse gemeenschapsleven deelnemen.

Mijn zus moet niet zo lang wachten om haar bat mitswa te vieren.
Meisjes vieren dat al als ze 12 jaar oud zijn.
Alleen de hele strenge, orthodoxe joden vieren geen bat mitswa
want bij hen mogen meisjes niet in de Thora lezen.

Ik heb een hele weg afgelegd:
van kind naar aanstormende volwassene.
Ik voel me een wereldburger met een eigen identiteit
geworteld in Jahweh, de Alomtegenwoordige.

opdracht
6

Overgangsritueel - getuigenis 1

- Tot welke geloofsgemeenschap behoort Benjamin?

- Hoe noemen we de gelovigen van deze geloofsgemeenschap?

- Welk overgangsritueel beschrijft hij?

- Wat houdt dit overgangsritueel precies in? Ik markeer in de tekst met **GROEN**.
- Wat is de diepere betekenis van de gebedsmantel of talliet? Ik markeer in de tekst met **BLAUW**.
- Hoe noemt het overgangsritueel voor meisjes?

LEERSTOF

Een **overgangsritueel** is een ritueel
- dat de verandering of overgang
- van de éne situatie naar de andere
- viert, begeleidt of vergemakkelijkt.

IK KAN

- 14 - **omschrijven** met eigen woorden: het overgangsritueel, de sabbat, de bar mitswa, de bat mitswa (zie woordenlijst)
- 15 - **omschrijven** van de diepere betekenis van symbolen: de gebedsmantel

Overgangsritueel - getuigenis 2

Ik ben Marthe.

Ik ben geboren in een katholiek gelovig gezin.
Mijn ouders hebben me als baby laten dopen in de kerk.
Toen ik in het eerste leerjaar zat,
heb ik mijn eerste communie gedaan.
Dan kreeg ik voor het eerst een hostie
symbool voor 'communio', intens contact van mijn ziel met Jezus en met God,
die op mystieke wijze aanwezig komen.
De hostie wordt 'het Lichaam van Christus' genoemd.

Aan het begin van het zesde leerjaar kreeg ik een brief.
De catechisten van de parochie
waar we regelmatig naar de mis gaan,
nodigden me uit om op weg te gaan naar het vormsel.
Ze schreven: 'Beste jongere,
wil jij meewerken aan Gods droom?
Dan willen we je van harte uitnodigen
om samen met ons op weg te gaan naar het vormsel.
Als je voor het vormsel kiest,
dan wil je God een plaats geven in je leven.
Zijn Aanwezigheid en Liefde mag je omvormen
om als liefdevolle christen door het leven te gaan.
Het vormsel is geen eindpunt of geeft geen diploma.
Het is een bewuste stap en keuze om verder te groeien als christen,
kiezen voor een leven in liefde zoals Jezus deed.
De voorbereiding op het vormsel gebeurt in de parochie.
Het gebeurt dus niet op school.
Je volgt enkele maanden catechese waarin je samen met je ouders,
enkele enthousiaste catechisten
én de lokale geloofsgemeenschap op weg gaat.
Na een tijdje zal je merken dat geloven meer dan de moeite waard is
en je vormt tot een liefdevoller en gelovig mens.
'Tot binnenkort!' Zo eindigde hun brief.

En ja! Het was en is de moeite waard!
Ik heb veel bijgeleerd en ervaren.
Ik voel dat ik gegroeid ben als mens én als gelovige!
De dag van het vormsel is de kerk mooi versierd.
De bisschop draagt de mis op.
Op het moment van het vormsel kom ik naar voor.
Mijn peter en meter gaan met me mee.
Zij leggen hun hand beschermend en steunend op mijn schouder.
Ik word gezalfd met chrisma, gewijde olie.
Net zoals zalf het lichaam kan genezen en verzorgen,
sterkt deze zalving mijn ziel en mijn hart
op mijn pad als christen, als liefdevolle mens.

De bisschop, brug tussen God en mens,
legt zijn handen op mijn hoofd met de zegen:
God beschermt me.
God zegent me en is me nabij.
God geeft me de opdracht om in het spoor van Jezus' liefde te leven.
In mijn hart voel ik me stil en warm.
Het is een heel speciaal moment
want ik voel me verbonden met Gods Licht.
Na de viering hebben we heel gezellig feest.
Ik krijg leuke cadeautjes en veel aandacht!
Een dag om nooit te vergeten!
Ik heb een hele weg afgelegd en nog af te leggen
om te groeien van kind naar volwassene.
Een periode die me steeds verder vormt tot kind van God breekt aan.
Wereldburger worden met een eigen identiteit geworteld in en gedragen door God,
Lichtend en Liefdevol Aanwezig.

Overgangsritueel - getuigenis 2

opdracht **7**

- ○ Tot welke geloofsgemeenschap behoort Marthe?

- ○ Hoe noemen we de gelovigen van deze geloofsgemeenschap?

- ○ Welk overgangsrituelen beschrijft zij?

- ○ Wat betekent 'gevormd worden'? Ik markeer in de tekst met **GROEN**.
- ○ Wat is de diepere betekenis van de handoplegging? Ik markeer in de tekst met **BLAUW**.
- ○ Wat is de diepere betekenis van de zalving? Ik markeer in de tekst met **ROOD**.
- ○ Wat is de diepere betekenis van de hostie? Ik markeer in de tekst met **ORANJE**.
  Waarom krijgen christenen een hostie?

IK KAN

- ○ 16 - **omschrijven** met eigen woorden: de hostie, te communie gaan, het vormsel, het chrisma (zie woordenlijst)
- ○ 17 - **omschrijven** van de diepere betekenis van symbolen: de hostie, de zalving, de handoplegging

Overgangsritueel - getuigenis 3

Ik ben Akram en ik ben 13!

De koranschool waar ik enkele jaren godsdienstonderricht volgde, is nu afgelopen.
Dit wordt feestelijk gevierd met symbolische kledij en liederen.
Ik krijg veel toffe cadeautjes en sta in het middelpunt van ieders belangstelling.

Nu ik puber ben, mag en moet ik voor de eerste keer meedoen met de ramadan.
De ramadan is de vastenmaand voor moslims.
Daaraan mogen meedoen,
is een belangrijk overgangsritueel voor moslimkinderen
op weg naar volwassenheid.
Samen met de volwassen moslims vast ik in de ramadan
van zonsopgang tot zonsondergang.
Daarom maakt mama me 's morgens heel vroeg wakker.
Dan kan ik voor zonsopgang nog een stevig ontbijt eten.
We mogen daarna immers niet meer eten én niet meer drinken.
In het begin vond ik het heel lastig.
Mijn lichaam voelde raar:
ik had dorst en honger en voelde me misselijk.
De laatste uren voor zonsondergang zijn de moeilijkste.

Sommige mensen moeten niet vasten:
kinderen en oude of zieke mensen,
zwangere vrouw of vrouwen tijden hun menstruatie.
Mijn ouders leggen uit waarom we vasten.
De ramadan is één van de vijf zuilen van de islam.
Het helpt ons om het lichaam en het hart te zuiveren.
Zo ervaren we duidelijker de stem van onze ziel en van Allah.
Vasten sterkt ons om te leren 'neen' zeggen op die verlangens
als die niet passend zijn voor het goede van mezelf of van andere mensen.

Na zonsondergang zitten we met de hele familie samen.
Dan beëindigen we de vastendag met een glaasje melk of water en dadels.
Nadien eten we samen het avondmaal, de iftar-maaltijd.
Op het einde van de ramadan vieren we het Suikerfeest.
Dan gaan we bidden in de moskee en geven we een aalmoes.
De rest van de dag vieren we samen met familie.
We geven cadeautjes aan elkaar en aan de arme mensen.
Mijn zussen en mama versieren hun handen met henna.
Speciaal voor deze dag doe ik mijn mooie nieuwe kleren aan.
Ik heb een hele weg afgelegd:
van kind naar aanstormende volwassene,
een wereldburger met een eigen identiteit
geworteld in Allah, Degene die aanbeden wordt
met de 99 'schoonste namen' zoals
'Rahman', Barmhartige
'Rahim', Genadevolle …

opdracht
8

Overgangsritueel - getuigenis 3

- Tot welke geloofsgemeenschap behoort Akram?

- Hoe noemen we de gelovigen van deze geloofsgemeenschap?

- Welk overgangsritueel beschrijft hij?

- Wat is de ramadan?

- Waarom vasten moslims? Ik markeer in de tekst met **GROEN**.

- Wat is de iftar-maaltijd?

- Wat is het suikerfeest? Ik zoek drie weetjes op en schrijf ze hier.

IK KAN

- 18 - **omschrijven** met eigen woorden: de ramadan, de vasten, het suikerfeest, de iftar
  (zie woordenlijst)

Overgangsritueel - getuigenis 4

Hey, ik ben Seppe.

Toen ik in het eerste leerjaar zat, heb ik een lentefeest gekregen.
Daarna heb ik heel de lagere school zedenleer gevolgd.
Op het einde van de zesde leerjaar vieren we het Feest van de Vrijzinnige Jeugd.
Dit is de kroon op het werk op een scharniermoment:
wij zijn klaar voor de overgang naar de puberteit en het middelbaar onderwijs
waar we stilaan belangrijke keuzes voor onze toekomst moeten maken.
Vrijzinnigen stellen immers de mens als denkend wezen centraal, ook in hun plechtigheden!

Daarom staan wij, jonge mensen, bij de viering van het Feest van de Vrijzinnige Jeugd centraal.
Het is ons feest waar we al lang naar uitgekeken hebben.
Bij het begin brengen we allemaal een fakkel binnen.
De fakkel is het licht van het verstand, de rede dat de mensen helpt zoeken
naar het goede, naar wijsheid, naar kracht en naar schoonheid.
Door naar waarheid op zoek te gaan via ons denken
en een goed en mooi leven na te streven,
kunnen we mee bouwen aan een betere,
menselijker en verdraagzamer wereld.
De fakkel is daarom het symbool van het vrijzinnig humanisme.

Tijdens de viering presenteren we een lied, een gedicht of een dans.
Na het rituele gedeelte volgt de feestmaaltijd met onze familie.
Tijdens het feest komen universele waarden aan bod,
zoals verbondenheid, vrijheid, gelijkheid, solidariteit, verdraagzaamheid.
In de plechtigheid worden ook specifieke vrijzinnige gedachten aangebracht zoals:
de mens die zijn leven zelf vorm en inhoud geeft via zijn denken,
die zelf op ontdekkingstocht gaat
en daarbij zichzelf en de wereld voortdurend in vraag stelt.
We komen die dag samen in een feestzaal.
Zedenleer is immers niet-confessioneel = niet godsdienstig.
Wij geloven niet dat er een God bestaat.
Voor ons is er geen spirituele dimensie.

Wij denken zelf ook na over wat 'goed zijn' voor ons betekent.
Anders dan religieuze mensen vragen we daarbij
geen raad of inspiratie aan een God
noch lezen we in heilige boeken.
Aan het einde van het zesde leerjaar hebben we
samen met onze de leerkracht zedenleer een hele weg afgelegd:
van kind naar aanstormende volwassene,
een wereldburger met een eigen identiteit.

opdracht
9

Overgangsritueel - getuigenis 4

- Tot welke levensbeschouwing behoort Seppe?

- Hoe noemen we de mensen die deze levensbeschouwing hebben?

- Welk overgangsrituelen beschrijft hij?

- Wat is de diepere betekenis van de fakkel? Ik markeer in de tekst met **GROEN**.

IK KAN

- 19 - **omschrijven** met eigen woorden: het lentefeest, het feest van de Vrijzinnige Jeugd (zie woordenlijst)
- 20 - **omschrijven** van de diepere betekenis van symbolen: de fakkel
- 21 - **benoemen**: mijn eigen levensbeschouwing
- 22 - **herkennen**: de levensbeschouwing van andere (jonge) mensen
- 23 - **benoemen**: de levensbeschouwing van andere (jonge) mensen
- 24 - **ontdekken**: wat jongeren gemeenschappelijk hebben ongeacht hun levensbeschouwing
- 25 - **ontdekken**: enkele verschillen tussen de levensbeschouwingen
- 26 - **verwoorden**: wat mij aantrekt in andere levensbeschouwingen
- 27 - **verwoorden**: waar ik het moeilijk mee heb in andere levensbeschouwingen
- 28 - **ontdekken**: hoe een levensbeschouwing een mens zijn manier van leven en zijn waarden vormt

4.1 CREATIEF AAN DE SLAG

Ik kies één van onderstaande opdrachten.

opdracht **10**

Uitkijken naar

Ik sta stil bij een feest of bij een herdenking waar ik naar uitkijk.

- ○ Ik omschrijf het feest of de herdenking.
- ○ Ik noteer bij welke levensbeschouwing het feest of de herdenking hoort.
- ○ Ik omschrijf wat me hierin aanspreekt.
- ○ Ik kan verwoorden hoe ik hierdoor ervaar dat er meer is in het leven dan enkel wat we waarnemen met onze zintuigen.
- ○ Ik kan hier een tekening bij maken op een tekenblad.

opdracht **11**

Nieuwsgierig naar

Dit feest of deze herdenking zou ik wel eens willen meemaken:

- ○ Ik omschrijf het feest of de herdenking.
- ○ Ik noteer bij welke levensbeschouwing het feest of de herdenking hoort.
- ○ Ik omschrijf wat me hierin aanspreekt.
- ○ Ik kan verwoorden hoe ik hierdoor ervaar dat er meer is in het leven dan enkel wat we waarnemen met onze zintuigen.
- ○ Ik kan hier een tekening bij maken op een tekenblad.

opdracht
12

Later met mijn kinderen

Als ik later kinderen zou hebben,
wat wil ik hen dan laten ervaren, beleven of meemaken
van feesten, herdenkingen, rituelen, symbolen, scharniermomenten
en wat zeker niet?

- ○ Ik omschrijf het gebeuren.
- ○ Ik noteer bij welke levensbeschouwing het hoort.
- ○ Ik omschrijf wat me hierin aanspreekt.
- ○ Ik kan verwoorden hoe ik hierdoor ervaar dat er meer is in het leven dan enkel wat we waarnemen met onze zintuigen.

opdracht
13

Uitnodiging

Ik maak een uitnodiging voor een levensbeschouwelijk feest of voor een herdenking.

- ○ Ik omschrijf het feest of de herdenking.
- ○ Ik noteer bij welke levensbeschouwing het hoort.
- ○ Ik omschrijf wat me hierin aanspreekt.
- ○ Ik kan verwoorden hoe ik hierdoor ervaar dat er meer is in het leven dan enkel wat we waarnemen met onze zintuigen.

4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht **14**

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

○ 29 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
○ 30 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

WAAR KOMEN DEZE GEBRUIKEN VANDAAN?

VERJAARDAG VIEREN

Waarschijnlijk startte het vieren van de verjaardag al in de vroege geschiedenis. De mensen hadden toen nog geen kalender. Maar beseften wel dat ze ouder werden. Vaak relateerden ze hun leeftijd aan de seizoenen en veranderingen in de natuur. Pas met de opkomst van de kalender werd het mogelijk speciale data te markeren.

ADVENTSKRANS

Begin 19de eeuw bekommerde de Hamburgse theoloog J.H. Wichern zich om de kinderen uit arme gezinnen. Hij bouwde een schuur als toevluchtsoord. Kinderen kregen eten en onderwijs. In de advent kreeg hij vaak de vraag: 'Wanneer is het kerst?' Om af te tellen bedacht hij de adventskrans met een kaarsje voor elke dag tot Kerst en een grote kaars voor elke zondag. De eerste adventskalender.

SINTERKLAAS

Sinterklaas is gebaseerd op de bisschop Nicolaas van Myra, een Griekse heilige die in de derde eeuw na Christus in Klein-Azië leefde. De moderne vorm van het sinterklaasfeest komt waarschijnlijk voort uit het prentenboekje 'Sint-Nicolaas en zijn knecht' (1850) van de onderwijzer Jan Schenkman (1806-1863). Het feest werd al in de middeleeuwen gevierd. - foto pixabay.com

KERSTBOOM

Bij de Romeinen en Germanen stonden groene bomen en takken symbool voor vruchtbaarheid en goddelijkheid. De groene boom kondigde ook de nieuwe lente aan. Daarom zetten de Germanen deze tijdens de midwinternacht, de kortste dag van het jaar neer. De dennenboom werd dan versierd. Uit bronnen blijkt dat kerstbomen vanaf de vijftiende eeuw door christenen gebruikt werden.

KERSTBALLEN

Oorspronkelijk hing men papieren slingers, appels en figuurtjes in de boom. Dankzij de opkomst van de glasblazerij in Oost-Europa in de negentiende eeuw kwam hier verandering in. In 1831 werd de eerste glazen kerstbal geblazen. De inspiratiebron hiervoor was waarschijnlijk de oudere heksenbal. De idee veroverde vervolgens de wereld.

KERSTSTAL

Alhoewel er fresco's uit de derde eeuw zijn gevonden met voorstellingen van de geboorte van het 'kindje Jezus', zou het Franciscus van Assisi zijn geweest die in het jaar 1223 een 'levende' kerststal liet maken. Tijdens de nachtmis wilde hij door een voorstelling met stal, kribbe, stro, dieren en levende personen, nadruk leggen op de erbarmelijke omstandigheden waarin Jezus ter wereld kwam.

KERSTMAN

Nederlandse gezinnen brachten 'Sinterklaas' mee naar de kolonies van de Nieuwe Wereld. In 1809 schreef men in een kinderboek over Nicolaas, die in een koets over de daken vloog en kinderen cadeautjes bracht. Later werd hij gekoppeld aan het kerstfeest om van Kerstmis opnieuw een familiefeest te maken. Pas aan het einde van de 19de eeuw ontstond het beeld van de man in het rode pak.

PANNENKOEKEN OP LICHTMIS

2 februari was vroeger één van de twee dagen waarop de plattelands-bevolking van werk of hoeve kon veranderen. De andere dag was 11 november. Dat werd 's avonds gevierd met een soort haardkoeken die later evolueerden naar pannenkoeken. De vorm en kleur van de pannenkoeken worden ook gezien als een verwijzing naar de zon en het licht.

PAASEIEREN

Veel paastradities zijn afkomstig uit lentefeesten van andere culturen en religies. Eieren waren al lange tijd een symbool voor vruchtbaarheid en daarmee gekoppeld aan de lente. De vastentijd was een periode waarin christenen geen eieren en geen vlees aten. Pasen was dan de eerste dag om weer eieren te mogen eten. Op paasochtend zoeken de kinderen eieren in de tuin.

PAASHAAS

De eerste verhalen ontstaan in de 14de eeuw in Duitsland. De paas-haas is ook een vruchtbaarheidssymbool omdat hazen zich snel voortplanten. De paashaas verstopt de paaseieren in de tuin. De paashaas wordt ook gelinkt aan de Germaanse godin Eastra, een vruchtbaarheidsgodin die zich volgens het verhaal vaak als haas op aarde vertoonde tijdens de lente.

HALLOWEEN

De naam Halloween werd voor het eerst gebruikt in het 16de eeuwse Schotland. Halloween is een verbastering van 'All Hallows Even', de avond vóór Allerheiligen. De naam werd pas zo'n 400 jaar geleden voor het eerst gebruikt. Halloween is voortgekomen uit het Keltische feest Samhain. Dit feest op 31 oktober is de Keltische variant voor oudejaarsdag. Dan eindigde het oogstseizoen. Op 1 november begon de winter en daarmee ook het nieuwe jaar.

ALLERHEILIGEN EN ALLERZIELEN

Op Allerheiligen worden alle heiligen van de Rooms-Katholieke Kerk gezamenlijk vereerd en herdacht. Al in de vierde eeuw introduceerde de Byzantijnse kerk een gedenkdag voor alle heilige martelaren. In de achtste eeuw legde paus Gregorius IV de nieuwe datum vast op 1 november, de dag waarop ook vandaag nog Allerheiligen wordt gevierd. Op Allerzielen gedenken we onze overleden familieleden en vrienden.

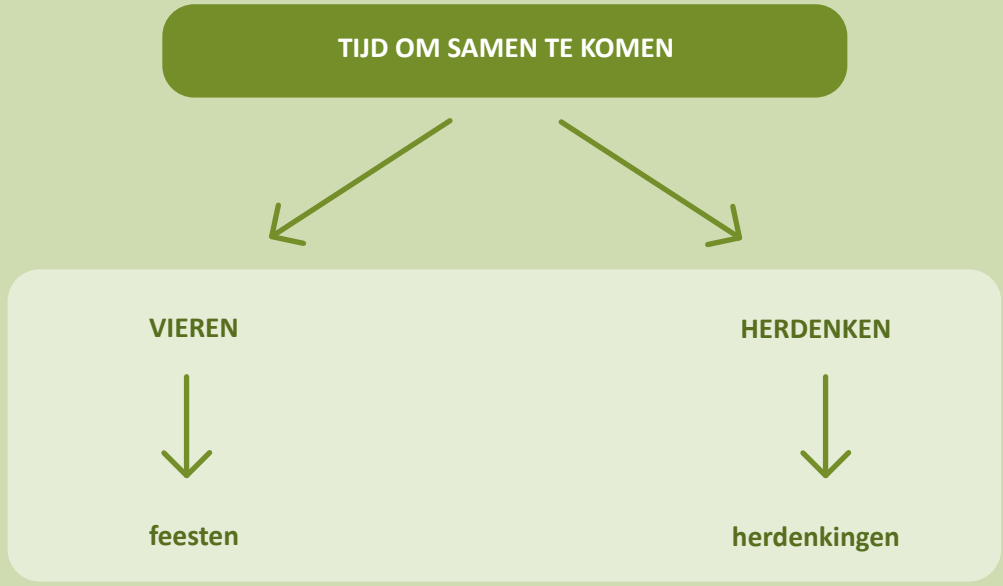
TIJD OM SAMEN TE KOMEN
VIEREN
HERDENKEN
feesten
herdenkingen

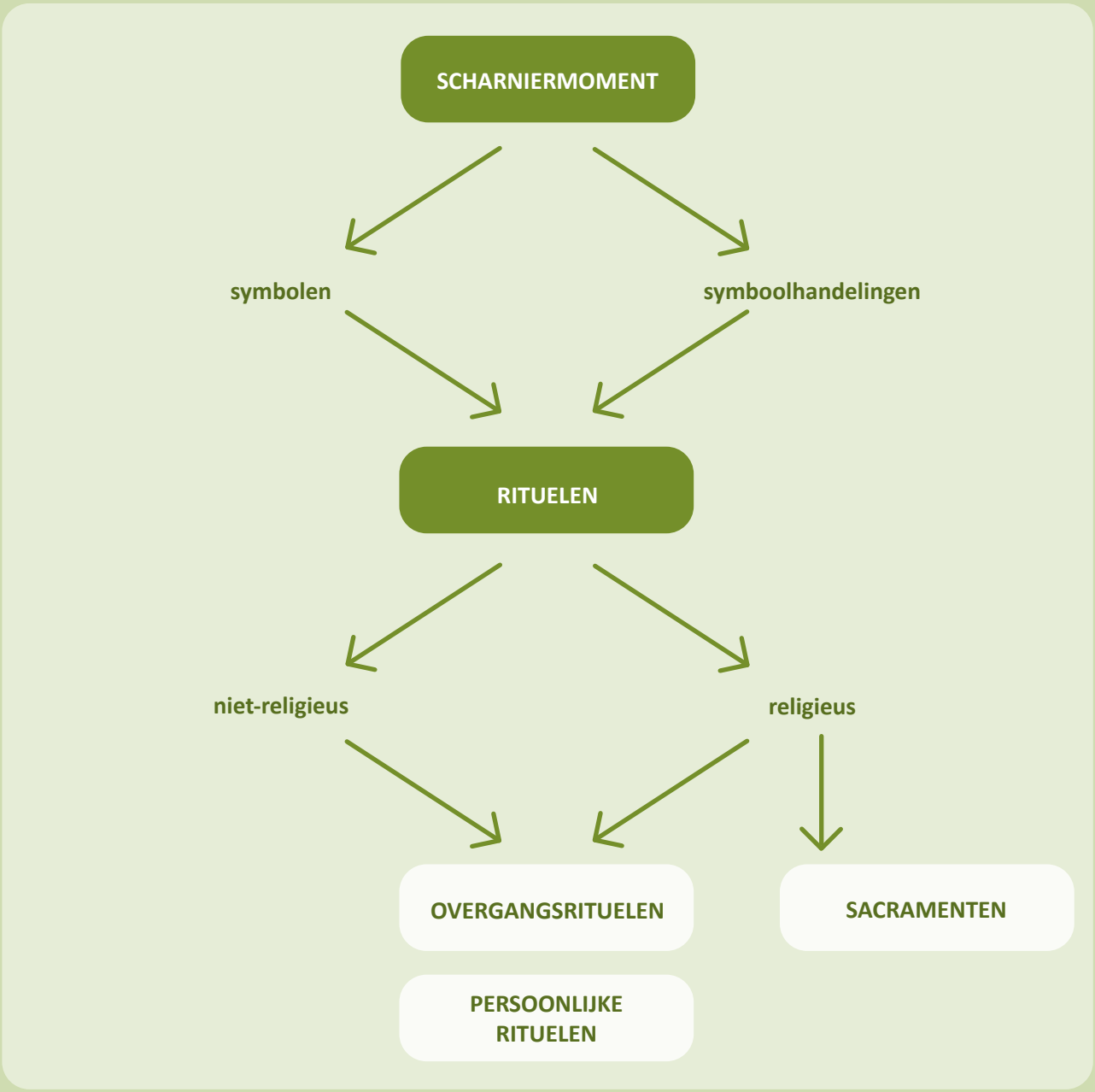
SCHARNIERMOMENT
symbolen
symboolhandelingen
RITUELEN
niet-religieus
religieus
OVERGANGSRITUELEN
SACRAMENTEN
PERSOONLIJKE RITUELEN

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.5

Klas:

Naam:

6

LEES

Heilige boeken inspireren

1 GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA
REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1.6 LEES Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Bij de samenstelling van Reflect 1 hebben wij beeldmateriaal ontleend waarvan wij de bron niet hebben kunnen achterhalen. Mogelijke rechthebbenden kunnen zich tot de uitgever wenden.

REFLECT
1ste jaar

6

LEES

BOEK VOL INSPIRERENDE VERHALEN

Heilige boeken inspireren

'Lees voor!
In de naam van jouw Heer,
die alles heeft geschapen.'

Koran 96:1

LEES 6 VRAGEN

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN

'Wat inspireert of raakt mij?'
'Hoe kan een gebeurtenis het leven van een mens veranderen?'

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

'Wat betekent inspiratie?'
'Welke boeken bevatten de gelovige ervaring van mensen?'
'Hoe is de Bijbel opgebouwd?'
'Hoe zoek ik een Bijbeltekst op?'

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN

'Welke verschillende literaire genres vinden we in de Bijbel?'
'Wat is de boodschap van de Bijbelteksten?'
'Wat is de boodschap van de Koran?'

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

'Welke woorden uit de Bijbel inspireren me?'
'Wat wil ik verankeren of veranderen in mijn eigen leven?'

! SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

INHOUD

6

BOEK VOL INSPIRERENDE VERHALEN

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN

p. 6 1.1 INSPIRERENDE QUOTES
p. 7 1.2 INSPIREREND FILMPJE

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN

p. 8 2.1 INSPIRATIE
p. 9 2.2 GELOOFSBOEKEN
p. 10 2.3 DE OPBOUW VAN DE BIJBEL
p. 12 2.4 LEREN OPZOEKEN IN DE BIJBEL

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN

p. 18 3.1 BIJBEL ALS LITERATUUR
p. 18 3.2 BOODSCHAP VAN HET NIEUWE TESTAMENT
p. 21 3.3 OVER DE KORAN

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN

p. 22 4.1 INSPIRATIE IN DE BIJBEL
p. 24 4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

! SAMENHANG

p. 25 SAMENHANG

GODSDIENST 1STE JAAR
UITGEVERIJ DILIGENTIA

1 VERTELLEN & VERKENNEN

'Wat inspireert of raakt mij?'

1.1 INSPIRERENDE QUOTES

opdracht **1**

Inspirerende quote

- ○ Ik zoek online een inspirerende quote.
- ○ Ik vermeld de bron.
- ○ Ik noteer of kleef mijn quote hieronder.
- ○ Ik schrijf rond deze quote wat in mij opkomt.
- ○ Ik kan ook tekenen, kleven ...

opdracht **2**

Levensbeschouwelijke zin

- ○ Ik vermeld hieronder een inspirerende zin passend bij mijn levensbeschouwing.
- ○ Ik vermeld de bron.

IK KAN

- ○ 1 - **ontdekken**: wat me raakt en inspireert

1.2 INSPIREREND FILMPJE

We bekijken het filmpje bij Wereld Vriendelijkheidsdag.
In veel landen wordt deze dag jaarlijks op 13 november gevierd.

Bij vriendelijkheid snijdt het mes aan twee kanten.
Enerzijds maak ik de ander gelukkig.
Anderzijds stimuleert mijn vriendelijk gedrag bij mij
de aanmaak van serotonine, het gelukshormoon.
Wat wil ik nog meer?

Wereld Vriendelijkheidsdag

opdracht 3

○ Ik noteer of teken wat me raakt in deze kortfilm.

○ Wat leert dit filmpje mij over 'inspiratie' = 'geraakt worden door ...'?

2.1 INSPIRATIE

'Inspiratie' komt van het Latijnse woord 'inspirare'
wat letterlijk 'inademen' of 'inblazen' betekent
d.w.z. de ziel of de geest inblazen.

Ook is het woord 'spiritus' is te herkennen.
Spiritus wordt vertaald als 'de geest' of 'de ziel'.

Het Van Dale woordenboek geeft 'bezieling' als synoniem voor 'inspiratie'.

Bij de klassieke Griekse filosofen
werd inspiratie als iets van goddelijke aard beschouwd.
Volgens Plato - een leerling van Socrates -
is inspiratie een middel om tot dieper inzicht te komen.

Inspiratie wordt steeds meer gezien als een eigenschap van een persoon,
namelijk de innerlijke kracht die de mens bezit
om bepaalde ingevingen en ideeën te kunnen ontvangen.
Verbeeldingskracht en fantasie spelen hierbij een grote rol.
Een duidelijk voorbeeld hiervan zijn uitvinders en pioniers.

Inspiratie is een innerlijke kracht.
Toch kun je inspiratie ook zien.
Meestal is er dan het beeld van iemand die enthousiast,
vol vuur, gedreven met zijn of haar activiteiten bezig is of met anderen begaan is.

Het heeft te maken met bezieling, met ergens voor gaan,
met aandacht, met intense betrokkenheid bij mensen of dieren,
met verbinding maken met de omgeving, met hart voor de zaak hebben.

Geïnspireerde mensen stralen iets krachtigs uit,
zij staan in hun kracht: ze kunnen anderen in hun omgeving inspireren.

Een mens ontleent tegenwoordig inspiratie aan o.a.
religie, liefde, natuur, muziek, toneeluitvoeringen, films, literatuur, beeldende kunst ...
Ook een mens of een gebeurtenis kan dienen als bron van inspiratie.
Soms is een herinnering, een foto of zelfs een geur al genoeg
om voor langdurige inspiratie te zorgen.

IK KAN

- ○ 2 - **aanvoelen** waar inspiratie zichtbaar is
- ○ 3 - **geven**: een synoniem van 'inspiratie'
- ○ 4 - **verwoorden** de betekenis van inspiratie

2.2 GELOOFSBOEKEN

Door de eeuwen heen hebben mensen hun ervaringen met God doorverteld aan elkaar.
= de mondelinge geloofsoverlevering

Nadien begonnen mensen deze mondeling doorgegeven geloofsverhalen
en hun eigen geloofservaringen op te schrijven.
= de schriftelijke overlevering

Zo ontstonden doorheen de eeuwen dikke boeken
met inspirerende verhalen, met gedichten, met getuigenissen ...
Men noemt dit 'heilige boeken' omdat ze geloofsverhalen vertellen en geloofservaringen beschrijven.
M.a.w. de spirituele dimensie van het leven en van het mens-zijn,
het contact met de ziel en met God wordt verwoord.
Mensen getuigen over wat soms bijna niet te verwoorden is.

Heilige boeken worden geopenbaard.
= schrijvers van heilige boeken stellen
zich helemaal open voor Gods Aanwezigheid
om op die manier Zijn Woord van Liefde en Licht zo helder mogelijk te ontvangen.
God geeft zijn goede nieuws door via ingevingen aan mensen.
Natuurlijk is elke schrijver ook beïnvloed door de gewoontes en gedachten van zijn tijd.
Waardoor Zijn Liefdesboodschap soms niet zuiver ontvangen wordt
en vermengd wordt met hoe deze schrijver in deze tijd denkt en voelt.

DE TENACH
Dit is het heilig boek van de Joden.
De Tenach bestaat uit drie grote delen:

1. de **T**hora = Hebreeuws woord voor 'de onderwijzing'
   'de wegwijzers om in liefde te leven'
   = de vijf boeken van Mozes
2. de **Ne**be'im = de profeten
3. de **Ch**etoebim = de geschriften

DE BIJBEL
Dit is het heilige boek van de christenen.
De Bijbel geeft in het eerste deel de gelovige ervaring weer
van het Joodse volk op weg met God, uitkijkend naar de Messias.
In het tweede deel worden de gelovige teksten weergeven
die het leven, sterven en verrijzen van Jezus Christus
en het ontstaan van de vroeg-christelijke gemeenschappen
beschrijven.

DE KORAN
De Koran of Qoer'ān
Arabisch: al-qoer'ān = 'de oplezing', 'de voordracht'
Het is het heilige boek van de Moslims.

DE VEDA'S

Omschrijving?
De heilige boeken van het hindoeïsme
Taal?
Geschreven in het Sanskriet.
Info?
Scan de QR-code.

ZIN IN MEER!?

IK KAN
5 - **benoemen**: het heilige boek van de drie monotheïstische wereldgodsdiensten
6 - **verwoorden** wat een heilig boek is

2.3 DE OPBOUW VAN DE BIJBEL

2.3.1 ONTSTAAN VAN DE BIJBEL

De Bijbel ontstond niet zomaar, niet plots, niet in één keer.
Joden en christenen schreven hun gelovige ervaringen neer
met kleine deeltjes tegelijk.

Twaalf eeuwen duurde het tot de Bijbel volledig af was.
De eerste geschriften dateren van ongeveer 1 100 vóór Christus. (1 100 v.Chr.)
De laatste van ongeveer 100 na Christus. (100 n.Chr.)

De Bijbel kan ik me best voorstellen als een bibliotheek
met allerlei verschillende boeken.

De Bijbel bestaat uit twee grote delen:

1. het Eerste of Oude Testament.
   Het gaat over de tijd vóór Jezus.
   De 'boeken' van de Tenach vinden we ook in de Bijbel terug.
2. het Tweede of Nieuwe Testament.
   Jezus' verhaal met mensen wordt verteld in het tweede deel.

TAALTIP
Schrijf de naam van een heilig boek of een deel van een heilig boek met een hoofdletter
als de heilig beschouwde teksten worden bedoeld,
ook de afleidingen en samenstellingen daarmee.

bv. Deze tekst staat in de Bijbel.
bv. een mooi Bijbelverhaal

Schrijf de naam van een heilig boek met een kleine letter
als het niet meer verwijst naar de heilige teksten zelf.

bv. Dit is een mooi versierde bijbel.

IK KAN

- ○ 7 - **uitleggen**: de Bijbel is geen boek, maar een bibliotheek
- ○ 8 - **schetsen**: de ontstaansgeschiedenis van de Bijbel
- ○ 9 - **weten**: de tijdsduur van het ontstaan van de Bijbel

2.3.2 TWEE GROTE DELEN IN DE BIJBEL

Het Eerste of Oude Testament

- Aantal: 46 boeken

- Inhoud: de joodse geloofsverhalen
vanaf het scheppingsverhaal
tot voor de geboorte van Jezus

- Delen:
1. de vijf boeken van Mozes = de Thora
2. de profeten
3. de geschriften

Het Tweede of Nieuwe Testament

- Aantal: 27 boeken

- Inhoud: de geloofsverhalen vanaf de geboorte van Jezus.
Ze vertellen over Jezus' leven, dood en verrijzenis
en het ontstaan van de eerste kerk.

- Delen:
1. de vier Evangeliën
Evangelie: komt van de Griekse woorden 'eu angelion'
= een 'goede of blijde boodschap' of 'goed nieuws'
2. de Handelingen van de apostelen
3. de veertien Brieven van Paulus
4. de zeven Katholieke Brieven
5. de Apokalyps of Openbaring van Johannes

Opbouw van de Bijbel

opdracht 4

○ Ik neem een bijbel en zoek - de inhoudstafel
- de scheiding tussen Eerste en Tweede Testament
- het begin van 'de aantekeningen'

IK KAN

○ 10 - **kennen**: de naam van de twee grote delen van de Bijbel
○ 11 - **herkennen** tot welk deel een Bijbelfragment hoort

2.4 LEREN OPZOEKEN IN DE BIJBEL

opdracht **5**

Boeken in het Nieuwe Testament en hun afkortingen

○ Ik neem een bijbelboek en zoek - de ontbrekende plaatsnamen
- de gebruikte afkortingen

○ Ik noteer de afkortingen hieronder.

DE VIER EVANGELIËN

_____ evangelie volgens Matteüs

_____ evangelie volgens Marcus

_____ evangelie volgens Lucas

_____ evangelie volgens Johannes

DE HANDELINGEN VAN DE APOSTELEN _____

DE BRIEVEN VAN PAULUS

_____ Brief van Paulus aan de Romeinen
= de christenen van _____

_____ 2 Brieven van Paulus aan de Korinthiërs
= de christenen van _____

_____

_____ Brief van Paulus aan de Galaten

_____ Brief van Paulus aan de Efeziërs
= de christenen van _____

_____ Brief van Paulus aan de Filippenzen
= de christenen van _____

_____ Brief van Paulus aan de Kolossenzen
= de christenen van _____

_____ 2 Brieven van Paulus aan de Tessalonicenzen
= de christenen van _____

_____

_____ 2 Brieven van Paulus aan Timoteüs

_____

_____ Brief van Paulus aan Titus

_____ Brief van Paulus aan Filemon

_____ Brief van Paulus aan de Hebreeën

KATHOLIEKE BRIEVEN

katholiek = aan de hele wereld

_____ Brief van Jakobus

_____ 2 Brieven van Petrus

_____

_____ 3 Brieven van Johannes

_____

_____

_____ Brief van Judas

Apokalyps of Openbaring van Johannes _____ of _____

opdracht
6

Kaartoefening - brieven van Paulus

Hieronder staat een kaart van het Middellandse Zeegebied
ten tijde van de eerste christelijke kerken.

- ○ Ik markeer telkens met een andere kleur op de pagina hiernaast de steden waar christenen een brief van Paulus ontvangen hebben.
- ○ Ik markeer in de overeenkomstige kleur deze plaatsnamen op de kaart hieronder.

LEERSTOF
LEREN OPZOEKEN IN HET NIEUWE TESTAMENT

Een perikoop
= in de liturgie een gedeelte uit de Bijbel

Grieks: περικοπή, perikoptoo
Letterlijk vertaald = 'rondom afhakken', 'snoeien'
daarom 'afgesneden gedeelte'

Basisprincipe

(Uit) het evangelie volgens Matteüs, hoofdstuk 5, verzen 1 tot en met 20

Mt 5, 1 - 20

Mt 5,1-20	Uit de Bijbel
	het Nieuwe Testament
Mt	het evangelie volgens Matteüs
5,	hoofdstuk 5
1-20	verzen 1 tot en met 20

Extraatjes

1 Kor 4,6-21 .24	Uit de Bijbel
	het Nieuwe Testament
1 Kor	de 1ste brief van Paulus aan de Korintiërs
4,	hoofdstuk 4
6-21	verzen 6 tot en met 21
.	en
24	vers 24

Mt 5,23-6,19	Uit de Bijbel
	het Nieuwe Testament
Mt	het evangelie volgens Matteüs
5,	hoofdstuk 5
23	vers 23
-	tot en met
6,	hoofdstuk 6
19	vers 19

SAMENVATTING
Hoe schrijf ik een verwijzing naar een perikoop uit de Bijbel voluit?

- Uit de Bijbel

- Oude of Nieuwe Testament

- Afkorting van het bijbelboek

- Nummer van het hoofdstuk
  Komma tussen hoofdstuk en verzen

- De nummers van de verzen
  Streepje - = 'tot en met'
  Punt . = 'en'

opdracht **7**

Titel opzoeken in de Bijbel

○ Ik noteer de titel:

Oef. 1 Lc 6,36-38 _____

Oef. 2 Joh 8,12-20 _____

Oef. 3 Hnd 4,32-36 _____

opdracht **8**

Woorden opzoeken in de Bijbel

○ Ik lees de aangeduide verzen.
○ Ik noteer de nummer van het vers waarin ik volgende woorden vind:

Oef. 1 Hnd 2,14-16 'derde uur' vind ik in vers _____

Oef. 2 Mt 7,1-5 'maat' vind ik in vers _____

Oef. 3 1 Kor 12,14-17 'gehoor' vind ik in vers _____

opdracht **9**

Plaatsnamen opzoeken in de Bijbel

○ Ik vermeld de genoemde plaatsnamen:

Oef. 1 Mt 20,17 _____

Oef. 2 Joh 2,1 _____

Oef. 3 Hnd 1,8 _____

opdracht **10**

Ontbrekende woorden opzoeken in de Bijbel

○ Ik vul de ontbrekende woorden in:

Oef. 1	Rom 13,8	'... uw enige schuld blijve de _____ '
Oef. 2	Joh 13,35	'... zullen allen kunnen opmaken dat gij mijn leerlingen zijt als ge de liefde onder _____
Oef. 3	Joh 19,26	'... zei Hij tot Zijn moeder: _____ '

opdracht **11**

Andere namen voor Jezus opzoeken in de Bijbel

○ Ik zoek de naam die hier voor Jezus gebruikt wordt:

Oef. 1	Mt 1,16	_____
Oef. 2	Joh 1,1	_____
Oef. 3	Lc 1,31	_____

opdracht **12**

Persoonsnamen opzoeken in de Bijbel

○ Ik zoek de persoonsnamen in volgende verzen:

Oef. 1	Mc 15,21	_____
Oef. 2	Joh 21,2-3	_____
Oef. 3	Hnd 9,1	_____

opdracht **13**

Begin en einde van een perikoop opzoeken in de Bijbel

○ Ik geef telkens de eerste drie en de laatste drie woorden:

Oef. 1	Hnd 8,2-8	eerste drie woorden: _____
		laatste drie woorden: _____
Oef. 2	Joh 6,1-5	eerste drie woorden: _____
		laatste drie woorden: _____
Oef. 3	Mt 19,13-15	eerste drie woorden: _____
		laatste drie woorden: _____

opdracht
14

Korte notatie

○ Ik schrijf voluit:

Oef. 1 Heb 2,9-3,1 _____

_____

_____

_____

Oef. 2 2 Pe 1,3.9-12 _____

_____

_____

_____

Oef. 3 Mc 3,6.9.13-19.22 _____

_____

_____

_____

opdracht
15

Lange notatie

○ Ik schrijf verkort:

Oef. 1 Uit de Bijbel, Nieuwe Testament
de tweede brief van Paulus aan Timoteüs,
hoofdstuk 1, vers 1 tot en met hoofdstuk 2, vers 3: _____

Oef. 2 Uit de Bijbel, Nieuwe Testament
de eerste brief van Petrus,
hoofdstuk 2, vers 1 tot en met 3 en vers 6: _____

Oef. 3 Uit de Bijbel, Nieuwe Testament
het evangelie volgens Lucas,
hoofdstuk 15, vers 11 tot en met vers 32 _____

IK KAN

○ 12 - **terugvinden**: de afkorting van de bijbelboeken
○ 13 - **opzoeken** in de Bijbel aan de hand van de korte notatie
○ 14 - **voluit schrijven**: de korte notatie
○ 15 - **kennen**: de afkorting van de vier evangeliën

3 VERDIEPEN & VERBREDEN

'Welke verschillende literaire genres vinden we in de Bijbel?'

3.1 BIJBEL ALS LITERATUUR

In de Bijbel zijn verschillende literaire genres of tekstsoorten te vinden.
Er zijn verhalen, gedichten, wetten, liederen, gebeden, spreuken, psalmen, profetieën, visioenen, wonderverhalen, parabels, brieven, preken en visioenen.

3.2 BOODSCHAP VAN HET NIEUWE TESTAMENT

De evangelies in het Nieuwe Testament

De vier evangelies van Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes
vertellen over het leven van Jezus
vanaf de aankondiging van zijn geboorte
tot aan de verrijzenis.
Evangelie komt van de Griekse woorden 'eu angelion'.
Dit betekent 'goede boodschap' of 'blijde boodschap' = 'goed nieuws'.

De kern van het christendom is geen theorie, niet 'iets'.
De kern van het christendom is Iemand: Jezus Christus
wiens woord en daad Gods Liefde reflecteert.
Over Hem wordt verhaald in de Bijbel.
Over Hem wordt verkondigd door de Kerk.
Zijn Leven inspireert mensen tot op vandaag.

Jezus Christus, fundament van het christendom

Fundamenteel ontstond het christendom
vanuit die historische figuur van Jezus van Nazareth
die door zijn volgelingen als de Christus, de Gezalfde, de Redder, Gods Zoon werd ervaren:
diegene die de wereld redt van kwaad en dood.

Wat over Hem verteld wordt, staat in de Bijbel: in het Nieuwe Testament.
Deze geschriften bepalen het christelijk geloof.

De traditie: mensen ontmoeten Jezus vanuit hun eigenheid, vanuit hun tijdskader

Er zijn vele interpretaties mogelijk.
Daarom speelt ook de traditie een rol.
Met 'traditie' bedoelen we de vele generaties christenen
die op hun beurt deze Christus hebben leren kennen, hebben ervaren.

Geloofsgemeenschap

Christenen staan vandaag in die traditie.
Geloven doe je immers nooit op je eentje.
Het is altijd samen met anderen.
Wat men gelooft, vindt men immers niet zelf uit.
Het wordt aangereikt, gegeven.
Hierin speelt de huidige geloofsgemeenschap een rol
én ook de gemeenschap uit het verleden.
Geloven is het resultaat van 'horen', 'luisteren', 'verhalen', 'vertellen', 'ervaren',
het in zich opnemen en het zelf beleven.

Geloofsbelijdenis
Door te antwoorden 'ik geloof'
sluit men zich aan bij het 'wij' van de gemeenschap,
van allen die geloven.

De geloofsbelijdenissen komen niet zo maar 'uit de lucht' vallen.
Ze zijn gebaseerd op wat in het Nieuwe Testament staat.
Het meest uitdrukkelijk vinden we een geloofsbelijdenis
in de Eerste Brief van Paulus aan de Korinthiërs.
Deze tekst uit de jaren 50 na Christus verwijst
naar een nog oudere tekst
wellicht afkomstig van de eerste geloofsgemeenschap.

1 Broeders, ik wijs u nog eens
op het evangelie
dat ik u heb verkondigd,
dat u hebt aanvaard,
waarop u gegrondvest bent
2 en waardoor u ook gered wordt;
tenminste als u zich houdt aan de bewoordingen
waarin ik het u verkondigd heb;
anders zou u het geloof zonder nadenken hebben aanvaard.
3 In de eerste plaats heb ik u doorgegeven
wat ik zelf als overlevering heb ontvangen
namelijk dat Christus gestorven is voor onze zonden, volgens de Schriften
4 en dat Hij begraven is en opgestaan op de derde dag, volgens de Schriften;
5 en dat Hij is verschenen aan Kefas en daarna aan de twaalf.
6 Vervolgens is Hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders tegelijk,
van wie de meesten nog in leven zijn;
sommigen evenwel gestorven zijn.
7 Vervolgens is Hij verschenen aan Jakobus,
daarna aan alle apostelen.
8 Het laatst van allen, als aan een misgeboorte,
is Hij ook verschenen aan mij.

BRON: deze tekst vinden we in de Bijbel

in het _____ Testament

in _____

hoofdstuk _____, vers _____ tot en met _____

KORTE NOTATIE: 1 Kor 15, 1-8

BRON: naar kerknet.be/parochie-gent-noord/informatie/de-geloofsbelijdenis

IK KAN

- ○ 16 - **kennen**: het synoniem voor 'het genre'
- ○ 17 - **opsommen**: enkele tekstsoorten in de Bijbel
- ○ 18 - **verwoorden**: de betekenis van het genre 'evangelie'
- ○ 19 - **aanvoelen** dat Jezus' boodschap 'Goed Nieuws' is tot op vandaag
- ○ 20 - **omschrijven**: de traditie, de geloofsbelijdenis, de bekering
- ○ 21 - **inzien**: het belang van traditie

Bekeren is omkeren

En vandaag zegt Hij: 'Bekeer u en geloof in de Blijde Boodschap.'
Dat houdt in dat we ons omkeren, keren naar,
want dat is de betekenis van bekeren.
45 Daarom zegt Jezus: 'Keer je om zodat je niet alleen naar jezelf kijkt.'
En Hij voegt eraan toe: 'Geloof in de Blijde Boodschap.'
En de Blijde Boodschap, dat is Hijzelf!
Want Hij is het beeld, de reflectie van God onder de mensen.
Met andere woorden: als we Jezus zien, zien we God.
50 Als we luisteren naar wat Jezus zegt, horen we wat God zegt.
Als we doen wat Jezus doet, doen we wat God doet.

BRON: www.parochiedestelbergenmelle.be/nieuws/bekeer-u-en-geloof-de-blijde-boodschap

Het voornaamste gebod

34 Toen nu de Farizeeën vernamen
dat Hij de Sadduceeën de mond gesnoerd had,
kwamen zij bijeen.
35 Eén van hen, een wetgeleerde,
vroeg Hem om Hem op de proef te stellen:
36 'Meester, wat is het voornaamste gebod in de Wet?'
37 Hij antwoordde hem:
'Gij zult de Heer uw God beminnen
met geheel uw hart,
met geheel uw ziel en
met geheel uw verstand.
38 Dit is het voornaamste en eerste gebod.
39 Het tweede, daarmee gelijkwaardig:
Gij zult uw naaste beminnen als uzelf.
40 Aan deze twee geboden hangt heel de Wet en de Profeten.'

BRON: deze tekst vinden we in de Bijbel

in het _____ Testament

in _____

hoofdstuk _____ , vers _____ tot en met _____

KORTE NOTATIE: Mt 22,34-40

3.3 OVER DE KORAN

De Koran zoals we die vandaag kennen, is dezelfde Koran die de profeet reciteerde.
Ik ondersteun deze overtuiging met verschillende argumenten.

De lengte van het profeetschap van Mohammed.
Mohammed kreeg een periode van 23 jaar toebedeeld.
In de laatste 10 jaar had hij duizenden gezellen
en was hij elke dag samen met hen in de moskee.
Hij reciteerde de verzen voor hen en zorgde ervoor dat ze het ook juist lazen.

Men leerde alles van buiten in de Arabische cultuur van toen.
Geschiedenis, poëzie … ze memoriseerden alles.
De Koran telt slechts 500 pagina's.
Als we dit over 23 jaar verdelen - dat wil zeggen: zo'n 2 à 3 pagina's per maand -
dan zien we dat het binnen de menselijke mogelijkheden ligt om de Koran van buiten te leren.

De mensen geloofden dat het Gods woord was.
Mensen die geloven dat het Gods woord is,
zullen grote moeite doen om het juist te leren.
Als je bedenkt hoezeer de eerste moslims zichzelf opofferden voor hun doel,
vind ik het moeilijk om te geloven dat ze vrijwillig de woorden zouden veranderen
of aanpassingen zouden doorvoeren. Dat klinkt niet logisch.
Het is aannemelijker dat men heel ver zou gaan om de woorden exact te behouden
zoals ze door de profeet werden gezegd - zoals nog altijd wordt gedaan,
op alle leeftijden, zowel door Arabische sprekers als door andere moslims.

De Koran erkent de profeten Mozes en Jezus én hun geschriften die Hen geopenbaard zijn.
Mohammed vertelt dat alle profeten met dezelfde boodschap kwamen:
geloven in één God en alle mensen oproepen om te handelen volgens Zijn wetten.
Hij bevestigt dat ze rekenschap zullen geven van hun daden op de Dag des Oordeels.
De Koran roept joden en christenen op om vast te houden
aan de leer die hen door God gezonden werd.
Als moslim wil ik dus ook graag hebben dat christenen heel goede christenen
en joden heel goede joden zijn.
Ik veroordeel en beoordeel mensen dus niet op basis van hun geloof
omdat de Koran me leert dat God als enige het recht bezit om te oordelen
wie naar de hel of het paradijs gaat. Niemand anders kan zich dit recht toe-eigenen.

Allah wordt voorgesteld als liefdevol, barmhartig, genadevol en leidend.

Vertaling gaat vaak gepaard met interpretatie.
De schikking van de woorden van de Koran bezit een rijkdom aan betekenissen
die je onmogelijk naar het Engels of het Nederlands kunt vertalen.
In het Arabisch kan dezelfde uitspraak drie of vier verschillende betekenissen hebben
die allemaal mogelijk zijn.
Het Engels bevat simpelweg niet dezelfde woorden met zo'n veelvoud aan betekenissen.

BRON: naar een interview van Abdel Haleem door Halal Monk
kifkif.be/cnt/artikel/abdel-haleem-de-taal-van-de-koran-1119

4.1 INSPIRATIE IN DE BIJBEL

opdracht **16**

Bijbelse inspiratie

- ○ Ik lees onderstaande Bijbelverzen uit het boek 'Bijbel in Gewone Taal'.
- ○ Ik markeer de woorden die me raken.
- ○ Ik maak kleine tekeningetjes bij de tekst.
- ○ Ik plaats '?' bij wat ik niet begrijp.
- ○ Ik noteer mijn vraag aan de verschillende personages hiernaast.
- ○ Ik plaats '!' bij wat me raakt.
- ○ Ik plaats emoji's die mijn gevoel erbij uitdrukken.
- ○ Ik noteer een herinnering die in me opkomt.

6 Denk aan Hem bij alles wat je doet,
dan zal Hij je helpen.
Sp 3,6

1 De Heer zorgt voor mij
zoals een herder voor zijn schapen zorgt.
Hij geeft me alles wat ik nodig heb.
2 Hij leidt mij,
zoals een herder zijn schapen leidt
naar groen gras en fris water.
3 Bij de Heer ben ik veilig,
Hij geeft mij nieuwe kracht,
zo goed is Hij.
Ps 23,1-3

4 Liefde is geduldig en vriendelijk.
Liefde is: niet jaloers handelen,
niet vertellen hoe goed je bent,
jezelf niet belangrijker vinden dan een ander.
1 Kor 13,4

2 Doe niet zoals de mensen die zonder God leven.
Maar leef als nieuwe mensen.
Want God geeft jullie de wijsheid
om zijn wil te kennen.
Daardoor weten jullie
wat goed is,
en volmaakt
en waar God blij mee is.
Rom 12,2

6 Maak je geen zorgen,
maar vraag God alles wat je nodig hebt.
Bid tot God, wat er ook gebeurt.
En dank Hem altijd.
7 Dan zal God zijn vrede aan jullie geven.
Dat is een vrede die geen mens ooit gekend heeft.
Die vrede zal jullie gevoelens en jullie gedachten
beschermen tegen alle kwaad.
Want jullie horen bij Jezus Christus.
Fil 4,6

4 Zo kostbaar zijt gij in mijn ogen,
zo waardevol: Ik heb u lief.
Jes 43,4 - Willibrord

7 Als je iets vraagt, zul je het krijgen.
Als je iets zoekt, zul je het vinden.
Als je op de deur klopt, wordt voor je opengedaan.
8 Want iedereen die om iets vraagt, zal het krijgen.
En iedereen die iets zoekt, zal het vinden.
En voor iedereen die klopt, wordt de deur opengedaan.
Mt 7,7-8

12 Laat dus de zonde niet heersen in uw sterfelijk lichaam,
gehoorzaam haar niet!
13 Stel uw ledematen niet in dienst van het kwade
als werktuigen van ongerechtigheid.
Bied uzelf aan God aan
als mensen die uit de dood ten leven zijt opgestaan.
Offer Hem uw ledematen
als werktuigen in dienst der gerechtigheid.
Rom 6,12-13 - Willibrord

IK KAN

- ○ 22 - **verwoorden** wat me raakt in Bijbelverzen
- ○ 23 - **me laten inspireren** door Bijbelfragmenten

4.2 IK VERANKER - IK VERANDER

opdracht **17**

Zelfreflectie

○ Ik noteer wat me **geraakt** heeft in dit terrein.

○ Ik noteer wat ik heb **bijgeleerd** tijdens de afgelopen lessen.

○ Ik noteer wat ik zeker wil **onthouden**.

○ Ik noteer wat ik wil **uitproberen** in mijn eigen leven wat mijn leven **meer kwaliteit** zou kunnen geven.

○ Ik noteer wat de gelijkenissen en/of verschillen zijn met mijn **kijk op het leven.**

IK KAN

○ 24 - **verwoorden**: mijn gedachten, gevoelens, ervaringen, gewaarwordingen, waarnemingen, daden
○ 25 - **verwoorden**: mijn innerlijke stem, Gods Aanwezigheid

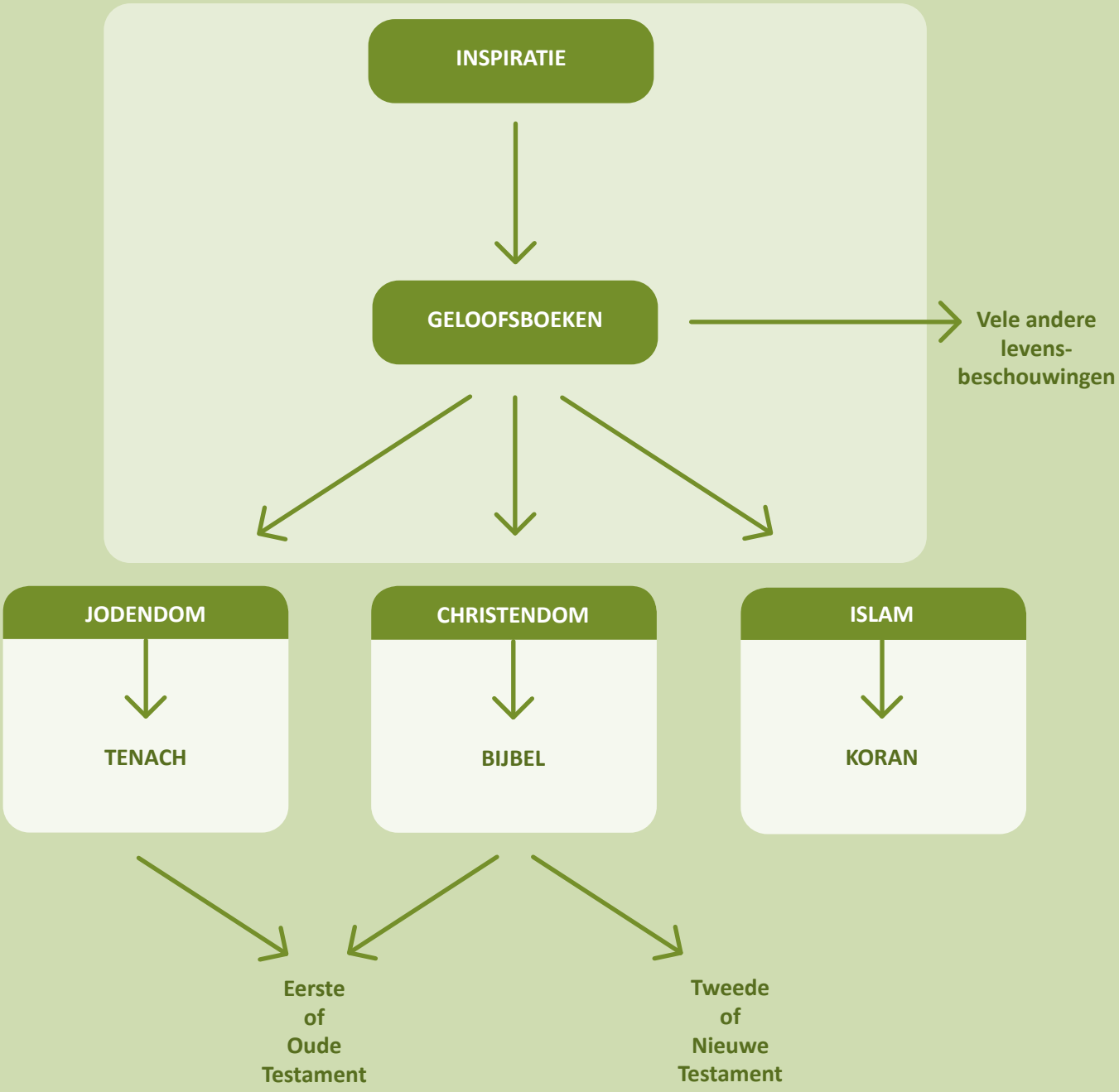
INSPIRATIE
GELOOFSBOEKEN
Vele andere levens-beschouwingen
JODENDOM
TENACH
CHRISTENDOM
BIJBEL
ISLAM
KORAN
Eerste of Oude Testament
Tweede of Nieuwe Testament

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Reflect 1.6

Klas:

Naam:

WOORDENLIJST

GODSDIENST
1ste graad A

REFLECT

Concept en lay-out: Mieke Vanraes
Verantwoording beeldmateriaal
Alle grafieken, schema's, tabellen, illustraties: Mieke Vanraes
Foto's: PxHere - tenzij anders vermeld

1ste druk 2022

© 2022 Diligentia Uitgeverij bvba Wondelgem

Wettelijk Depot D/2022/0067/1

ISBN 9789464205091

NUR 126 -128

Reflect 1 en 2 Woordenlijst Leerwerkboek conform de nieuwe leerplannen 2019
Auteurs: Mieke Vanraes, Hilde Van den Steen

Verantwoordelijke uitgever: Diligentia Uitgeverij, Industrieweg 122 A5 9032 Wondelgem, België www.diligentia-uitgeverij.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

REFLECT
1ste graad

WOORDENLIJST

‘Wie zoekt,
die vindt.’

A

aalmoes (de)	een vrijwillig gedane schenking of gift aan iemand die het nodig heeft	R1-5
Aanwezige	- de naam voor God - benoemt dat God er is, in alles en in iedereen	R1-2
Adam	- de naam van de eerste man in de Bijbel - betekent 'Mens'	R2-1
advent (de)	- de voorbereidingstijd op Kerstmis - het begin van het nieuwe kerkelijk jaar	R1-5
afscheid (het)	- het moment dat je iemand groet die weggaat - het moment dat je iemand groet als je zelf weggaat - een laatste groet	R2-3
afweergedrag (het)	het gedrag waarbij men iets of iemand wegduwt om zo de pijn niet te moeten voelen	R2-3
Allah	- de naam voor God in de islam - betekent 'Schepper, Verhevene'	R1-2
allegorie (de)	- de symbolische voorstelling van een abstract begrip - een verhaal dat naast een letterlijke ook een symbolische, religieuze betekenis heeft	R2-3
apostel (de)	- de gezondene - gestuurd door iemand anders	R1-4
apostelen (de)	- de twaalf leerlingen van Jezus gezonden om het Goede Nieuws dat ze van Hem leren, door te vertellen	R1-4
atheïsme (het)	- stroming binnen het humanisme - manier van denken die het geloof in een god of goden afwijst die aanneemt dat er geen god of goden (kunnen) bestaan die zeer sceptisch is tegenover bovenzintuigelijke zaken - pas ontstaan in de 18de eeuw	R2-2
ayyaam	Arabisch voor periode, fase of tijdsspanne	R2-1

Babylonische Ballingschap (de)	de ballingschap van de Joden in Babylonië	R2-1
balling (de) = de banneling (de)	iemand die in ballingschap is	R2-1
ballingschap (de)	gedwongen verblijf in een ander land omdat men in zijn eigen land niet meer mag wonen	R2-1
bar mitswa (de)	het joods overgangsritueel voor 13-jarige jongens	R1-5
barmhartigheid	- medeleven tonen vanuit de goedheid van God - 'warm-hartigheid'	R2-3
bat mitswa (de)	het joods overgangsritueel voor 12-jarige meisjes	R1-5
bedevaart (de)	- de pelgrimage of de pelgrimstocht - de reis naar een plaats die een bijzondere betekenis heeft binnen een religie - tocht met een religieuze of spirituele bedoeling	R2-4
bedevaartsoord (het)	de plaats waarheen men op bedevaart gaat	R2-4
bekeren	zich keren naar Gods Licht en Liefde en hierdoor liefdevoller leven	R2-1
beleven	- ervaren - meemaken - ondervinden	R1-1
beminnen	liefhebben	R1-1
bezinnen	- nadenken - mediteren - stilstaan bij iets met zijn hele mens-zijn	R1-3
Bhagavata Purana (de)	- de Krishna-bijbel - 3 100 v.Chr. - het belangrijkste heilig boek van de hindoes - Bhagavata = de Heilige, de Heer - Purana = vertelling	R2-1
bidden	- open komen voor, ontvankelijk worden - gericht zijn op Gods Aanwezigheid - spreken met God, een god of een heilige - contact zoeken met God - er zijn verschillende soorten gebed: dankgebed, smeekgebed, schuldbelijdenis, voorbede, aanbidding, gebed om vergeving ... gewoon 'zijn' in de stilte van je hart.	R1-1

B

biechtgesprek (het)	het gesprek tijdens het sacrament van de verzoening waarbij de gelovige zijn fouten en tekortkomingen uitspreekt en bij God brengt om vergeving te ontvangen en dan zijn leven te beteren.	R2-3
Big-Bangtheorie (de)	- de oerknaltheorie - de populaire benaming van de theorie die zegt dat 13,8 miljard jaar geleden het heelal ontstond uit de explosie van één enorm heet punt zie ook cursus geschiedenis 1ste jaar	R2-1
Bijbel in Gewone Taal (de)	- de Bijbelvertaling in het Nederlands uit 2014 - een vertaling uit het Hebreeuws en uit het Grieks naar dagelijks gebruikt Nederlands	R1-2
bijbels leerhuis (het)	- methode voor bijbelse geloofsverdieping waarbij de Bijbeltekst als Woord van God op mijn leven wordt gelegd zo vindt men wegwijzers om in liefde te leven - oorsprong: in het jodendom: het samenkomen om de thora en de geschriften van de rabbijnen als Woord van God op het dagelijkse leven te leggen. Zo vindt men wegwijzers om in liefde te leven.	R2-1
bisschop (de)	de katholieke leider van een bisdom	R1-5
bovennatuurlijke (het)	- het buitenzintuigelijke - het fijnstoffelijke - wat we niet met onze gewone zintuigen kunnen waarnemen	
Brahma	- de naam voor één eigenschap, beeld van God in het hindoeïsme - betekent 'God als Schepper'	R2-1
broos	kwetsbaar, zwak, breekbaar, teer, teder	R2-1
bruid (de)	de vrouw die in het huwelijk treedt	R1-5
bruidegom (de)	de man die in het huwelijk treedt	R1-5

carnaval (de of het)	feest in het weekend vóór of op de vooravond van de vasten waarbij mensen zich verkleden, eten en drinken	R1-5
catechese (de)	- het mondeling geloofsonderricht, de geloofsoverdracht - komt van het Griekse 'katechesis'	R1-5
catechist (de)	- de persoon in de Katholieke Kerk die mensen begeleidt bij de voorbereiding op de sacramenten	R1-5
celibaat (het)	- ongehuwd zijn en geen seksuele relatie hebben - een bewuste keuze van een groep religieuze mensen met als doel meer tijd en ruimte vrij te hebben voor God en wat met God te maken heeft - voor katholieke priesters en kloosterlingen een verplichting	R1-2
chrisma (het)	mengsel van olijfolie en een kruidenmengsel dat gezegend wordt en als heilige olie gebruikt wordt bij het doopsel en bij het vormsel in de Katholieke Kerk	R1-5
christelijke spiritualiteit (de)	de manier van leven waarbij de geliefde mens - zich bemind weet door God de Vader - wil verbonden leven in zelfgevende liefde voor God, de naaste en zichzelf, met zorg voor de schepping - zich laat inspireren door Gods goede Geest om te leven zoals Jezus - Jezus beter wil leren kennen om van Hem te leren om met Hem te leven - vraagt om dagelijkse innerlijke 'communio' (zie communie) met Jezus en God door • te bidden, te mediteren • tijden van 'Zijn' • godsverbonden te handelen	R2-2
Christus	- Messias, Gezalfde - de Hebreeuwse Bijbel vertelt dat profeten, hogepriesters en koningen gezalfd worden bij het ontvangen van hun taak om er zich van bewust te zijn dat deze taak van God komt dat ze dus medewerkers zijn aan het Rijk Gods dat ze niet door en voor zichzelf leven en werken - de titel 'Jezus Christus' wijst erop dat Jezus zich ervan bewust was dat ook Hij deze taak had te leven vanuit verbondenheid met God aan mensen Gods Liefde te tonen in woord en daad	R1-5
chronologisch	- volgens de tijdsvolgorde - het oudste eerst	R1-4
chronos	- tijd van de klok - kloktijd - prestatietijd	R1-5

C

communie (de)	- het onderdeel van een katholieke misviering waarbij de gelovige een hostie krijgt - oorsprong: Latijn 'communio' wat 'gemeenschap' betekent	R1-5
communie (de)	- het mystiek moment in een katholieke misviering waarbij gelovigen een hostie ontvangen - de hostie noemt men ook 'Lichaam van Christus' - van het Latijn 'communio' = gemeenschap - door de communie, door de hostie wordt de gelovige één met Christus, verbindt zijn innerlijk licht met Christus' Licht	R1-2
te communie gaan	- het moment waarop de gelovige een hostie ontvangt - verwijst naar het Laatste Avondmaal	R1-5
communisme (het)	- een sociale, politieke en economische ideologie gericht op de verwezenlijking van een klassenloze en socialistische samenleving - gebaseerd op gemeenschappelijke eigendom van de productiemiddelen en met openbare instellingen, waarbij iedereen produceert naar vermogen en neemt naar behoefte	R2-2
compensatiegedrag (het)	gedrag waarbij de pijn vervangen wordt door afleiding/verslaving	R2-3
consumptiemodel (het)	manier van leven waarbij het verbruiken van goederen voorop staat	R2-2
cultuur (de)	het geheel van gebeurtenissen op het gebied van kunst, ontspanning, uitgaan, creativiteit, zich uitdrukken ...	R1-2

D

dageraad (de)	- de periode van schemering, direct voorafgaand aan de zonsopgang - er is al wat licht aan de hemel terwijl de zon nog niet aanwezig is	R1-5
denk-geest (de) = de mind (de)	- de gedachten - de plannen - de beslissingen - de keuzes	R1-1
deporteren	gedwongen wegvoeren naar een plaats die men niet wil	R2-1
dictatoriaal regime (het)	- de regeringsvorm waarbij de machthebber(s) zelf bepalen wat er in het land gebeurt - de bewoners hebben geen inspraak en worden meestal slechter van dictatuur	R2-2
diepte-ervaring (de)	- indrukwekkende, diepgaande ervaring die mij helemaal doet stilstaan - als ik eraan terugdenk, kan ik het bijna opnieuw beleven - de ervaring geeft mij kracht - toch kan ik dat moment nooit meer hetzelfde beleven - dit raakt mij als mens op een dieper niveau	R2-2
divers	verschillend	R1-2
diversiteit (de)	- de verscheidenheid - de verschillen tussen mensen, culturen ... - merk op: Iedereen is uniek, anders en evenwaardig	R1-2
dooreengeschud zijn	hard geraakt worden	R2-3
doopsel (het)	- één van de zeven sacramenten	R1-5
dopen	- ritueel waarbij iemand wordt ondergedompeld in water - hierbij krijgt de dopeling zijn naam - moment van bekering, omkering	R1-5
drie-eenheid (de): God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest = Drievuldigheid (de)	- God in het christendom - in veel takken van het christendom ervaart en gelooft men • dat God één is • tegelijk dat God drie in één is - net zoals water in drie vormen voorkomt: • vloeibaar water, ijs en gas = waterdamp • drie keer water, drie keer hetzelfde maar zo anders • zo ervaart men God als aanwezig in de mens, in de schepping = God de Zoon als de Bron, de Schepper = God de Vader als de uistralende Boodschapper van God, Energie, Liefde = God de Heilige Geest	R1-2

D

Droom, Gods	zie Rijk Gods - p. 24	R1-5
duivel (de)	- iemand die mensen weghoudt van hun diepste kern, eigenheid = besef dat ze Gods kind zijn - oorsprong: Grieks - 'diabolos' - betekent: • lasteraar • iemand die de zaken verwart • iemand die de feiten verdraait • door-elkaar-gooier • iemand die Gods orde, Gods Liefdeswet verstoort - op die manier verpersoonlijkt de duivel • het kwade: goddeloosheid, onrecht, alles wat jezelf, de wereld, Gods droom kapot maakt • waardoor verleiding, tweestrijd ontstaat in het gemoed van mensen • de illusie dat je slechts materie bent	R2-2
duurzaamheid (de)	- belangrijk begrip uit de ecologie - de eigenschap van biologische systemen om voor onbepaalde tijd divers en productief te blijven - het uithoudingsvermogen van de schepping	R2-1
dynamiek (de)	- de beweging - de energie - de verandering	R1-2

ecologie (de)	- de studie van de levende wezens in een bepaalde omgeving - de omgevingsbiologie - de de wisselwerking = relatie tussen levende wezens onderling én de niet-levende milieufactoren zoals klimaat, bodem, water …	R2-1
ecologische bekering (de)	de bekering waarbij men meer zorg gaat dragen voor de natuur, de schepping, het milieu ...	R2-1
eed (de)	een plechtige belofte of verklaring	R1-5
eerste taal (de)	- de letterlijke taal - de taal van feiten, cijfers en materiële zaken - geeft het objectieve weer	R1-1
eigenheid (de)	de identiteit	R1-2
emoji (de)	de weergave van een emotie door middel van een afbeelding of een teken	R1-3
emotie (de)	de innerlijke beleving of het gevoel dat door een bepaalde situatie wordt opgeroepen of spontaan kan optreden	R1-3
encycliek (de)	een wereldbrief met een boodschap van de paus, bedoeld voor alle mensen	R2-1
engagement (het)	de verbintenis tot inzicht, ervoor willen gaan	R2-1
engagementsverklaring (de)	verklaring waarbij men een engagement op zich neemt	R2-1
erkende levensbeschouwing (de)	- die levensbeschouwingen die in België subsidies krijgen van de overheid - betalen van de lonen van bedienaren van de godsdienst, godsdienstleerkrachten, enz.	R1-2
escalatie (de)	een conflict dat steeds erger wordt	R2-3
eucharistie (de)	het sacrament in de Katholieke Kerk waarin het Laatste Avondmaal opnieuw wordt gevierd	R1-2
Eva	- naam van de eerste vrouw in de Bijbel - betekent 'Moeder van alle levenden'	R2-1
evangelie (het)	komt van de Griekse woorden 'eu angelion' wat betekent 'goede of blijde boodschap' of 'goed nieuws'	R1-6
evenwaardig	- even veel waarde hebben - gelijkwaardig, merk op: dit is niet hetzelfde als gelijk zijn	R1-2
evolutietheorie van Darwin (de)	de theorie over de ontwikkeling van alle levensvormen op aarde zie ook cursus geschiedenis 1ste jaar	R2-1

F

Feest Vrijzinnige Jeugd (het)	een vrijzinnig ritueel om de overgang van lagere school naar de middelbare schooltijd, van kind naar jongvolwassene, te vieren	R1-5
feesten	vieren	R1-5
filosoferen	- leren vragen stellen - diep en wetenschappelijk leren nadenken over de diepe vragen over het leven en zichzelf	R2-4
fysiek	- lichamelijk - wat met mijn lichaam te maken heeft • door waar te nemen met de zintuigen • door de reactie gewaar te worden, gewaar te zijn • door wat ik doe met mijn lichaam door hoe ik me uitdruk met mijn lichaam	R1-1

G

gebed (het)	- woorden, teksten die men luidop of in stilte zingt of uitspreekt tegen God = het bidden - gesprek met god of een heilige - in een gebed zoekt de gelovige contact met God - er zijn verschillende soorten gebed: dankgebed, smeekgebed, schuldbelijdenis, voorbede, aanbidding, gebed om vergeving	R1-3 R1-5
gebedshouding (de)	de lichaamshouding tijdens het gebed	R2-4
gebedskleed (het)	de rechthoekige doek die door joodse mannen gedragen wordt tijdens het gebed	R2-4
gebedsmantel (de) of talliet (de)	een rechthoekig omzoomd gebedskleed met draadjes aan de vier hoeken, dat door joodse mannen over de schouders gedragen wordt tijdens het ochtendgebed	R1-5
gelijkwaardig	- evenwaardig - dezelfde waarde hebben	R1-1
geloofsgemeenschap (de)	- de religieuze gemeenschap - groep mensen die dezelfde religie volgen - een verzameling mensen met hetzelfde geloof	R1-2 R1-5
geloofsgetuigenis (de)	tekst, gebed waarin men datgene wat men gelooft, verkondigt	R2-4

G

gemeenschap (de)	synoniem voor groep	R1-2
gemeenschapsleven (het)	- het leven in een gemeenschap - samenleven in een groep	R1-5
generatie (de)	- de groep mensen van ongeveer dezelfde leeftijd, uit dezelfde tijdsperiode in de geschiedenis - een generatie beslaat ongeveer 25 jaar	R1-3
Genesis	- Hebreeuws voor 'in den beginne' over de schepping, het ontstaan - het allereerste boek in de Bijbel in het oude of eerste testament, niet het oudste boek	R2-1
gerechtigheid	wat schappelijk, geoorloofd, eerlijk is	R2-3
geweldscirkel (de)	de negatieve spiraal	R2-3
glorie (de)	de roem, de eer, de faam, de glans, de heerlijkheid, de hulde	R2-1
godsdienst (de)	- die levensbeschouwing die het bestaan van één God of meerdere goden ervaart - daarom willen zij leven naar de wil van God en ten dienste staan van God en zo van mensen - het geloof van een groep - de leer, tradities en rituelen van een geloof - synoniem: de eredienst	R1-2 R2-2
grens (de)	- de afscheiding - de scheiding tussen wat wat toegelaten is en wat niet	R2-1
groep (de)	een aantal bij elkaar horende mensen	R1-2

H

handoplegging (de)	een mens de handen opleggen of boven het hoofd houden als gebaar en teken van zegen, bescherming, gedragenheid, verbinding met God waarbij een zegen wordt uitgesproken	R1-5
Heilige Geest (de)	- Gods werkende Aanwezigheid in de mens en in de schepping - Gods Levensadem - Gods Liefdeskracht - Gods Scheppingskracht - komt als Helper bij de mens die zich ervoor openstelt	R1-2 R2-2 R1-5
heimwee (de of het)	- oorsprong: heim = huis / wee = pijn - pijnlijk gemis van thuis, verlangen naar thuis met zijn geborgenheid en met de zekerheden van het bekende - vooral op een onbekende plek, bv. op vakantie	R2-1
herdenken	- gedenken - herinneren - officieel = plechtig en dankbaar stilstaan bij een gebeurtenis of bij iemand met betekenis uit het verleden	R1-5
het betekent iets voor mij	- het beïnvloedt mij omdat ik er de zin van inzie - het raakt me - het is waardevol voor mij	R1-2
100-dagenviering (de)	feest waarbij studenten vieren dat ze na 100 dagen zullen afstuderen	R1-5
hostie (de)	- symbool voor 'communio' - contact met Jezus en met God - de hostie wordt ook 'het Lichaam van Christus' genoemd - katholieken geloven en ervaren dat Jezus in de hostie op mystieke wijze aanwezig is	R1-5
humanisme (het)	- de manier van denken waarbij de mens en de wetenschap centraal staan - de vrijzinnigheid	R2-1
humanisten (de)	de vrijzinnigen	R2-2
humanistische waarden (de)	de waarden zoals verdraagzaamheid, gelijkwaardigheid, vrijheid, broederlijkheid ... die men nastreeft vanuit een humanistische levensvisie	R2-2

icoon (het)	een schilderij op hout van Christus of een heilige	R1-2
identiteit (de)	- wie je officieel bent, in de vorm van je naam, adres, geboortedatum - wat voor iemand of iets karakteristiek = typisch = kenmerkend is • je eigenheid • je karakter • je persoonlijkheid	R1-2
iemand een naam geven	noemen, een plek en betekenis geven, leren kennen	R2-1
iftar-maaltijd (de)	de maaltijd die gedurende de ramadan direct na zonsondergang door moslims wordt gegeten	R1-5
impact hebben op (een)	- een effect hebben op iets of iemand - iets of iemand beïnvloeden	R1-5
in confrontatie met	een onaangename ontmoeting die heel tegenstrijdige gevoelens opwekt	R2-3
In het geheugen griffen	zich nog heel goed herinneren	R1-5
individualisme (het)	- de manier van denken en van leven waarbij het belang van het individu boven het belang van de gemeenschap wordt geplaatst - de filosofische stroming waarbij de nadruk op het individu ligt	R2-2
initiatie (de)	- de eerste kennismaking - de inwijding - de opneming in een groep - gaat gepaard met rituelen	R1-5
initiatiesacrament (het)	het sacrament waarbij iemand - kennis maakt met het geloof - opgenomen wordt in een gemeenschap Bv.: in de Katholieke Kerk	R1-5
innerlijke genezing (de)	- de genezing van innerlijke pijn, van innerlijk gekwetst zijn - genezing doordat Je ziel God ontmoet	R1-5
inspiratie (de)	- de bezieling - de goddelijke ingeving - de levenwekkende kracht - de kracht die iemand energie geeft om te leven	R1-4
inspireren	ingevingen en ideeën ontvangen, creatief en enthousiast maken	R2-1
interpretatie (de)	de persoonlijke duiding de eigen uitleg en eigen beleving van een tekst, van een bepaald gedrag, van een gebeurtenis	R1-1

I

intuïtie (de)	- komt van het Latijn voor 'innerlijk zien' - de ingeving - het buikgevoel - de eigenschap dat je iets aanvoelt zonder erover te denken - je zesde zintuig - de taal, de stem van God in jezelf	R1-6
intuïtief	- gevoelsmatig - zielsgestuurd - een manier van waarnemen met je innerlijke kompas - gestuurd door God	R1-1
islam, (de) vijf zuilen van de islam	verzamelnaam gebruikt voor de vijf meest fundamentele religieuze verplichtingen van elke moslim	R1-5

J

Jahwe of Jahweh	- naam voor God in het jodendom - in de Hebreeuwse Bijbel de naam van God - komt van de Hebreeuwse lettercombinatie Jod-Hee-Waw-Hee - deze lettercombinatie = het tetragram - betekenis: 'Ik ben die Ik ben' en 'ik zal er zijn ' • Aanwezige, Nabije • Bevrijder uit angst en onderdrukking • dé Intelligente Bron van de hele schepping, van elke mens, ook van de evolutie in de natuur • Liefde, Bron, God - andere levensbeschouwingen benoemen Aanwezige Liefde als Bron, als Allah, als Brahma, als God	R1-1 R1-2 R2-1
joods-christelijk denken (het)	de manier van denken gebaseerd op de Joodse manier van denken, en vervolgens verder veranderd door Christelijke invloeden	R2-1

K

kairos	- tijd van het hart - harttijd - zonder tijdsbesef - belevingstijd, tijd van enkel aanwezig zijn	R1-5
kans (de)	- de gelegenheid - de mogelijkheid	R2-1
karakter (het)	- hoe iemand in elkaar zit in zijn gedragingen en reacties - het geheel van eigenschappen die de unieke eigenheid vormen = de identiteit	R1-2
Katholieke Kerk (de)	groep mensen die in Jezus geloven = christenen en die zich verenigen onder het beleid van de paus van Rome	R1-4
keppeltje (het)	het klein hoofddeksel voor mannen in het jodendom	R1-2
kerk (het), instituut	- als men spreekt over het instituut Kerk i.p.v. over de kerkgemeenschap benadrukt men dat de Kerk ook een geheel van mensen is, waar soms machtsmisbruik heerst i.p.v. te leven volgens het evangelie zoals het bedoeld is	R2-2
kick (de)	- een wauw-ervaring ik wil dit zo snel mogelijk opnieuw doen, beleven	R2-2
klimaat (het)	- de gemiddelde weerstoestand de temperatuur, de windkracht, de bedekkingsgraad en de neerslag over een periode van minimaal 30 jaar	R2-1
Koran (de)	het heilig boek van de moslims, de islam	R2-1
kosmologie (de)	de wetenschap die de gehele opbouw en de evolutie van het heelal bestudeert	R2-1
kwalitatief	wat te maken heeft met de kwaliteit	R1-3
kwaliteit	erg goede eigenschappen bezitten	R1-3
kwantitatief	wat te maken heeft met de hoeveelheid	R1-3
kwantiteit (de)	met betrekking tot de hoeveelheid van iets	R1-3
kwetsuur (de)	de verwonding, de blessure	R2-3

L

Laudato Si	'Geloofd zijt Gij' - een brief van de paus	R2-1
lentefeest (het)	het vrijzinnig ritueel om de overgang van kleutertijd naar lagere schooltijd te vieren	R1-5
levensadem (de)	- de levenskracht - Rouach, Chi, Ki, Aum …	R2-1
levensbeschouwelijk	horend bij de levensbeschouwing	R1-5
levensbeschouwing (de)	- de levensvisie - de manier waarop iemand naar het leven kijkt: • wat Leven betekent voor deze mens • wat de waarde en de betekenis van het leven is • hoe er geleefd moet en kan worden volgens deze mens	R1-2 R2-2
levenskracht (de)	- Gods Liefde stroomt door mij heen en geeft mij leven - de levensenergie	R1-1
levensstijl (de)	de manier van leven	R2-1
liberaal-joodse gemeenschap (de)	de stroming binnen het jodendom ontstaan in de 19de eeuw met als doel het Joodse leven af te stemmen op het moderne leven, zodat de strikte naleving van strenge godsdienstige wetten en rituelen niet langer vereist is	R2-4
liefdadigheid (de)	de hulp die je geeft uit goedheid, niet omdat je er zelf beter van wordt	R2-4
lineair ontwikkelen	- ontwikkelen, evolueren volgens één lijn - het ene na het andere	R2-1
lineaire	- in één lijn - in dezelfde richting - in een rechte lijn na elkaar komend	R1-3
liturgie (de)	alles wat te maken heeft met religieuze vieringen en herdenkingsmomenten: de gebeden, de kleuren = liturgische kleuren, de gewaden, de plechtige gebaren	R1-4
liturgisch	wat met liturgie te maken heeft	R1-4
lotusbloem (de)	de waterplant met roze bloemen symbool van zuiverheid in het hindoeïsme en het boeddhisme	R2-1

M

maatschappij (de)	- de samenleving - alle mensen samen	R1-5 R1-2
meditatie (de)	waakzaam = alert onbeweeglijk zitten steeds stiller worden steeds meer met de aandacht naar binnen gaan om zo open te komen ontvankelijk te worden voor gericht te zijn op God en te luisteren naar God, de Liefdevolle Aanwezige	R1-3
mediteren	tijdens een stiltemoment open komen voor, ontvankelijk worden, gericht zijn op (Gods) Aanwezigheid en luisteren naar God, de Liefdevolle Aanwezige	R1-1 R1-2
meerwaarde (de)	- wat iets meer waarde geeft - wat iets belangrijker maakt	R1-2
mensbeeld (het)	- wat het betekent om mens te zijn - hoe men de mens ziet, ervaart	R2-4
milieu (het)	- de natuurlijke leefomgeving - de omgeving die levende wezens beïnvloedt, waarmee levende wezens in relatie staan - belangrijke onderdelen van het milieu voor levende wezens zijn: het klimaat, de bodem, de lucht, de grondstoffen, het water, de dieren, de planten en de mensen	R2-1
mondelinge traditie (de)	de periode waarin verhalen van een volk enkel worden doorverteld	R2-1
morele gezag (het)	wie iets te zeggen heeft over hoe mensen zich horen te gedragen	R1-2
moskee (de)	- het heilig gebouw in de islam waar men samenkomt om te bidden - de gebedsruimte voor moslims - het gebedshuis voor moslims	R1-2 R1-5
moslims (de)	gelovigen die behoren tot de islam	R2-1
mystiek (de)	- geheimzinnig en onverklaarbaar - bovennatuurlijk - wat door de zintuigen niet wordt waargenomen - wat met het hogere bewustzijn te maken heeft - de ervaring van eenheid tussen mens en God het hartstochtelijk streven en verlangen naar een persoonlijke vereniging van de ziel met God	R1-2
mythologie (de)	de verzameling van verhalen over goden en over het ontstaan van mens en wereld	R1-3

N

natuur (de)	- de grond, het water, de lucht met alles daarop en daarin - alles wat NIET door mensen geproduceerd wordt	R2-1
negatieve spiraal (de)	de kettingreactie waarbij de ene negatieve gebeurtenis de andere veroorzaakt	R2-3
netwerk (het)	het geheel, als een net, waarin mensen of dingen met elkaar verbonden zijn	R1-2
niet hoe je valt, wel hoe je opstaat	- vallen is niet de kern, het hoort bij het leven - de manier waarop we reageren, hoe we ermee omgaan bepaalt onze levenskwaliteit	R1-1
niet-confessioneel	niet-godsdienstig	R1-5
Nieuw Testament (het) = Tweede Testament (het)	- een verzameling religieuze geloofsgeschriften behorend tot het christendom - het vormt het tweede deel van de Bijbel - het beschrijft de daden en woorden van Jezus	R1-2

offer (het)	iets waar men aan gehecht is toch schenken aan een god, aan een heilige, aan een medemens, aan een levend wezen, aan de aarde	R1-5
onrechtvaardigheid (de)	wat niet overeenkomt met eerlijk handelen	R2-3
onverschillig	zonder belangstelling, niet geraakt zijn	R1-3
orthodoxe joden (de)	de groep Joden die strikt volgen wat er in de Thora staat	R1-5
Oude Testament (het) = Eerste Testament (het)	- een verzameling religieuze geloofsgeschriften behorend tot het jodendom en tot het christendom - het vormt het eerste deel van de Bijbel - het beschrijft de geschiedenis van het Joodse volk op weg met God, tot voor de geboorte van Jezus	R1-2
overgangsritueel (het)	het ritueel dat de verandering of overgang van de ene situatie naar de andere viert, begeleidt, vergemakkelijkt bv. de overstap van kind naar jongere of van jongere naar volwassene	R1-5

P

paradijsverhaal (het)	één van de twee Bijbelse scheppingsverhalen over het ontstaan van mens en wereld	R2-1
perikoop (de)	in de liturgie een gedeelte uit de Bijbel	R1-6
perkament, het	het dun papierachtig vel gemaakt van dierenhuid	R2-4
pijn (de)	- het onaangenaam gevoel in (een deel van) het lichaam - het verdriet	R2-3
priester (de)	- in de meeste religies een bedienaar die als leider of voorganger van de eredienst optreedt, als bemiddelaar tussen de godheid en de mensen - de katholiek geestelijke - de man die voorgaat in de katholieke eredienst	R1-5
procesgericht zijn	- het proces dat voorafgaat aan iets creëren of tot stand brengen - vergelijkbaar met op reis gaan: er is de bestemming = het einddoel én de hele weg ernaartoe: zoeken, experimenteren, problemen oplossen, stilstaan, verdwalen, hulp leren vragen en krijgen, enz. Merk op: De tijd om iets te maken, het laten groeien van een werk of een creatie is even belangrijk! - niet enkel het resultaat	R1-3
psychisch	- wat te maken heeft met het denken, met de geest = met de mind - mentaal = rationeel - wat te maken heeft met het hart, met gevoelens - emotioneel = gevoelig	R1-1

Q

quote (de)	- het citaat - een uitspraak van iemand, wat iemand gezegd heeft	R2-1

rabbijn (de)	de joodse geestelijke leider/leraar	R1-2
ramadan (de)	de vastentijd bij moslims elke dag tussen dageraad en zonsondergang	R1-5
rechtvaardigheid (de)	het juiste, eerlijke handelen	R2-3
reconstrueren	- opnieuw opbouwen, bv. het reconstrueren van het gebouw - de gebeurtenissen volledig terug samenstellen, bv. de precieze opeenvolging van de gebeurtenissen vanaf dat moment kon later niemand meer reconstrueren	R1-4
reflecteren	- nadenken over - terugkaatsen - weerspiegelen van licht - Gods Licht en Liefde ontvangen, innerlijke spiegelen en terugkaatsen/doorgeven naar anderen	R1-3
religare (Lat.)	zich verbinden met	R1-1
religie (de)	- die levensbeschouwing die de verbinding met het 'hogere' ervaart, met een realiteit buiten het 'zichtbare en tastbare' ervaart - de 'hogere, onzichtbare wereld' is voor mensen met een religieuze levensbeschouwing verschillend: God, goden, de kosmos of de oorsprong ervan, het licht of de Oorsprong ervan, de Aanwezige, de Alomtegenwoordige - oorsprong: van het Latijn 'religare' betekenis 'opnieuw verbinden'	R1-2
religieus ritueel (het)	een opeenvolging van handelingen in een bepaalde volgorde op een welbepaalde plaats waarbij men zich met goddelijke aanwezigheid, met 'het hogere', met God verbindt	R1-5
religieus zijn	- ervaren dat de mens een 'bezielde mens' is - bewust zijn en/of ervaren van goddelijke aanwezigheid, van de Bron, van het 'hogere', van het 'onzichtbare'	R1-1
religieuze rustdag (de)	- oorsprong: de dag waarop God rustte na zes dagen waarin Hij alles gecreëerd = geschapen had - betekenis: de dag waarop mensen heilige Kaïros-tijd krijgen om hun relatie met God, met de mens, met zichzelf en met de schepping aandacht te geven, te eren, te beleven	R2-1

resultaatgericht werken	alle aandacht gaat naar het resultaat van wat moet worden uitgevoerd of gemaakt	R1-3
Rijk Gods (het) = het Koninkrijk der Hemelen = Gods droom	- een wereld van Liefde, Vrede en Licht - waar elke mens tot zijn recht komt - een godsontmoeting - in Gods Licht opgenomen worden, bv. Paulus wordt van zijn paard gebliksemd bv. Mozes en de brandende braamstruk	R1-4

Dit is een belangrijk begrip uit het Nieuwe Testament
Het 'rijk' is niet bedoeld als een soort koninkrijk
Dat wordt uitdrukkelijk door Jezus van Nazareth afgewezen:
"Mijn rijk is niet van deze wereld"
Het gaat veeleer om een samenleven zoals God dat wenst:
waar elke mens als een vrije geliefde mens mag leven
Waar respect is voor Moeder Aarde, voor elk levend wezen …
Overal waar stommen spreken, blinden zien, doven horen, lammen gaan,
zieken genezen, gevangenen bezocht worden, kromme mensen worden opgericht,
naakten gekleed, dorstigen gelaafd, hongerigen gespijzigd ...
is dat rijk van God aanwezig!
Dat is de toestand die God wenst voor de mensen.
Dat is reeds door profeten in het eerste testament aangekondigd.
Dat zijn 'goddelijke' toestanden.

ritueel (het)	de opeenvolging van handelingen in een bepaalde volgorde op een welbepaalde plaats	R1-3 R1-5
rode draad (de)	- het centrale thema - de kern waar het allemaal over gaat	R1-4
roots van de mens (de)	- de oorsprong - de 'wortels' - de afkomst	R2-1

sabbat (de)	- de heilige dag in het jodendom = de rustdag van zonsondergang op vrijdag tot zonsondergang op zaterdag - rustdag in de joodse godsdienst = zaterdag - oorsprong: na zes scheppingsdagen rustte God op de zevende dag - betekenis: een dag met tijd en dankbaarheid voor God, voor de medemens, voor zichzelf	R1-2 R1-5 R2-1
sacrament (het)	- het bijzondere teken in woorden, symbolen en symboolhandelingen in het christendom waardoor God de mens bijzonder nabij komt - afgeleid van het Latijnse 'sacramentum' - afgeleid van 'sacer' = heilig - de oorspronkelijke betekenis = een eed van trouw, een heilige handeling	R1-5
scharniermoment (het)	- een belangrijke moment in het leven, dat een verandering met zich meebrengt - een belangrijk overgangsmoment in de persoonlijke geschiedenis van een mens - een sleutelmoment in een mensenleven - een kantelmoment - een moment waarop een emotionele gebeurtenis plaatsvindt die iemands leven een andere richting geeft	R1-3 R1-5
scheppingsverhalen (de), bijbelse	de verhalen uit de joodse traditie over het ontstaan van de wereld	R2-1
schriftelijke traditie (de)	de periode waarin verhalen van een volk ook neergeschreven worden	R2-1
seizoenen van het leven (de)	drukken uit dat het leven van een mens in verschillende fases verloopt, net zoals in een jaar: de lente waarin nieuw leven ontstaat, de zomer waarin alles volgroeid is, de herfst waarin de natuur vruchten draagt, de winter waarin alles stilvalt, tijd voor bezinning	R2-4
solidariteit (de)	het bewustzijn van samenhorigheid en doen wat hiervoor nodig is	R1-5
speeddate (de)	- binnen een vooraf afgesproken tijd een aantal personen ontmoeten - men krijgt enkele minuten de tijd om elkaar aan te spreken	R1-2

S

spiritualiteit (de)	- wat op de ziel of het geestelijke gericht is - wat te maken heeft met de persoonlijke, innerlijke ervaring te maken heeft - wat de spirituele laag betreft	R1-2
	- dat wat te maken heeft met • mijn geest = mijn spirit = mijn ziel • het niet-tastbare • religie - de nadruk ligt op de persoonlijke, innerlijke ervaring, zoektocht naar het verenigen van het innerlijke met het goddelijke	R2-2
spiritueel	- wat te maken heeft met mijn ziel = spirit - wat de geest ziet, mystiek - verbonden met de essentie van het Leven	R1-1
stralen - ik straal	- Gods Liefde stroomt door mij heen en geeft mij Liefde - deze Liefde laat ik doorstromen naar anderen	R1-1
stress (de)	de toestand van psychische spanning en druk	R1-5
Suikerfeest (het)	islamitische feestdag, de laatste dag van de ramadan of de vastenmaand in de islam	R1-5
symboliek (de)	de betekenis van de symbolen bv. de symboliek van deze afbeelding snap ik niet bv. de symboliek van de trouwring geven heeft te maken met eeuwig trouw willen zijn aan elkaar in moeilijke en vreugdevolle momenten	R1-4
symbool (het)	- het voorwerp of het woord verwijzend naar een diepere waarheid, naar iets uit het leven dat moeilijk kan voorgesteld worden, bv. een trouwring is het symbool van eeuwig trouw zijn aan elkaar	R1-4
	- een diepere betekenis voor iets in de vorm van een teken, woord, voorwerp, mens, dier, plant, enz. - de betekenisdrager	R1-5
symboolhandeling (de)	de handeling die een diepere betekenis krijgt, heeft, draagt	R1-5
synagoge (de)	- het gewone gebedshuis van de joden - de plaats van samenkomst voor joden waar ze komen om te bidden, het woord van God te beluisteren en te bestuderen, om het vervolgens toe te passen op/in hun leven	R1-5

talliet (de) of gebedsmantel (de)	een rechthoekig omzoomd gebedskleed met draadjes aan de vier hoeken, dat door Joodse mannen over de schouders gedragen wordt tijdens het ochtendgebed	R1-5
Talmoed (de)	het geschrift met uitleg bij de Thora	R2-1
teer	broos, kwetsbaar, zacht	R2-1
Tenach (de)	de verzameling heilige boeken van het jodendom komt overeen met het Oude of Eerste Testament in de Bijbel	R1-2 R2-1
therapeut (de)	- de psycholoog - de persoon die mensen helpt die het mentaal of emotioneel moeilijk hebben om een plaats te geven aan het gebeurde	R2-3
Thora (de) ook Tora of Torah	- inhoud: de eerste vijf boeken van de Tenach met de verhalen en wegwijzers van Mozes die de grondslag = de basis van het joodse geloof vormen - betekenis: Hebreeuws woord voor 'leer, wet' = gebruiksaanwijzing, wegwijzer = een gebruiksaanwijzing voor gelukkig leven, voluit leven	R2-1 R1-5
thorarol (de)	- de met de hand geschreven tekst van de Thora - de tekst wordt op stukken perkament geschreven - zo'n 40 vellen worden tenslotte, aan elkaar genaaid tot één geheel - de uiteinden worden bevestigd aan twee stokken - met de handvatten, onder aan deze stokken, kan men de rol op- en afrollen om de tekst te kunnen lezen	R1-5
thuiskomen in zichzelf	dichter bij zijn kern, zijn diepste ik komen	R1-1
tijdsbeleving (de)	de manier waarop mensen de tijd waarnemen, ervaren	R1-3
traditie (de)	- de gebruiken en gewoontes die van de ene generatie op de andere worden doorgegeven - de oude gewoonte	R1-3 R1-5

T

transcendentie (de) transcendent	- de eigenschap van God of goden - het aardse overstijgend - op mystieke wijze ondervinden van het bovennatuurlijke, buitenzintuigelijke bv. Bernadette ervaart Maria, de Moeder van Jezus = een verschijning Mensen met een bijna-dood-ervaring - zoals cardioloog Pim Vanlommel - ervaren Gods Licht aan het einde van een donkere tunnel, ze zien een geliefde overledene die hen opwacht, ze horen Gods stem die zegt dat het hun tijd nog niet is om over te gaan naar de Wereld van het Licht	R1-1
transformatie (de)	- de verandering - het ontwikkelingsproces	R2-2
trauma (het)	- de lichamelijke beschadiging in of op het lichaam - het psychisch letsel, de emotionele schok	R2-3
twee gezichten van iets (de)	de twee kanten van iets	R1-3
tweede taal (de)	- de figuurlijke, symbolische, intuïtieve taal - de taal van beelden, gevoelens - verwoordt het subjectieve	R1-1

U

uitwisselen	- luisteren naar de ander - horen wie de ander is - de ander beter leren kennen - het is niet de bedoeling om hierover in gesprek of discussie te gaan	R2-2

V

vasten (de)	de periode waarin men vanuit een bewuste keuze minder/anders eet of drinkt of waarin men bepaalde spijzen niet eet of bepaalde dranken niet drinkt als middel om - zich uit te zuiveren - zich te leren onthechten van verlangens - te bezinnen - Gods stem, Gods aanwezigheid helderder te ervaren	R1-5
veertig	in de Bijbel is dit het symbolisch getal voor 'de tijd die nodig is' - om zich op iets nieuws voor te bereiden - om zich over iets te bezinnen, stilstaan met je hele mens-zijn	R2-2
verbindende woorden (de)	de woorden, de manier van communicatie die een band doet ontstaan tussen mensen	R1-2
verbondenheid (de)	- een netwerk vormen vanuit respect voor • mijn eigenheid • de eigenheid van anderen - het gevoel bij elkaar te horen - de samenhorigheid - de band	R1-2 R1-5
verlies (het)	iets of iemand kwijtraken	R2-3
Verlosser (de)	de Messias	R1-2
vertrouwde karakter (het)	- dezelfde manier waarop het verloopt - iets aanvoelen als vertrouwd of bekend	R1-5
verzoening (de)	de vriendschap in een relatie wordt terug hersteld	R2-3
vieren	- feesten - een feest houden - op een feestelijke manier gedenken, tijd en geld aan iets besteden	R1-5
Vishnu	één van de namen voor God in het hindoeïsme	R2-1
visualisatie	met een beeld voorstellen	R1-1
voorbeschikt	vooraf/op voorhand bestemd zijn	R2-1
vormsel (het)	- van het Latijnse 'confirmatio' - betekent vestiging, bekrachtiging, versterking - een sacrament waardoor een gedoopte de kracht van de Heilige Geest ontvangt door zalving en handoplegging om zijn geloof standvastig te kunnen belijden en vormgeven	R1-5

V

vrijdaggebed (het)	voor moslims het verplicht gezamenlijk gebed op vrijdag, na de preek van de Imam in de moskee	R1-2
vrijzinnig humanisme (het)	- de levensbeschouwing gericht op vrij denken, zingeving en menswaardigheid - de rechten van de mens vormen het referentiekader - het geloof in de onafhankelijke mens staat centraal	R1-5
vrijzinnige (de)	- de mens die behoort tot het vrijzinnig humanisme - de liberaal - de niet-religieuze - de vrijdenker	R1-5

W

waarde (de)	het geeft aan - hoe belangrijk iets is - hoe graag iemand iets wil hebben - wat op de eerste plaats komt - waar men eerst voor kiest	R1-2
wereldburger (de)	de mens die zich op de eerste plaats ervan bewust is dat hij mens is onder de mensen, boven cultuur, nationaliteit ...	R1-5
wereldjongerendagen (de)	- internationale bijeenkomsten voor jongeren, om de drie jaar georganiseerd door de Katholieke Kerk - deze dagen vinden plaats in of bij een grote stad, afwisselend in Europa of elders in de wereld	R2-2
werken van geestelijke barmhartigheid (de)	in de christelijke traditie, zeven manieren waarop men de naaste nabij is die psychisch of emotioneel lijdt	R2-3
werken van lichamelijke barmhartigheid (de)	in de christelijke traditie, zeven manieren waarop men de naaste nabij is die lichamelijk lijdt	R2-3
woestijn (de)	- een eenzame en kale plek - doet de mens stilstaan bij zijn hele mens-zijn - in de Bijbel: een plaats van overgang, van doortocht, waar het geloof in God wordt uitgezuiverd, waar men zich kan voorbereiden op een nieuwe taak	R2-2
woordweb (het)	een schema met woorden rond één begrip geordend	R2-1

Z

zalving (de)	als onderdeel van een religieuze ceremonie aanbrengen van olie of zalf waarbij een zegen wordt uitgesproken	R1-5
zedenleer (de)	- de niet-confessionele zedenleer van de vrijzinnige, humanistische levensbeschouwing - schoolvak over mens en wereld	R1-5
zelfbeeld (het)	- denkbeeldige spiegel die men zichzelf voorhoudt - het denkbeeld dat ik over mezelf heb gevormd	R2-4
zending (de)	- het wegzenden op het einde van een viering - iemand een opdracht, een missie geven	R1-5
Zeus	- andere naam voor Jupiter - de oppergod in de Griekse mythologie - de god van de bliksem en de donder	R1-3
zich overdreven outen	opvallen door de manier waarop men zich gedraagt	R2-3
zichzelf pijnigen	- zichzelf pijn doen - reactie op pijn die men niet begrijpt, niet kan controleren, waar men niets aan kan veranderen - mensen die zichzelf pijn doen, hopen hiermee vat te krijgen op hun moeilijke situatie: bij deze pijn weten ze vanwaar ze komt, over deze pijn heeft men controle - mensen die zichzelf pijn doen, zoeken best hulp bij een therapeut - niemand verdient het om pijn gedaan te worden of om pijn te hebben HULP NODIG? www.tele-onthaal.be online of bel 106	R2-3
ziel (de) = spirit (de)	- het kompas van de ziel - het innerlijk kompas - het geweten - de mooie kern van een mens - het diepste ik - het licht in de mens - het vonkje God, de sprankel God hier ontspringt mijn levenkracht heeft intuïtie heeft godsverlangen	R1-1
zonde (de)	- die woorden, daden of ongecontroleerde verlangens de vrije loop laten tegenover al wat God geschapen heeft waardoor een mens Gods Droom kapotmaakt zoals Gods Liefde die heeft voorzien - het niet bewustzijn of willen worden van zijn goddelijke ziel	R1-5

OPBOUW LEERWERKBOEKEN REFLECT

TERREINEN
De cursus is opgedeeld in verschillende terreinen of onderwerpen
die bepaald zijn door het leerplan.

STAPPEN
Alle terreinen zijn steeds opgebouwd uit dezelfde vier stappen:

STAP 1 VERTELLEN & VERKENNEN
In deze stap
- vertellen we onze eigen beleving, onze ervaring met het onderwerp
- verkennen we samen dit terrein

STAP 2 VERDUIDELIJKEN & VERKLAREN
In deze stap
- wordt het terrein verder duidelijk gemaakt
- worden nieuwe begrippen verklaard

STAP 3 VERDIEPEN & VERBREDEN
In deze stap
- verdiepen we onze kijk op het terrein vanuit de joods-christelijke traditie
- verbreden we onze kijk op het terrein vanuit de inter-levensbeschouwelijke dialoog
  = het gesprek met andere levensbeschouwingen en hun visie
  om zo inter-levensbeschouwelijke competenties = ILC aan te leren

STAP 4 VERINNERLIJKEN & VERANKEREN
In deze stap
- verinnerlijken we, terugkijkend, onze eigen beleving
- verankeren we het geleerde, wat we ontdekten in ons leven

GEKLEURDE KADERS

In de **GROENE KADERS** staat **LEERSTOF**

In de **BLAUWE KADERS** staan **DOELSTELLINGEN**

Dankzij deze kader kan ik exact te weten komen
- hoe en wat ik moet studeren
- hoe ik de leerstof kan kennen en beheersen

In de **GELE KADERS** staan **LEVENSLESSEN**

Een levensles is wijsheid die ontstaan is
door de ervaring van mensen
die vanuit de dialoog met anderen
én vanuit de dialoog met God en Jezus
én vanuit de dialoog met wijsheden van andere religies
ontdekken dat deze manier van leven
hen echt gelukkig en echt vrij maakt

In de **LICHT ORANJE KADERS** staan **BIJBELTEKSTEN**

In de **LICHT BLAUWE KADERS** staat **ZIN IN MEER!?** - extra's, achtergrondinfo ...

Levensbeschouwing - religie - godsdienst

De **levensbeschouwing** = **de manier waarop iemand naar het leven kijkt,**
= het leven beschouwt

Dit is een dynamisch gegeven.
Mensen kunnen **hierin groeien**:
ervaren, zien, gewaarworden, kennen, weten, beseffen, bewust worden ...

De **religie** = **die levensbeschouwing die de verbinding met het 'hogere' ervaart.**

'Religie' komt van het Latijn 'religare' = opnieuw verbinden.

De **godsdienst** = synoniem: de eredienst
= **die levensbeschouwing**
die het bestaan van één God of meerdere goden ervaart

↙ een monotheïstische godsdienst | ↘ een polytheïstische godsdienst

Komt uit het Grieks:
theos = God
monos = alleen (of één)
poly = veel

MERK OP: Elke godsdienst is een levensbeschouwing,
maar niet elke levensbeschouwing is een godsdienst!
bv. het boeddhisme is een religie, geen godsdienst

SCHEMATISCH OVERZICHT - waarmee leven mensen verbonden?

Verbonden leven

	Religieus leven = verbonden leven vanuit de Bron	**Godsdienstig leven** = verbonden leven vanuit de Bron, vanuit de Schepper
- met mezelf	- met mezelf	- met mezelf
- met anderen = mijn naasten	- met anderen = mijn naasten	- met anderen = mijn naasten
- met de levende natuur: dieren en planten	- met de levende natuur: dieren en planten	- met de levende natuur: dieren en planten
- met de niet-levende wereld: voorwerpen, mijn dorp, de aarde ...	- met de niet-levende wereld: voorwerpen, mijn dorp, de aarde ...	- met de niet-levende wereld: voorwerpen, mijn dorp, de aarde ...
	- met de kosmos of met de oorsprong ervan	**- met God, Allah, Jahweh, Brahma, de Aanwezige, de Alomtegenwoordige ...**
	- met het licht of de oorsprong ervan	
	- met de Aanwezige	
	- met de Alomtegenwoordige	

DETERMINEERTABEL - INDELING VAN DE LEVENSBESCHOUWINGEN

Elke mens heeft een **LEVENSBESCHOUWING** = de manier waarop iemand naar het leven kijkt.

Geloof in IETS
Geloof in het hogere
= religieus

Geloof in NIETS*
Geloof in mens, wetenschap
= niet-religieus = a-theïstisch

- **HET HUMANISME**
- **DE VRIJZINNIGHEID**
- **HET ATHEÏSME**

DE RELIGIE = die levensbeschouwing die de verbinding, de relatie van de mens met het 'hogere', het 'onzichtbare', 'het ontastbare' ziet, ervaart, gewaar wordt, kent, weet, beseft

Geloof in IEMAND
Geloof in een god of goden
= godsdienstig

Geloof in IETS (kosmos, energie ...)
Dit is/zijn geen god(en)
= niet-godsdienstig

DE GODSDIENST = die levensbeschouwing die het bestaan van één God of meerdere goden ervaart.

Geloof in EEN GOD
= monotheïstisch

Geloof in MEERDERE GODEN
= polytheïstisch

MONOTHEÏSME
= de godsdiensten die ervaren dat er slechts één God is

POLYTHEÏSME
= de godsdiensten die ervaren dat er meerdere goden zijn

- **Benoemd als JAHWEH**
  - **HET JODENDOM**
- **Benoemd als GOD**
  - **HET CHRISTENDOM**
    - **DE ROOMS-KATHOLIEKE KERK**
    - **DE PROTESTANTSE KERK**
      - **DE ANGLICAANSE KERK**
      - **DE EVANGELISCHE KERK**
    - **DE OOSTERS-ORTHODOXE KERK**
- **Benoemd als ALLAH**
  - **DE ISLAM**

* Merk op:
Als men zegt dat men in 'niets' gelooft, bedoelt men - meestal - dat men niet in een of andere god gelooft.
Ook deze mensen geloven, bijvoorbeeld in de mens zelf, in goedheid, in de wetenschap, in liefde ...

Gevoelens

HOE SCHRIJF IK EEN CONCREET EN LEVENSECHT VOORBEELD?

In het voorbeeld moet beschreven staan

- Wie of wat?
  bv. een persoon, het dier, het boek, een film …
- Waardoor precies?
  = Wat ze doen of zijn voor mij …
- Wat is het effect op mij?
  = het gevolg = de invloed op mij.

GEVOELSKAARTEN

Ik maak gebruik van deze gevoelskaarten als ik mijn gevoelens, mijn emoties wil omschrijven.

AFSPRAKEN BIJ GESPREK EN UITWISSELING MET ELKAAR

- ○ Ik ben eerlijk met mezelf én tegenover anderen.
- ○ Ik luister aandachtig zonder oordeel wanneer iemand mij iets vertelt.
- ○ Ik werk mee aan een opbouwende, rustige sfeer.
- ○ Ik toon respect voor ieders mening en beleving.
  Daarom hoef ik het er nog niet mee eens te zijn.
- ○ Ik leer hier in deze lessen te spreken
  en me uit te drukken over wat in me leeft,
  over wat mij persoonlijk bezighoudt.
- ○ Ik vertel geen té persoonlijke zaken.
  Als ik iets persoonlijk wil vertellen,
  denk en voel ik eerst goed in mezelf,
  of wat ik wil vertellen past: op dat moment, bij die persoon, bij mijn situatie ...
- ○ Wat in de klas verteld wordt, blijft in de klasgroep.
  Bij een gesprek met twee, vertel ik dus niets door aan andere klasgenoten.
  Bij een klasgesprek vertel ik niets door aan leerlingen van andere klassen.
  Wanneer ik echter te maken krijg met informatie over situaties
  waar iemand in gevaar is, gepest of gekwetst wordt,
  dan MOET ik een vertrouwenspersoon of mijn ouders hierover inlichten,
  zo mogelijk in samenspraak met de betrokken klasgenoot.

Symbolen

LEVENSBESCHOUWINGEN EN HUN SYMBOLEN

Hoort bij mijn persoonlijke levensbeschouwing.

Hoort bij het jodendom.

Hoort bij het christendom.

Hoort bij de islam.

Hoort bij het vrijzinnig humanisme.

Hoort bij het boeddhisme.

Hoort bij het hindoeïsme

Lagen van de mens - het mensbeeld

IK BEN EEN MENS = EEN BE-ZIEL-D LICHAAM

van buiten naar binnen gericht

van binnen naar buiten gericht

LICHAMELIJKE LAAG

1 Ik neem waar met mijn lichaam

ik hoor - ik zie - ik ruik ...

2 Ik word gewaar in mijn lichaam

glunderen - glimlachen - tranen
kriebel over rug - kippenvel
rillingen - warm of koud - buikpijn
water in de mond - zweten
brok in de keel - vlinders in de buik
maag krimpt samen ...

3 Ik doe, ik druk me uit met mijn lichaam

helpen - iemand aanspreken of bellen
knipoog - een boze blik - antwoorden
troosten - glimlachen - knuffel geven
dikke duim opsteken - smsje sturen
arm om iemand schouder leggen
op bezoek gaan - een kus geven
iets mooi(s) maken ...

LICHAMELIJKE LAAG

FYSIEK FYSIEK

MIJN LICHAAM

MENTAAL - RATIONEEL - GEESTELIJK GEESTELIJK - EMOTIONEEL

PSYCHISCHE LAAG

4 Ik denk, ik wil, ik kies met mijn verstand - met mijn geest

Waw, knap gedaan!
Jeetje, dat zou ik niet durven.
Ik ga het proberen, ik kan het!
Denk ik daar ook zo over?
Ik wil het anders doen!
Ik beslis nu om ...
Ik weiger om mee te pesten!
Waarom? Wie? Wat? ...

5 Ik voel, ik wil, ik kies met mijn hart - met mijn gevoelens

ontspanning - tevreden - trots
paniekerig - blij - bedroefd
gelukkig - bang - bezorgd - jaloers
teleurgesteld - eenzaam - ellendig
kwaad - zenuwachtig - verliefd
verdrietig - opgelucht - ontevreden
energiek - enthousiast - boos
dankbaar - zelfzeker ...

PSYCHISCHE LAAG

MENTAAL - RATIONEEL - GEESTELIJK GEESTELIJK - EMOTIONEEL

MIJN ZIEL

SPIRITUEEL MYSTIEK

SPIRITUELE LAAG

6 Ik wil, ik kies ten diepste
Ik heb innerlijk mijn geweten
mijn innerlijk kompas - intuïtie

Dit geeft me energie!
Ik voel bewondering voor de natuur!
Dit eerst doen, is een diepe oproep in mij!
Heel mijn wezen verzet zich hiertegen!
Die persoon heeft me nu nodig.
Nee, ik ga niet mee! Dat is niet oké!
Ik laat mijn hart schitteren!
Hier zet ik me graag voor in ...

7 Ik ervaar de Aanwezige
mijn Godsverlangen

Dank u God, Bron van Alles, Aanwezige!
Deze mens is ook kind van dezelfde Schepper.
De Heilige Geest inspireert me het goede te doen.
God waakt over me - Waw, prachtig!
Ik heb respect voor de schepping.
Ik ben geïnspireerd door Jezus,
door Mohammed, door Boeddha ...
Ik maak het stil, ik bezin me, ik bid.
Ik voel verbinding ...

SPIRITUELE LAAG

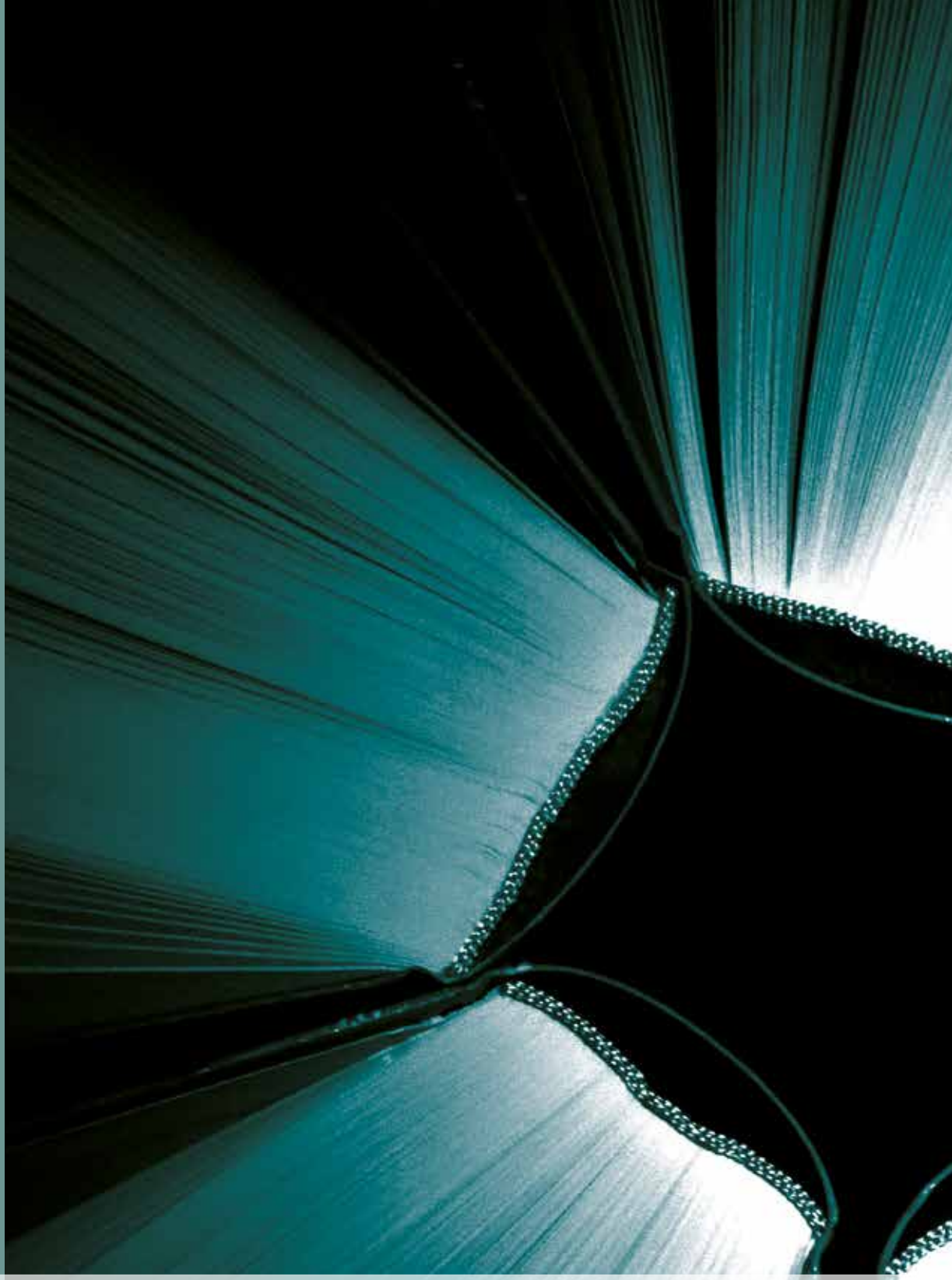

Link naar Youtube-kanaal
met filmpjes bij dit terrein

Diligentia
educatieve uitgaven

Diligentia Uitgeverij
Industrieweg 122 A5 - 9032 Wondelgem

Tel. 09 375 27 93

info@diligentia-uitgeverij.be
www.diligentia-uitgeverij.be

9 789464 205091

Woordenlijst

Klas:

Naam: